

Praeludium V.

A R G U M E N T U M.

Privilegia Miserabilibus Personis concessa an extendantur de persona ad personam.

S U M M A R I U M.

- 1 Privilegium alicui personae concessum non extenditur ad alios.
- 2 Extensio cessat in Privilegiis de persona ad personam, etiam ex tacita mente disponentis, etiam si versetur in materia favorabili, num. 3.
- 4 Privilegia privatis, & non omnibus favent.
- 5 Privilegium certae personae concessum ipsum sequitur, nec ad haeredes extenditur.
- 6 Privilegium individuis communicatur aliis

EX fundata opinione in antecedenti praeludio Privilegia Miserabilium Personarum esse personalia, necessario oritur determinandum illa non posse extendi de persona ad personam.

- 1 Sumit robur haec conclusio, ex Text. in cap. sanè de Privileg. ubi probatur privilegium alicui personae concessum, ob eandem rationem ad alias extendi non posse.
  - 2 Cujus sanè ratio datur, quia in privilegiis extensio cessat de persona ad personam, etiam ex tacita, & verisimili disponentis mente Cabed. decis. Rot. Lusitan. 140. numero 2. part. 1. etiam ubi non versatur in materia poenali, & correctoria Sese decision. Rot. Aragon. 43. numero 54. tom. 1. & sic in materia favorabili,
  - 4 Consonant jura illa, quibus sancitur privilegia privatas esse leges singulis, & non omnibus faventes, ideoque caeteris exemplo esse, non posse, nisi his tantum, quibus conceduntur, c. non exemplo 26. quest. 2. c. hinc est vers. quod Privilegium 16. quest. 1.
  - 5 Hinc insurgit regula communi calculo recepta, quod privilegium certae personae concessum ipsam sequitur, & ad alias etiam ipsius haeredes minimè extenditur, l. in omnibus causis, & l. privilegia, ff. de regul. jur. l. 1. §. permittitur, ff. de Aqua quotid. & aestiv. l. 3. ff. de censibus, l. quia tale, ubi fuscè Barbof. ff. solut. matrim. l. Sordidorum, C. de excusat. numer. lib. 10. c. privilegium de reg. jur. in 6. Gayll. observat. 144. lib. 2. Flores Diez de Mena var. quest. lib. 2. quest. 21. numero 203. Salas de legibus disput. 17. sect. 6. & 8. Tusc. conclus. 746. lit. P. Suarez de legibus lib. 8. cap. 10. & 11.
  - 6 Caeterum licèt hujusmodi affirmata opinio sit vera, recipit tamen interpretationem, ne procedat in individuis, ut prosequuntur Molfes. in summ. Theologiae moral. tract. 9. de legibus. cap. 12. numero 50. tom. 1. Marta de jurisd. part. 4. cas. 12. & cas. 116. Gonzalez in reg. 8. Cancellariae de altern. gloss. 24. numero 52. cum seq. Trentacinque var. resolut. lib. 2. resolut. 15. de judic. ubi fuscè, & nos plenè tutari sumus in praxi elect. fori quest. 1. sect. 3. in nova edit. à numero 17. usque ad 24.
- Jo. Mar. Novar. Tract. de Priv. Tom. II.

Praeludium VI.

A R G U M E N T U M.

Privilegia concessa Miserabilibus personis, an sint censenda odiosa.

S U M M A R I U M.

- 1 Privilegia omnia essentialiter illud habent, ut aliquid contra jus commune constituent.
- 2 Privilegia Miserabilium personarum sunt odiosa.
- 3 Privilegia Miserabilium extensionem non recipiunt.
- 4 Privilegia Miserabilium juxta ipsorum seriem sunt observanda, nec alteranda.
- 5 Privilegia in praedictum tertii non sunt extendenda, & quando secus videndum, numero 6. & 7.

Quia Privilegia omnia essentialiter illud habent, ut aliquid contra jus commune constituent, ut plenius exaravimus in Praeludio I. ac subinde, quatenus à jure communi exorbitant odiosa censentur ex dictis à Tiraq. de utroque retr. in proem. numero 62. Rot. divers. decis. 432. p. 1. Mende recup. possess. remed. 4. num. 38.

Ideo tutò affirmari potest privilegia ad favorem Miserabilium Personarum esse pro odiosis reputanda ut respectu privilegii exemptionis tutatur Erasmi à Kochier. in tractat. de jurisdiction. in exempt. part. 1. quest. 4. tom. 1. Sicque in individuo privilegii electionis fori concessi personis hujusmodi Miserabilibus largà manu probavimus in prax. elect. & variat. fori quest. 8. sect. 1. in ultima editione, ubi cum per plura sint adducta Fundamenta pro hujus veritatis ostentatione, ibi erit videndum nec non adeas, quae cumulavimus in tractat. de Datione insolutum quest. 7. sect. 1. in modernissima impressione.

Quare talia privilegia extensionem non recipere supra dicti cogunt, ut dicam, ex regula satis vulgari, ut restringenda veniant, quae odiosa sunt cap. odia de regul. jur. l. cum quidam, ff. de liber. & posthum cap. renovantes 22. distint. Et proinde juxta ipsorum seriem continentiam, & tenorem sunt observanda ad unguem, nec alteranda cum praedictio tertii.

Sed non reticeam dicere, tunc odiosa censeri talia privilegia, quando contra jus commune, & tertii praedictio tenderent, imò in casu veniunt restringenda, juxta text. in l. nec Avus, C. de emancipat. liber. Jacob. de Belvis. in §. reliquum, Auth. de haered. ab intestat. venient, Molfes. in Comment. ad Consuet. Neap. part. 4. tit. de success. ab intestat. quest. 33. numero 4. tom. 1. ubi id agnoscit verum in Privilegio hominis, non autem in privilegio juris nam hoc privilegium habetur pro lege, & ad instar legis debet interpretari, & ampliari, quoad omnes illos casus, & perso-

personas, quas lex prædicta comprehenderet, ex *Glos. in Auth. si quia in Provincia in verbo illis, C. ubi de crimin. agi oport. Falin. in capit. 1. num. 12. de rescripti. Gabr. conf. 1. n. 12. ubi latè.*

Quod si privilegium solum respiceret damnum concedentis, tunc erit habendum pro favorabili, & consequenter venit ampliandum ita post cæteros, quos secum vehunt, *Sanchez de matrim. lib. 8. disp. 1. num. 4. Peregrin. in Compend. privileg. Cleric. regular. tit. privilegia 2. 16. Molfes. in summa Theolog. moral. tract. 9. de legibus c. 12. n. 32. tom. 1.*

Cumque ipse pariter hanc distinctionem existimem veram, cum illa concuro, unde juxta illius tramites in resolutione propositi Articuli redigere poteris.

Sed qualiter privilegia sint explicanda, ex Noethericis fusa quidem manu aperit *Bonacin. in tract. de legib. disp. 1. q. 3. punt. 7. §. 1. ubi erit videndum.*

Preludium VII.

ARGUMENTUM.

Privilegia elargita ad favorem Miserabilium Personarum, an possint exerceri adversus alias ejusdem conditionis.

SUMMARIUM.

- 1 Covar plures distinguit casus pro enucleatione Articuli, si privilegiatus contra pariter privilegiatum utatur privilegio.
- 2 Privilegiatus contra privilegiatum in Regno non utitur privilegio, sed servatur inter illos jus commune, & n. 2.
Sed declara, ut num. 6.
- 3 Dispositio eadem inter pares subintrat.
- 4 Debitor non potest, uti datione in solutum contra creditorem pauperem.
- 5 Dos, & Fiscus equiparantur in privilegiis.
- 6 Privilegia conquassantur inter Fiscum, & dotem.

QUAMVIS appositissimè quidem Covarr. in *pract. quest. capit. 7. à numero 4. cum seq.* nixus sit plures distinguere casus pro resolutione Articuli, & explicatione quæstionis, si privilegiatus contra pariter privilegiatum possit uti privilegio, ut latius apud eum facillè cerni poterit.

Tamen in Regno indistinctè viget praxis, ut non habita ratione ad sexum, nec ad ætatem, vel ad similia Miserabiles personas non admitti ad exercenda propria privilegia contra alias personas Miserabiles, sed uno eodemque tempore privilegia confunduntur, & juris communis series servatur, ut in materia privilegii eligendi forum stat sancitum, per *Rit. M. C. V. 228. & 231. & probant Andr. & Afflict. in Constit. Regni statuimus, & ibi pariter Reg. Tappia n. 26. Foller. in pract. crimin. Rubric. Audi. antur excusatores à num. 102. Præses de Franck. decis. 188. & 553. Cald. in tractat. de modo*

*articuland. & probandi §. 1. gl. 1. numero 80. Ursil. in Schol. ad Afflict. decis. 56. Illustrissimus Episcop. Riccius in collect. decis. 348. Trentacinq; var. resol. tit. de citat. resol. 2. numer. 18. latè alios modernos reportans Carleval in tract. de Judiciis, & foro competenti lib. 1. titul. 1. disput. 2. quæst. 6. sect. 7. numero 633. & nos fulissimè per plures adducendos auctoritates, rationes, & fundamenta similium in *prax. de elect. & variat. fori quæst. 61. sect. 4. in ultima editione, ubi videas, nam non pigebit, quia multa bonæ farinæ reperi est, & optimum certè conficiant panem.**

Sumit robur hujusmodi conclusio ab illa regula, quia privilegiatus adversus privilegiatum non utitur suo privilegio; *lib. sed & Milites, ff. de excusat. Tutor. DD. communi consensu, in Auth. quas actiones, C. de sacros. Eccles. Kochier in tract. de jurisdic. in exempt. quæst. 44. part. 1. tom. 1. Parlador. lib. 1. rerum quotid. capit. 17. numero 28. Card. Tusc. pract. conclus. lib. P. conclus. 760. Sed conquassantur ad invicem privilegia Roman. conf. 385. Oter Roman. lucubrat disput. 2. & uti inter pares eadem intra juris dispositio, capit. inter corporalia, & c. sicut ergo de translat. Episcoporum.*

Et pro corroboratione conducunt, quæ utiliter congestimus in moderno tractatu *de Datione insolutum quæst. 20. sect. 3. dum ibi imbuimus debitorem vigore Authent. hoc nisi de solut. nou posse uti datione in solutum contra Creditorem pauperem, ut ibi largè videri poterit.*

Hinc descendit, quod cum dos, & Fiscus dicantur æquale privilegium habere *Glos. & omnes in capit. ex literis de pignor. Sayr. in clari Regia lib. 10. tract. 5. capit. 10. numero 14. Molfes. conf. 13. numero 8. eorum privilegia inter ipsos conquassantur, lib. 2. & de Privil. lib. Dotis, C. de jur. dot. Gizzarell. decis. 1. numero 22.*

Sed non reticeam dicere, quod *Marchesani in tract. de Commissionib. part. 2. de comm. Avocat. caus. §. 2. numero 79. ex Foller. in pract. Crim. d. verbo audiantur excusatores, numero 105. veram non agnoscit firmatam opinionem, ubi alter ex Miserabilibus Personis proprio Jure, alter autem ex jure cesso ageret, nam putat ipse jure proprio agentem privilegio suo adversus alium jure cesso privilegiatum uti posse, refert novissimè Alvarez de Velasc. in tract. de privileg. pauper. quæst. 52. numero 60. part. 1.*

Preludium VIII.

ARGUMENTUM.

Miserabiles Personæ, quænam dicantur, & sub tali nomine, quænam veniant.

SUMMARIUM.

- 1 Pupilli, Vidua, morbo diuturno fatigati, & debiles in jure personæ Miserabiles sunt nominati.

- 2 Miserabilis, ut quis censeatur, sufficit passum fuisse fortunæ injuriam.
- 3 Miserabilis dicitur, quasi miseria habilis.
- 4 Regula certa, qui nam sint Miserabiles dari non potest.
Judicis arbitro est remissum, quinam dicantur Miserabiles, ibidem.
- 5 Dispositio eadem subintrat, ubi militat eadem ratio.
- 6 Orphanus, Pauper, Inops, Captivus, Carceratus, Peregrinus, advena Meretrix, expositus, liberus, publicus, pœnitens, senex, virgo, Agricola, Avar, & alii hoc in Miserabilium numero reponuntur.
- 7 Miserabiles personæ vocantur, etiam quæ propria culpa ad miserabilitatem inciderunt.
- 8 Paupertas inquam propria culpa, quis incidit excusat, & prodest.
- 9 Miserabilitas respectu divitum, an detur.
- 10 Miserabiles personæ divites, quibus non utantur Privilegiis.
- 11 Qualitas dispositionis, ubi deficit, ipsa dispositio deficit.

Herclè, si juris rigorem attendere velimus certe in illo miserabiles Personæ, propriè sunt nominati Pupilli, Viduæ morbo diuturno fatigati, ac debiles, ut cernitur in *l. mic. C. quando Imper. inter Pupill. & Vid.*

At non per hoc aliæ tales appellari nequeunt, cum sufficiat esse passas infelicitates ob fortunæ injuriam, & misericordiam nostram movere, ut in Miserabilium numero reponantur miserabilis enim personæ appellatione venit omnis, cujus natura movet nos ad miserandum propter fortunæ injuriam *Scacc. in tract. de appellat. quest. 7. numero 138. novissimè Barbos. in tractat. de appellativa veris utriusque jur. signific. appell. 152. ubi quod dicitur miserabilis, quasi miseria habilis. Isidor. lib. 10. Etimologiarum Rebuff. ad constit. Franch. tractat. de provis. artic. 3. glos. final. numero 15. & patet ex cap. ex parte, ibi ipsius miseriæ miserandum de Cleric. agrotant.*

Ita quod cum certa regula dari nequeat communi calculo apud priscos, Neothericosque est receptum in arbitrio Judicis repositum esse, quæ nam miserabiles personæ nuncupari debeant, ut apud *Cyn. Bart. Alber. Bald. Angel. in cit. lib. unic. Felin. in capit. significantibus numero 6. de offic. de leg. Soccin. in capit. ex tenore de foro compet. numero 4. Calvin. in lexico jur. in verbo Miserabilium Personarum Mascard. de probat. conclus. 1065. Valasc. decis. 65. numero 35. Cabed. decis. Lusitan. 54. numero 61. pag. 1. Menoch. de arbitr. judic. cas. 66. Azeved. in lib. 9. numero 12. tit. 3. lib. 4. novæ recopilat. Perez. in lib. 1. tit. 1. lib. 3. Ordinam. Castell. controvers. jur. capit. 25. numero 18. Bernard. Greve ad pract. Camer. Imperial. conclus. 1. consid. 1. numero 2. lib. 1. Marta de jurisdic. part. 2. capit. 21. numero 5. Trentacinq; var. resol. lib. 2. titul. de citation. resolut. 2. numero 25. Paris. de resignat. benefic. lib. 5. quest. 6. numero 139. Bobadilla in Politic. lib. 3. cap. 14. numero 7.*

Ita quod si aliqui reperiantur, in quibus major, vel æqualis vigeat ratio, eadem subintrat dispositio, *arg. lib. his solis, C. de revoc. donat. nam ubi eadem est ratio, idem jus statuendum est, l. illud, ff. ad l. Aquil. cum fufius adductis per Salyc. in l. 2. C. de Noxal.*

Inter illas autem passim à DD. reponuntur 6 Orphanus, Pauper, & Inops, Captivus, Carceratus, Peregrinus & Advena Meretrix, Expositus, Libertus, Pupillus, Pœnitens, nuper ad Fidem conversus, Senex Virgo, Scholaris, Agricola, Prodigus, Avarus, Mercator, qui in itinere pro Gabellis gravatur Ecclesia, & Ecclesiasticus amore captus Damnatus ad Triremes Nauta Relegatus, Deportatus, Demoniacus, Decoctus, Ebriosus, Furiosus, Fatuus, Lunaticus, Universitas, & Collegium, de quibus omnibus pleniori calamo habens scriptum in *praxi elect. & variat. fori sect. 2. per totam in moderna impressione, & recenter de pluribus ex nominatis ediderit Carleval. in tract. de judiciis, & foro competent. disput. 2. quest. 6. sect. 7. à numero 531. usque ad numero 575. ubi quam sæpius nos allegat, & sequitur, firmans numero 616. Miserabiles personas vocari ne dum illas, 7 quæ involuntariè injuria fortunæ factæ sint tales, sed e iam, quæ culpa sua in miseriam inciderunt, ex *Covarr. practic. quest. capit. 6. numero 2. quod & nos fufius tutati sumus in eadem praxi elect. & variat. fori quest. 66. sect. 4. quem locum in alia tamen editione ipse commemorat, & sequitur, ut pariter modernè dictum meum locum citat, & prosequitur Alvarez. de Velasc. in tract. de privilegiis pauperum quest. 54. part. 1. ubi variis quidem fundamentis respondendo contrariis 8 fundat paupertatem in quam quis culpa sua incidit excusare, pauperique prodesse, ut respectu debitorum volentium, uti beneficio dandi bona insolutum vigore, *Authent. hoc nisi de solut nos quoque probavimus in Tract. de datione insolutum quest. 26. sect. 3. in modernissima impressione Neapolitana.***

Nec sub silentio pertranseam miserabiles personas 9 supra nominatas vocari posse, etiam si fuerint divites, ut maximo cumulo DD. hanc veram agnovimus opinionem, illamque corroboravimus in *d. praxi electionis fori q. 30. sect. 4. quibus nunc jungo, Roland. conf. 76. n. 44. lib. 1. Barbos. in lib. 1. nu. 50. & 51. ff. solut. matrim. part. 1. Bernard. Grev. ad pract. Cameræ Imperial. lib. 1. conclus. 1. consider. 1. n. 4. Gratian. discept. forens. cap. 182. n. 3. Valasc. decis. 65. nu. 28. Card. Tusc. pract. conclus. lit. M. concl. 273. nu. 12. August. Barbos. in d. tract. de appellat. verborum utriusque jur. significat. cit. appellat. 153. n. 6. Lopez. in l. 5. tit. 3. part. 3. glos. 2. propè finem, Perez. in lib. 1. tit. 1. 3. ordinam. in verbo pobres Castell. l. 3. quotid. controuv. 25. & 26. Scaccia de appell. qu. 7. n. 117. Pascal. de patria potest. part. 2. cap. 2. n. 96. Capiblan. in Pragmat. 8. part. 1. n. 309. & seq. de Baronibus tom. 1. Carleval. in tract. de judiciis, & foro competent. cit. disp. 2. qu. 6. sect. 7. nu. 541. ubi nos quoque allegat, & hanc tutatur sententiam variis mediis dicens num. 549. non esse ab illa recedendum uti veriori, & magis communi, 10 subdens tamen miserabiles personas divites, nam debere gaudere illis privilegiis miserabilium, quibus locum facit paupertas, & inopia, videlicet eo privilegio, quod indulget miserabilibus personis in Regno nostro Neapolitano *Constitutio lege presentis, & Rit. M. C. V. 19. nempè Advocatus pauperum pro defensione Causarum ad eas spectantium, nihil recipiat, sed gratis advocationem exerceat, ut apud Praxid. de Franch. dec. 100. n. 20. sicque de singulis poterit quoque dici, nam cum paupertatis qualitas sit, & videatur concessionis causa, illa non existente privilegium pariter cessare debet, quasi quod qualitas dispositionis, ubi deficit, & ipsa deficit dispositio, Glos. in l. mancipia**

in vers. avocandum, ff. de serv. fugitiv. Pacian. de probat. lib. 2. cap. 14. numero 8. Menoch. de præf. lib. 6. præf. 15. numero 47. Mar. Antonin. var. resolut. lib. 1. resolut. 82. numero 1. Gallin. de verbor. significat. capit. 9. numero 9. lib. 4.

Præludium IX.

ARGUMENTUM.

Miserabilium Personarum Cætus, qualiter ex dispositione sacrarum Litterarum tuendus veniat, earumque protectio ad Principes spectat.

SUMMARIUM.

- 1 Miserabiles personæ sunt commendatæ in Sacra scriptura, ut numero 3. ubi multa loca recensentur satis latè.
2. Deus videtur recipere sub sua protectione miserabiles personas.
- 4 Divinum supplicium imminet non curantibus de miserabilium personarum tutamine.
- 5 Protectio miserabilium personarum spectat ad Principes.

PAssim in sacris Literis reperitur sancitum, ut Miserabilium personarum cætus veniat tuendus, illarumque genus maximopere, & quam severe commendatum reperitur, & Deus Optimus Maximus ipse videtur sub sua protectione recipere, & speciali, & peculiari favore prosequi, ac presto esse, & suis Vice gerentibus earum curam nominatim demandasse.

- 3 Patet enim *Isaia 1. numero 17.* ibi (discite benefacere, quærite iudicium subvenire oppresso, iudicate pupillo, defendite viduam) & *66. numero 12.* ad quem autem respiciam nisi ad pauperulum, & contritum spiritu.

Deuteron 10. numero 18. facit iudicium pupillo, & viduæ amat peregrinum, & dat ei victum, atque vestitum.

Et *cap. 27. num. 19.* maledictus, qui pervertit iudicium advenæ pupilli, & viduæ.)

Et *cap. 24. num. 17.* (non pervertes iudicium advenæ & pupilli, nec auferes pignoris loco viduæ vestimentum.)

Exodi 22. numero 22. (viduæ, & pupillorum nocebitis, si lacefferitis eos vociferabunt ad me, & ego audiam clamorem eorum, & indignabitur furor meus, percutiamque vos gladio & erunt uxores vestræ viduæ, & filii vestri pupilli.

Jeremia 7. num. 6. (advenæ, pupillo & viduæ non feceritis calumniam.

Et *capit. 22. numero 3.* (facite iudicium, & iustitiam, & libertate vi oppressum de manu calumniatoris, & advenam, & pupillum & viduam nolite contristare, neque opprimatis iniquè.

Et *Psal. 9. numero 9.* oculi eius in pauperem respiciunt.) & *numero 14.* tibi derelictus

est pauper Orphano. tu eris adiutor, & numero 17. desiderium pauperum exaudivit Dominus præparationem cordis eorum audivit auris tua.

Psal. 67. num. 6. Patris orphanorum, & Judicis viduarum.

Psal. 145. numero 9. Dominus custodit advenas, pupillum, & viduam suscipiet.

Zachar. 7. numero decimo, viduam, pupillum, & advenam, & pauperem nolite calumniari.

Proverb. 5. numero 25. firmos faciet terminos viduæ.

Ecclesiastic. 35. numero decimo-septimo, non despiciet preces pupilli, nec viduam, si effundat loquelam gemitus, nonne lacrimæ viduæ ad maxillam descendunt, & exclamatio eius super deducentem eas, à maxilla enim ascendunt usque ad Cælum, & Dominus exauditor non delectabitur in illis.

Tali modo ut eisdem sacris Literis commertum ut imminere Divinum supplicium, hoc tam commendatum præceptum despicientibus imputareque Deum Maximum acerbè, & graviter ejus violationem non servantibus. Amici *Job,* putabant hac de causa incurrisse Divinam iram, & punitionem, *Job. 22. numero sexto,* ibi Abstulisti enim pignus fratrum tuorum sine causa, & nudos spoliasti vestibus, aquam lasso non dedisti, & esurienti subtraxisti panem, & numero 9. viduas dimisisti vacuas & laceratos pupillorum comminuisti, & *capit. 24. numero tertio,* asinum pupillorum abegerunt, & abstulerunt pro pignore bovem viduæ subverterunt pauperum viam.

Ezech. 22. numero 7. advenam calumniati sunt in medio tui pupillum, & viduam contristaverunt apud te.

Jerem. 5. num. 28. causam viduæ non iudicaverunt, causam pupilli non direxerunt, & iudicium pauperum non iudicaverunt.

Isaia 1. numero 23. Principes tui infideles, socii furum, omnes diligunt munera, sequuntur retributiones, pupillo non iudicant, & causa viduæ non ingreditur ad illos, & *capit. decimo numero primo,* Vè qui condunt leges iniquas, & scribentes injustitiam scripserunt, ut opprimerent in iudicio pauperes, & vim facerent causæ humilium populi mei, ut essent viduæ præda eorum, & pupillos diriperent.

Et *Psal. 93. num. 6.* viduam, & advenam interfecerunt, & pupillos occiderunt.

Contra autem ipsemet *Job.* se immunem à tali culpa, & pœna indignum ostendit, imò tanquam retributione dignum Deo commendat, dum inquit *capit. 29. numero 11.* Auris audiens beatificabat me, & oculos videns testimonium reddebat mihi, eo quòd liberafsem pauperem vociferantem, & pupillum cui non esset adiutor. Benedictio perituri super me veniebat, & cor viduæ consolatus sum, & *numero decimo quinto.* Oculus fui cæco, & pes claudò, Pater eram pauperum, & causam quam nesciebam diligentissimè investigabam, contrebam molas iniqui, & de dentibus illius auferbam prædam, *cap. 31. num. 16.* Si negavi, quod volebant pauperibus, & oculos viduæ expectare feci, si comedi bucellam meam solus, & non comedit pupillus ex ea, & n. 19. Si despexi pereuntem, eo quòd non habuerit indu-

indumentum, & absque operimento pauperem ovium mearum calefactus est, Si levavi super pupillum manum meam, etiam cum viderem me in porta Superiorem,

Inde rationabiliter ad Principum officium spectare similibus personarum protectionem elicitur, ex cap. ab Imperatoribus 23. quæst. 3. cap. Regum, &c. Administratores 23. quæst. 5. ubi Glos. Gemin. & Archidiacon. probant cap. 1. & 2. 87. distinct. & modernissime multò post hæc scripta in lucem editus, Carleval. in tract. de judiciis, & foro competenti sect. 7. n. 528. ubi sacrae scripturae loca adhuc reportat.

Praeludium X.

ARGUMENTUM.

Miserabilibus personis cum alterius injustitia, num impartiri possint favores.

SUMMARIUM.

1. Favores non sunt impartendi miserabilibus personis cum aliorum injustitia.
2. Jura privilegiatorum sunt fovenda, sed non aliorum perturbari.
3. Favor Ecclesie cum alterius præjudicio impartiri non debet.
4. Iniquum, quod est non est faciendum.
5. Declinandum non est in iudicium pauperis.
6. Justum, quod est, judicari debet.
7. Parvus uti magnus est audiendus.
8. Judices non debent esse Acceptores personarum.
9. Jura sanctarum legum non sunt violanda.
10. Verba I. C. in l. respiciendum, ff. de penis recitantur.

Quamvis favores sint impartendi miserabilibus personis, non tamen taliter larga debet concedi manus ut ex ipsorum favorum cumulo aliorum exoriatur injustitia, ita quod non debemus ita favere hujusmodi personis, ita ut aliis præjudicium, afferamus & injustitiam faciamus, cap. ex tenore de foro competenti, cap. nuper, & quod autem de donat. inter vir. & uxor, probarunt Alber. in l. unie. C. quando Imper. inter pupill. & vid. Rebuff. in Const. Franc. tit. de provision. fieri solit. glos. fin. vers. ex quibus prærogativis, Foller. in cap. Regni, quoad decreta numero 19. Nevizant. in silva nuptial. lib. 6. numero 28. Caballin. milleloq. 698.

Privilegiatorum enim defendi debent jura, sed non aliorum jura perturbari, cap. volentes de privileg. in 6. cap. denique 14. quæst. Barbat. conf. 36. & diximus forens. quæst. 300. in sin. part. 1.

Hinc Mastrill. dec. 280. numero. 21 ex Barbat conf. 13. & Khircon. comm. op. l. 1. tit. 1. de sacros. Eccles. numero 12. firmat non esse favorem impartendum Ecclesie cum alterius præjudicio.

Hinc Levit. 19 numero 15. legitur, non facies, quod iniquum est, nec injuste judicabis, non consideres personam pauperis, nec honores vultuum potentis,

Et Exodi 23. n. 3. stat sancitum, pauperis quoque non misereberis in iudicio, & num. 6. non declinabis in iudicium pauperis.

Et Deuteronom. 1. n. 16. & 17. sunt ista verba videlicet. (Audite illos, & quod justum est judicare, sive civis sit ille, sive peregrinus Nulla erit distantia personarum, ita parvum audieris, ut magnum, nec accipietis cujusquam personam, quia Dei iudicium est.)

Ita quod acceptatores personarum Judices esse non debent, neque partiales, Mich. Ulcur. de Reginin. Mund. par. 1. q. 2. num. 16. Torres lib. 6. philosoph. moral. lib. 8. cap. 7.

Inde noviter Carleval. in tract. de iudic. & foro competenti lib. 1. titul. 1. disp. 2. q. 6. sect. 7. sub. num. 584. facta mentione de locis sacrae paginae advertit, ut discant, judicare qui clementiam, & potestatem, quam non habent ostentantes misericordiae prætextu violant sanctarum jura legum, & reportat verba Juris Consulti, in l. respiciendum, ff. de penis, quæ sunt tenoris sequentis. Nec enim, aut severitatis, aut clementiae gloria affectanda est, sed perpenso iudicio, prout quaque res expostulat statuendum est.

Conducunt pro corroboracione adducta per Semanc. de Republica lib. 6. cap. 12. & per Jo. de torres lib. 7. philosoph. moral. cap. 5.

Finis Primæ Sectionis, & Praeludiorum.

JO. MARIÆ NOVARI

J. C. LUCANI.

De Privilegiis Miserabilium Personarum.

SECTIO ALTERA.

Continens singulares Casus, in quibus Miserabiles Personæ Privilegiatæ reperiuntur.

PRIVILEGIUM I.

ARGUMENTUM.

Causæ privilegiatorum, & miserabilium personarum debent prius tractari, & expediri quam alia.

Ad ornatum Pragmatic. Regni de offic. Sacri Regii Consilii, & Pragm. 15. de ordin. Judic.

SUMMARIUM.

1. Causæ primò conclusæ sunt prius expediendæ.
2. Prior, qui est tempore potior est jure. Etiam si prioritas sit in hora, & in puncto num. 3. Idque procedit. tam in agendo, quam excipiendo, num. 4.
5. Vicenna in Molendinis debetur primo ventienti, occupanti locum.

- 6 *Causæ miserabilium personarum, & si non primò conclusæ debent prius tractari.*
 7 *Officialis expediens prius causas miserabilium personarum, aliorum causas derelinquendo non tenetur in Syndicatu*
 8 *Lege permittente quod fit, pœnam non meretur.*
 9 *Causa primò conclusa non expeditur, si sit præjudicialis majori causæ, postea conclusæ.*

Regula est clara, & omnibus recepta, juri quicquid & æquitati consona, quod causæ primò conclusæ debeant prius expediri, ut probat *text. in l. penult. C. si pendent. appellat.* & cavetur de Jure Regni in *pragn. 10. incipit Fiscales sub rubric. de offic. Sac. Reg. Conf.* & ita fuit confirmatum per Carolum Cæsarem in anno 1440. ut in *pragn. 15. de ordin. Judic. incip. similiter mandamus*, ut in anno 84. per Ducem Ossunæ, ut in *capit. & privileg. Neap. sol. 174.* & iterum in anno 96. in confirmatum cum adjectione certæ formæ per Comitum Olivares, ut pater novimè in *pragn. 72. cit. tit. de inoffic. Sac. Reg. Conf.*

- Sumit robur illa ex altera conclusione, ut
 2 prior qui est tempore, potior sit in jure, *i. qui balneum. & l. si potior, ff. qui potior. in pign. hab. l. si fundum, C. eod. cap. prior. de reg. jur. in 6. exornant Duen. regul. 198. Mascard. de probat. conclus. 1128. Illustris. Episcop. Ricc. collect. decis. 473. Card. Tusc. conclus. 475. lit. P.*
 3 amplians etiam si prioritas sit in hora, vel in puncto, *ex Decian. conf. 109. numero 22. lib. 2.*
 4 ut etiam procedit tam in agendo, quam in excipiendo, *l. creditor qui prior la 2. in princ. ff. qui pot. in pign. Ripa in l. privilegia n. 18. ff. de privil. cred. Negus. de privil. cred. Negus. de pignoribus memb. 2. ampliat. 2. numero 2. Girond. de privileg. & exempt. explicat. numero 358. fuse videndus Villar. in silva respons. lib. 1. respons. 10. & conferunt, quæ latiori calamo exaravimus in tract. de gravaminibus vasallorum tom. 2. grav. 143. quatenus ibi probavimus Vicennam in molendo frumentum in molendinis deberi primovenientis, & locum occupanti, & proinde graviari vasallos, quando in Baronibus Molendinis, Tapetis, Bastinderiis, & similibus juxta ordinem quo venerunt frumenta non molantur, vide ibi quia perplura bonæ farinæ reperies, nec pigebit.*

- 6 Tamen favore miserabilium personarum in earum causis nullus ordo servari debet, sed illarum causæ prius debent tractari, & expediri, *glos. in cap. in primis in princip. 2. q. 1. Roman. in repet. l. si verò, §. de viro col. 10. fallent. 25. ff. solut. matr. quos refert, & sequitur Caravita in ritu. M. C. V. 16. seq. numero 18. vers. quintum privilegium, ubi facit mentionem de Constit. Regni incip. justici cultoris hoc approbante Rebuff. in Constit. Gallia art. 3. gl. fin. in tit. de sentent. provis. Advocatio ad Statutum Parmæ in rub. cap. de ratione reddenda miserabilibus personis fol. 92. vers. & ideo sunt summarie, de jure Segni est sancitum per citatam *pragnat, 10. de offic. Sac. Reg. Conf.* ubi mandatur causas primò conclusas primò expediendas, exceptis causis privilegiatis, videlicet*

Fisci Carceratorum, Ecclesiarum Viduarum, Pupillorum Orphanorum, Pauperum, & Miserabilium Personarum, de quibus expressè loquitur ipsa *pragn. in princ. ante eos voluerunt Cyn. in l. fin. C. si quis alt. vel sib. Royas in sing. 49. numero 10. & Marfi in pract. crim. §. attingam, numero 75. sed hodie videnda est *pragn. 62. sub eadem rubrica de offic. Sac. Reg. Conf. ubi reformat citat. pragn. 10.**

Unde rationabiliter ex his descendit, Officialem expedientem prius causas istarum personarum miserabilium, & aliorum causas derelinquentem, nullatenus teneri in Syndicatu, cum quod lege permittente fiat, penam non mereatur, *l. gracchus, C. de adult. l. illud, ff. quod quisque juris, latè Tusc. in suis conclus. lit. P. concl. 208. tom. 6.*

Coeterum est observatione dignum quod causa minor, licet sit primo conclusa, non tamen primo expeditur, si est præjudicialis majori causæ, postea conclusæ, *juxta text. in l. per minorem, ff. de judic. cum aliis adductis per Mandell. conf. 62. numero 1. vol. 1. & ita in terminis Seg. Rovit. in præfat. pragn. 10. numero 2. de offic. Sac. Reg. Conf.* sicque dum casus accidisset consultus respondi, & alias fuit practicum in Regia Audientia Capitanatæ.

PRIVILEGIUM II.

ARGUMENTUM.

Conclusio facta in parlamento, sive Concilio per majorem partem Universitatis, non debet attendi si vertit in præjudicium miserabilium personarum.

SUMMARIUM.

- 1 *Conclusio facta à majori parte, debet attendi, nisi esset in præjudicium miserabilium personarum, n. 5.*
  - 2 *Factum à majori parte dicitur factum ab omnibus.*
  - 3 *Actus voluntarius factus à majori parte Capituli valet minori parte reluctante.*
  - 4 *Civitas Neapolis representantur per quinque sedilia.*
  - 6 *Major pars quæ dicatur,*
  - 7 *Facta à majori parte Capituli, sed non saniori, sunt invalida.*
  - 8 *Major pars, non sufficit, ubi actus est necessarius, pro quo minor pars consultit.*
  - 9 *Electio facta à minori parte Capituli quando valet.*
- Ad ornatum Text. in l. quod major, ff. ad municip.*

Regulariter factum à majori parte Universitatis debet attendi, vigore *text. in l. quod major, ff. ad municip. l. planè ff. quod cujusq; Universit. nom. cum adductis per Franch. in dec. 2. Espiscop. Riccius in collect. decis. collect.*

316. & ante eum *Bombin. in conf. 3.* ubi multa jura, & DD. autoritates adducit & merito, quia dicitur factum ab omnibus, quod fit à majori parte *Afflict. dec. 1. num. 4. Gratian. in decis. Marchiæ 183. Mastrili. decis. 97. Episcop Ricc. in praxi fori Eccles. resol. 491. par. 4. Caput. de Reg. Republic. c. 1. à num. 15. cum seq. Anicel. in lutam. pauper tit. de remiss. deb. unde videmus, quod actus voluntarius factus à majori parte Capituli valet repugnante minori parte *Felym. in cap. cum omnes coll. II. de constit. Abb. in capit. scripta de elect. de quibus noviter habetur, per Raguc. in tractat. de voce Canonicor. in cap. quæsto 9. & ideò cum Neapolitana Civitas repræsentetur per quinque Sedilia Nobilium, ut refert *Franc. in dec. 207. numero 8. & Plateam popularem, contigit, quam sæpè inter negotia Civitatis esse discrimina, unde major pars Civitatis esse cernitur concurrente consensu quatuor Platearum, quæ repræsentant, & concludunt etiam contradicente platea populari, ut proindè *Fonte de potest. proreg. tit. 2. de abundantia Civitatis, §. 7. numero 13. & 15. & habetur per Thoro in compend. decis. Neap. in verb. major pars, id quod facit tom. 1.****

Tamen ubicunque conclusio facta à majori parte tenderet in præjudicium miserabilium personarum, & piæ causæ non valet, nec debet attendi, unde cum in quadam Civitate hujus Regni esset conclusum per minorem partem Civium Universitatis, ut fieret quodam Hospitale pro *Ægenis, Infirmis, Mendicantibus Pauperibus, & aliis miserabilibus personis* consultus dixi posse hoc fieri, et si major pars Civium reluctaretur, & obstaret, movebar, quia cum in minorem partem videretur esse major pietas, ibi videbatur esse major pars, etenim major pars illa dicitur, ubi est major ratio, seu pietas, ut per jura adducta, per *glos. in capit. primo paragraph. quod circa vers. rationabiliter de his, quæ fiunt à majori parte Capituli, tradit Bombin. in d. conf. decimo-tertio numero decimo-septimo* ubi quod quando à paucioribus est aliquid rationabilius dispositum, licet major pars dissentiat, tamen statur paucioribus, ex *d. capit. primo paragraph. quod circa, notat noviter Barbof. in tr. de Canonic. & Dignitatibus capit. 38. numero quinto* sed cum per minorem partem Civium fuerit conclusum esse Hospitale dirigendum, dicitur esse conclusum rationabilius, quam per majorem.

Et facit, quod sanior videtur minor pars, dum ad erigendum locum pium intendit, & facta majori parte Universitatis, vel Capituli, sed non saniori non valent *Abb. in d. capit. cum omnes, ubi etiam Fælin. numero 13. conf. Ragucciis noviter in tract. de voce Canonicorum in Capitulo quæsto vigesimo-octavo, ultra quod in dicta Civitate opulenta, non aderat Hospitale aliud, quo casu succedit opinio illorum Doctorum volentium, quod major pars non sufficit, ubi actus necessarius requiritur, undè minor pars contradicens attenditur, tex. est in l. si quis hac lege, paragraph. quoties. ff. qui & à quibus, & tenet *glos. & communiter alii in capit. cum omnes de constit. Bombin. d. conf. decimo-tertio numero decimo-quinto* sed in casu nostro erat actus necessarius, nam absurdum*

videbatur in Civitate opulenta, & numerosa non adesse Hospitale, propterea major pars contradicens, non debebat attendi, quare fuit juxta meum votum deinde erectum Hospitale, in cujus beneficium fuerunt ab Universitate donata ducentum aurei annui, & hoc de anno 1620.

Electio autem facta à minori parte Capituli, sive Universitatis sustineri, ubi major indignum scienter legeret noviter probat. *Merlin. contro. forens capit. quinquagesimo.*

PRIVILEGIUM III.
ARGUMENTUM.

Renunciatio quantumvis generalis, imò specialis non comprehendit legata facta miserabilibus personis.

SUMMARIUM.

- 1 Legatum pro anima alicui relictum non comprehenditur in generali renunciacione facta per legatarium.
- 2 Renunciatio in his, quæ concernunt pietatem non solum specialis, imò specialissima requiritur.
- 3 Beneficium alicui concessum miseracionis gratia non tollitur per verba generalia.
- 4 Testamentum ad pias causas, fortiores derogationes requirit, quam simplex testamentum.
- 5 Renunciatio generalis nunquam extenditur ad legitimam, juramento non obstante.
- 6 Validum est argumentum de legitima ad piam causam.
- 7 Renunciatio nunquam suas habet vires ad casus privilegiatos.
- 8 Renunciatio est stricti juris, & in ea stricta est faciendâ interpretatio.
- 9 Legatum factum à testatore pro anima sua, videtur factum pro exoneracione suæ conscientie.
- 10 Renunciatio nihil operatur, quando est facta in præjudicium tertii.
- 11 Renunciatio facta de legato pio, quia tendit in præjudicium legantis, non tenet.
- 12 Legatarius non obstante renunciacione facta legato pio, pro adimplenda voluntate Testatoris bene potest agere ad illud recuperandum.
- 13 Renunciatio facta à filia fœmina dotata de bonis paternis in beneficium fratris de omnibus successioneibus, & legatis à consanguineis relictis non extenditur ad legatum ipsæ filie à consanguineo pro ejus anima relictum.

Regulam firmo, quod si fuerit legatum aliquid miserabilibus personis, vel aliis

aliis pro anima, stante legatarii generali renunciatione, non per hoc videtur renunciasset tali legato pio, & consequenter legatarius potest agere pro ejus repetitione contra hæredes, quoniam in his, quæ concernunt pietatem, prout in casu nostro, ne dum requiritur specialis renunciatio, sed imò specialissima, quia beneficium alicui concessum miserationis, & pietatis gratiâ non tollitur per verba generalia, & renunciationem amplam; *Rota in illerden. jurisdictionis coram. R. P. D. Pirovano.*

4 Et facit, quod testamentum ad piâs causas forciores, & efficaciores derogationes requirit, quam alia testamenta simplicia, ut per *Soccin. conf. 229. sub n. 11. vol. 2. Castrens. in Auth. hoc inter liberos n. 5. ubi communem dicit C. de testam. & ibi Jo. Baptista de Santo Sever. Oldrad. conf. 119. Covarr. in 2. par. in rubric. de testamentis post num. 15. eos refert, & sequitur Casar. de Grassis decis. Rot. Rom. 1. de testamentis.*

5 Quibus adstipulatur illa conclusio generalis, qua cavetur, quod renunciatio generalis non extenditur ad legitimam, vel ejus supplementum, *l. si quando, §. generaliter, C. de inofficioso testamento, etiam non obstante juramento, Jaf. in l. sed, etsi, §. quæsitum, ff. si quis cautionibus Aret. in l. 1. §. si quisita, ff. de verb. oblig. & in l. qui superstitis, ff. de acquir. hæred. latè Bertrand. conf. 239. vol. 8. recenter Grat. in lib. 4. discept. forens. c. 637. num. 23. & 751. num. 18. noviter Genuens. in practicabil. Eccles. quæst. 257. tuicen. 9. ergo*

6 sic in legato pio debemus annuere, cum favore legatorum piorum multa concedantur, ultra quod argumentum de legitima ad piâs causas est validum in jure.

7 Congruit, quod renunciatio nunquam suas habet, vires ad casus privilegiatos, prout in casu

8 nostro, ubi agitur de legato facto miserabilibus personis, quæ sunt privilegiatæ, ut est notum in jure, maximè, quia renunciatio est stricti juris, & in ea faciendâ est strictissima interpretatio *Surd. conf. 133. num. 28. vol. 1. Men. conf. 182. num. 8. & 9. vol. 3. Peregr. de fideicommiss. art. 52. num. 25. hinc renunciationem semper esse interpretandam, quò minùs noceat renuncianti, ex doctrina multorum refert Paris. de resignat. benefic. quæst. 18. num. 23. lib. 1. unde in renunciatione factâ de bonis in genere non includuntur bona feudalia, nisi in specie illis fuerit renunciatum, ut decisum in Sac. Conf. dicit Aff. in ca p. 1. §. Titius cum Sempronio in fine si de feud. desunt. fuer. contr. inter Dom. & Agnat. sequitur *Grammat. decis. 101. num. 11. & noviter memini Thor. in compend. decis. Neap. in verbo renunciatio si sit factâ de bonis tom. 1. & verba generalia non extenduntur ad speciales causas, res vel personas Flores Diez. de Mena quæst. var. quæst. 24. n. 33. Barbof. noviter in axiomat. utriusque jur. lit. V. num. 24. & facit, quod regulariter legata facta miserabilibus personis non comprehenduntur sub generali revocatione, ut firmavimus infra in Privileg. 24. ubi est videre.**

9 Quæquidem opinio, eo magis debet procedere, & eam esse veram prædico, quia legatum factum à testatore ad piâs causas videtur factum pro exoneratione suæ conscientiæ, & principaliter favore suæ animæ ergo dum per legatarium renunciatur ei, utique infertur ipsi testatori præjudicium, sed sic est, quod renunciari non potest, per aliquem habentem aliquod privi-

legium in præjudicium tertii, ex traditis in *Collect. decis. ad Pragmat. Regni 1. sub. num. 17. de Senatus Consulto Macedoniano, & in prax. elec. fori quæst. 12. sect. 1. in moderna editione, ubi multa sunt cumulata, ideo concludendum est, quod licet fortasse in renunciatione generali veniret legatum pium, (quod non concedimus) tamen, quia tendit in præjudicium legantis renunciatio est invalida, & non tenet, & consequenter legatarius potest agere pro adimplemento voluntatis testatoris, & legatum factum recuperare non obstante renunciatione per ipsum factâ, ex quibus in facti contingentiâ consultus respondi renunciationem factam à filia fæmina dotata à Patre in beneficium fratrum de omnibus successioneibus, & legatis à consanguineis relictis, non extendi ad legatum ipsi filia à consanguineis pro anima relictum, quod alias habui in facto.*

PRIVILEGIUM IV.

ARGUMENTUM.

Legatum factum Miserabilibus Personis præsumitur annuum, nec extinguitur prima vice.

Ad limitationem *Tex. in l. Boves, §. hoc sermone, ff. de verb. significat.*

SUMMARIUM.

- 1 Verba debent intelligi de primo actu, & n. 9.
- 2 Legatum factum miserabilibus personis non extinguitur prima vice.
- 3 Legatum in causa favorabili præsumitur annuum.
- 4 Legatum factum Ecclesiæ censetur annuum.
- 5 Provisio facta pauperibus intelligitur ob causam alimentorum.
- 6 Legatum annuum factum Ecclesiæ est perpetuum, & non temporale.
- 7 Ususfructus relictus Ecclesiæ restringitur ad centum annos.
- 8 Testandi facultas concessa Episcopo, an in primo testamento verificetur, & num. 24. & 29.
- 10 Concessio facta à Papa Abbati ad concedendum bona in emphyteusim extinguitur cum primo actu.
- 11 Baro potest ponere collectam pro maritanda filia in primo matrimonio.
- 12 Concessio simplex primum actum tribuit.
- 13 Licentia data per maritum mulieri ad contrahendum intelligitur de primo contractu.
- 14 Licentia data pro frumentis deferendis ad infideles intelligitur de prima.
- 15 Privilegium concessum alicui, & hæredi suo intelligitur de primo hærede.
- 16 Securitas veniendi concessa Banitis intelligitur pro prima vice.
- 17 Potestas condendi Statuta intelligitur de prima vice, sed vide num. 25.
- 18 Dispensatio in primo actu verificatur, & de ratione num. 19.

- 20 Argumentum de majori ad minus non valet in dispensationibus.
- 21 Dispensatus ad ordines, censetur dispensatus ad minores.
- 22 Dispensatus ad curata, non censetur dispensatus ad Canonatum.
- 23 Dispensatus ad dignitates non censetur dispensatus ad majores.
- 26 Privilegia non intelliguntur in primo casu, sed ad infinita.
- 27 Privilegium est interpretandum secundum intentionem concedentis.
- 28 Effectus, quando non consumatur ex primo actu.
- 30 Verba debent intelligi secundum naturam actus, ad quem referuntur.

Sed quia in materia allegata, l. Boves, §. hoc sermone. ff. de verb. signific. multa annotavi in mea adolescentia occasione discussionis Articuli, si licentia concessa Episcopo testandi extinguatur in primo. Testamento, placuit hac occasione nactus tales Allegationes in primi facere, & sunt tenoris sequentis, videlicet.

Conditio Testamento per quendam Episcopum, qui habebat facultatem disponendi, & testandi cum deinde desideraret aliud condere revocando primum orta est difficultas, si id licite potuisset fieri, & articuli resolutione ad vota sapientium remissa, inter quos ego pariter minimus accersitus fui primâ, ut aiunt fronte, mihi occurrebat pro opinione negativa, conf. Decii 112. cui subscribit Socc. Jun. in conf. 89. vol. 1. dicens juxta talem sententiam respondisse insignes Jure Consultos, dum hæc quæstio in lite tractaretur, & ita tradunt quoque Cucch. inst. moral. lib. 2. tit. 4. de Card. numero 90. pag. 101. col. 2. & Curt. jun. in conf. 188. n. 22. cum seqq. l. 1. Rodan. de spol. Eccles. q. 7. n. 18.

Quorum sententia posset fulciri, ex text. 1. in l. cujus bonis, ff. de verb. signif. quam omnes referunt ad probandum, quod regulariter quælibet dispositio in primo actu verificatur, unde merito licentia data per Publicanum extrahendi merces intelligitur pro prima vice secundum Ferrett. in tract. de gabell. numero 199. per doctrinam Bal. in l. dotis promissio, ff. de jur. dot. de Platea in l. 1. C. de navic. lib. 11. & facit etiam doctrina Bald. in veluti, §. hac uxor, ff. de edendo, ubi dicit, quod in licentia data ab homine intelligitur de prima licentia, idem Bald. in l. si ut proponis la. secunda. col. 1. & ult. C. quomod. & quando Judex per tex. in l. fideicommiss. §. si rem, ff. de leg. 3. per hoc dixit Alex. in conf. 81. numero 8. lib. 3. quod commissio facta per Summum Pontificem de dando licentiam Abbati ad concedendum bona in emphyteusim extinguatur cum primo actu, & concessione notat in bono casu Soccin. jun. in conf. 25. numero 9. lib. 2. & conferunt notata per Otalor. in tract. de Nobilit. 3. par. 3. partis princ. cap. numero 8. Caroc. in tract. de loc. par. 4. quæst. 4. numero 8. Et dominus potest reponere collectam ad maritandam filiam pro primo matrimonio non secundo, Guid. Pap. dec. 57. in fine, Menoch. de arbi. judic. lib. 2. casu 181. numero 4. & generaliter simplex concessio primum actum tantum recipit, lib. dotis promissio, ff. de jur. dot. lib. placet ff. deliber. & postum. cap. non potest, §. 1. de præbend. in 6. notat Cald. in conf. Falin. in cap. 1. de tregua, & pace, de quo pacto varia scribit Tiraq. in d. §. hoc sermone Velasc. decis. 102. ubi necessaria plura in ista materia scribit, per quam regulas tradit Guid. Papa decis. 467. quod si testator instituit Titium, & post ejus mortem filium suum, qui voluit habere nomen Familiæ testatoris, & ejus insignia, & Titius plures habuit filios solus primogenitus, si voluerit ista facere admittitur ad successionem, Tiraquel. in tract. de primogen. quæst. 164. Gabr. lib. 6. comm. opin. de leg. concl. 2. numero 2. ubi alia ad propositum scribit, licentia data per maritum mulieri ad contrahendum intelligitur de primo contractu, ut tradit Lup. in lib. 56. Tauri n. 7. per doctrinam Bart. in l. Titius, ff. de excus. tutor.

Regulariter quamvis verba debeant intelligi de primo actu, ubicumque sumus in casu dispositionis hominis, & si talis actus suum non sortiatur effectum vulg. l. Boves, §. hoc sermone, & ibi fusè Tiraquell. ff. de verb. signific. l. dotis, & ibi Bart. ff. de jur. dot. Vicinus decis. 87. ubi materiam declarat.

Tamen claudicat hujusmodi regula favore miserabilium personarum, quibus si reperiatur factum legatum non extinguatur primâ vice, maxime accedentibus conjecturis.

Recipit incrementum talis opinio, quia hujusmodi legatum videtur factum in causam favorabilem, quo in casu legatum præsumi annuum, nec unica primi anni solutione finiri elicitur, ex l. Legatum, & ibi Bart. annuis legat. & probant, Cuman. in l. eum, qui Kalendis, ff. de verb. oblig. & Socc. conf. 48. vol. 3. quos recensendo sectatur Genuen. practicabil. Eccles. qu. 225. tricen. 8. ubi perinde decisum apud Romanam Rotam testatur legatum factum Ecclesiæ in dubio censi annuum, & perpetuum, & non temporale, quam opinionem veriore agnosco concurrentibus conjecturis mentis Testatoris, prout habui in facto in Civitate Luceriæ Apulæ de anno 1531. in causa Monasterii Sancti Leonardi Ordinis Sancti Augustini.

Conducit pro corroboratione Theorica, Bart. in l. eum, qui ita, ff. de oblig. quatenus tutatur, provisionem factam pauperibus in decem intelligi causa alimentorum, & deberi singulis annis, ut pariter communi calculo sequuntur Doctores ibidem, de quo fusiori sermone videndus est, Surd. in particulari tract. de aliment. privileg. 25. ubi plura ad saturitatem.

Et in augmentum favoris talium miserabilium personarum poterit philosophari simile legatum esse perpetuum, nec restringi ad spatium centum annorum, ut plurimum cohorte, quos secum vehit favore legati facti Ecclesiæ fundant Peregr. in tract. de fideicommiss. artic. 30. dicens praticari in Civitate Patavii, & Genuen. in practicab. Eccl. quæst. 328. tricen. 11. quamvis contrarium consultum vidisse per eximios viros asserat noviter Molfes. in summ. Theolog. mor. tit. de ultim. voluntatibus c. 5. n. 56. tom. 2. ubi inter cæteros ad hanc opinionem reportat Covarr. var. resol. lib. 3. cap. 9. numero 10. Brun. à Sol. in compend. resol. in verbo legatum annuum, Menoch. conf. 1263. numero 20. vol. 13. Surd. conf. 123. & Card. Tusc. concl. 86. lit. L. quod ipse agnovi verum in usufructu donato Ecclesiæ, etiam in perpetuum, ut ad spatium centum annorum restringi debeat, vide for. quæst. 90. par. 2. ubi notatu digna, ibi reportata per nos reperies.

- 14) Et licentia data pro frumentis deferendis ad infideles intelligitur pro una delatione, quia est odiosa, ut latè tradit *Capyc. in dec. 150. numero 4.* hinc Privilegium concessum tibi, &
- 15) hæredi suo intelligitur tamen de primo hærede, *Bart. in lib. 2. de const. princ. Falin. in cap. 2. de treg. & pac. Lopez. in rub. de donat. inter vir. & uxor. §. 96.* & quando Papa mandat simpl. alicui provideri de beneficio vacaturo intelligitur de primò, ut notat *Dom. cap. si Clericus in 3. notab. & ibi Franch. in 2. not. de præbend. in 6. Bald. conf. 228. col. 4.* &
- 16) securitas veniendi concessa Bannitis, vel delinquentibus intelligitur pro prima vice, prout ita tenent *Dec. conf. 512. numero 6. Magalot. in tract. de salv. conduct. fol. 61. in Clem. sæpe in pr. col. 62. de verb. signific. Curt. jun. conf. 178. col. 1. num. 24. Socc. jun. conf. 25. col. 1. vol. 2.*
- 17) Etiam potestas concedendi, & reformandi Statuta aliquibus concessa intelligi debet tantummodo pro prima vice, secundum *Alex. in conf. 65. col. 7. & in conf. 119. col. 6. qui in conf. 16. col. 1. vol. 4.* pariter asserit, ut licentia concessa ab Episcopo intrandi Monasterium monialium intelligi debet de prima vice ut voluit *Jas. in conf. 36. col. fin. vol. 3. Dec. conf. 512.* & datâ potestate arbitrândi, semel arbitrândi poterit, ut per *Jas. & Falin. loc. cit Innoc. in capit. venietur de jur. jurand. Bald. in lib. si diversa collect. 2. C. de transact.*
- 18) Et dispensationes in primò actu verificantur, *capit. ordinarii, ubi glossa, & verbo, ea qua de reg. jur. in 6.* ubi probantur, quod dispensatio ad duo beneficia intelligitur de primis tantum, ideo probatur *in d. capit. non potest in vers. illud autem de præbendis in 6.* Et ideo dicunt *Lop. Anchar. Dom. & Franch. in capit. 1. de fil. presbit. libr. 6. capit. 11.* quod si Papa dispensat cum aliquo illegitimo ut possit habere beneficium non poterit habere aliud beneficium post primum, quia dispensatio est odiosa stricti Juris, strictamque recipit interpretationem, *capit. 1. in fil. de filiis presbi. in 6. Ojed. de incompatib. benefic. par. 2. capit. ult. numero 67. cum seqq. Sayr. de censuris lib. 6. capit. 11. am. 16. Azor. inst. mor. pag. 2. lib. 7. capit. 33. quæst. 6. Mathiens. lib. 10. glos. 1. numero 7. tit. 8. lib. 5. novæ recogil. Garz. de benefic. pag. 1. capit. 6. numero 58.* ita ut in eis non valeat argumentum à majori ad minus nec extendatur ad casum habentem in se majorem rationem, prout resolvunt *Covarr. de spons. par. 2. capit. 8. §. 8. numero 11. Navarr. de reddit. Eccles. quæst. 3. numero 2. Mol. de primogen. lib. 2. capit. 4. numero 48. seq. Surd. dec. 268. numero 20. & 21. Pereir. de nominat. Emph. quæst. 21. num. 67. Sanch. de matrim. lib. 8. disp. 1. numero 32. & disp. 24. numero 17. Campanil. in suo divers. jur. canon. capit. 13. rubr. 11. numero 90.* ubi restringit, quando illud minus comprehensive, & necessario includeretur sub majori, aut esset necessarium consequutivum, ac dependens ab eo, super quo fuit dispensatum quia dispensatus ad unum censetur dispensatus ad omnia consequutiva, plenè *Sanch. de matrim. lib. 8. disp. 1. numero 19* dispensati igitur concessa adversus unum impedimentum, & defectum non porrigit suum effectum, quoad alium, *lib. si quan-*

do, C. de inoffic. testam. & ibi Glos. Bal. Saltet. & alii Surd. dec. 245. numero 8. Gonzal. variar. quæst. capit. 14. numero 11. Costa de retr. capit. 9. casu 10. numero 2. sic etiam dispensatus ad unum effectum non censetur dispensatus ad alium *Bero. consil. 163. numer. 30. & 41. lib. 2.* quare dispensatus simpliciter ad ordines non extenditur ad beneficia, ut etiam fatentur *Anton. var. resol. lib. 1. resol. 19. numero 10. Suarez. de censib. tom. 1. disp. 41. sect. 3.* sicut dispensatus simpliciter ad ordines intelligitur, dumtaxat ad minores, *ex glos. verb. ordinati, in c. litteras de filiis presbyt. Campanil. d. cap. 13. n. 95.*

Unde dispensatus ad curata non dicitur dispensatus ad Canonicatus Cathedralis Ecclesie *Rota decis. 54. alias 1. de filiis presbit. in antiq. asserit Campanil. d. capit. 13. numero 99.* etiam à fortiori dispensatum ad beneficium Curatum non censetur dispensatum ad obtinendam dignitatem, resolvunt *Azor. d. capit. 3. quæst. 7.* etiam si excuberata esset dispensatio, nempe ad quæcumque beneficia, quia etiam tunc dignitates non comprehenderet; nisi apertis verbis illarum meminerit *Campanil. num. 101. capit. 13.* appellatione enim beneficiorum non veniunt dignitates, *Clem. 1. de sequestr. post. cum sim.* sic etiam dispensatus ad beneficia, vel etiam ad dignitates non potest promoveri ad dignitates, quibus cura animarum inest, *Azor. d. capit. 3. quæst. 9. 10.* sic enim dispensatum ad obtinendum Canonicatum, vel dignitatem in Ecclesia Cathedrali non censi dispensatum ad hoc ut possit esse Delegatus Papæ ante vigesimum octavum probat *Navarr. consil. 22. à numero 1. sub tit. de celebr. Miss. hinc etiam dispensatus ad dignitates non dicitur dispensatus ad majorem dignitatem ut post fatentur *Bellet. disquisit. clerical. in tit. de disciplin. Cleric. §. 2. n. 39. Azor. instit. moral. d. c. 3. quæst. 8.**

Re tamen meliùs perpensâ in contrariam descendendo sententiam, quam sequuti sunt *Navarr. in tract. de reddit. Eccles. quæst. 3. numero 22. Bonecien. in cap. Imperialem fol. 63. de prohib. feud. alienan. per Frederic. quos refert, & sequitur Bursat. in conf. 30. numero 6. lib. 1. Sim. de Prat. lib. 7. de interpret. ultim. volunt. vol. 4. numero 4. lib. 84.* ubi hanc sententiam ex nonnullis defendit, ut illum plenè quamvis tuetur *Caphal. conf. 539. lib. 3.* qui loquitur in Cardinalibus *Sarmient. de redd. Eccles. quæst. 3. numer. 22. Gabr. conf. 83. à numero 27.* asserens se bis ita consuluisse, & quod ita judicaret, nullumque esse virum alicujus judicii, qui negare possit, quod accedens, & impetrans intellexerunt de eo testamento, cum quo impetrans decedere vellet, & ita latissimè respondens contrariis Decii probat *Fernand. in lib. Tauri, ff. 4. numero 3. cum seq. & Peralt. in lib. si quis in princ. numero 94. ff. de leg. 3. Ferret. conf. 13.* quos citat *Barbof. & eandem tenens sententiam in lib. divortio. quod in annum, ff. solut. matrim. & ita sentit Covarr. in capit. cum in officiis n. 8. de testam. per doctrinam Bald. in cap. 1. in princ. nu. 3. in vers. deinde quæro de pa. constant. ubi per Text. in l. omnium C. de testam. & per alia jura firmat, quod si Princeps concessit Civitati facere Statuta virtute, cujus concessionis Civitas facit Statuta, quod poterit illa revocare, & pro ista opinio*

opinionem Bald. ego pondero. *Text. bonum. in leg. adoptatum, Cod. de adoption. ex quo Bald. notat, quod illud, quod factum est auctoritate Principis potest per Judicem, & eodem partium consensu tolli.*

26 Et pro ista opinione consideratur, quod intentio Papæ concedentis licentiam ad faciendum testamentum sit, quod ille qui licentiam impetrat eâ utatur, & sortiatur effectum suam & finem pro quo fuit concessa, ut talis intentio concedentis sortiatur effectum licentia non extinguatur in primo actu, & Privilegium non intelligitur in primo actu, sed in infinitum *cap. licet de privil. in 6. Oldrad. conf. 300. Felin. in cap. innovamus in fin. de treg. & pac. Rebuff. de privileg. Schol. privil. 166.*

27 Quod autem Privilegium debeat interpretari secundum intentionem concedentis, & extendi, vel restringi probatur *in cap. fin. de præben. cap. ex multiplici de decim. & in c. mandatum de rescript. & quod in materia favorabili, & quæ benignam interpretationem recipit dispositio non consumatur in primo actu probatur in l. hæc conditio filia mea in fin. ibi benigne tamen dicendum est, ff. de condit. & in l. placat, ff. de liber. & posthum. ubi si quis instituat posthumum hæredem solum instituens videtur, qui ex ea quam habet uxorem ei primum natus est, vel is qui hoc in utero est, ne dum, & is quoque qui postea ex quacunque uxore nascitur, quod *glos. ibi dicit esse propter favorem institutionis & testamenti conservationis & Oldrad. notat conf. 212. latè Tiraquell. in d. l. Boves, §. hoc sermone limit. 3. Mandos. post alios in reg. 8. Cancell. q. 7. n. 6.**

28 Accedat supra dictis pro confirmatione, & contrariorum responsione, quod ex primo actu nullatenus consumitur effectus, quando per primum actum non est satisfactum menti, & intentioni loquentis, sive disponentis, sive agentis, *Bald. in l. fideicommissa, §. si quis. ff. de leg. 3. Roman. conf. 504. col. 1. Roman. conf. 130. num. 8. vol. 2. Soccin. junc. conf. 89. vol. 1. Dec. conf. 22. col. 1. Jas. in l. cum servus, §. si quis alicui; ff. de leg. 1, Tiraquello d. §. hoc sermone limit. 6. & in lib. de retract. §. 8. glos. 7. num. 5. ubi refert, text. in d. §. hæc conditio, ff. de condit. & demonstr. & alia similia Gram. dec. 102. numero 84. cum seq. & in his, quæ habent tractum successivum negotium finitum non dicitur, donec totaliter perficiatur *Aretin. in l. in substitutione col. 4. ff. de vulg. Gomez. de anal. possess. q. 44. Drigon. singul. 26. unde merito Rolan. in cons. 70. numero 32. lib. 3. per doctrinam Anchar. in consil. 26. Barbat. consil. 18. lib. 7. & Roman. conf. 438. col. 6. scribit, quod cognati concepti post prohibitionem alienationis & fideicommissi relictum admittuntur ad revocandum alienationem, quia fideicommissum, & prohibitio non verificantur, nec sumunt effectum suum, juxta intentionem fundatoris in his, qui concepti erant tempore mortis.**

Et huc confert sententia *Avendani in l. Tauriglos. 5. numero 18. fol. mihi 4. ubi firmavit quod licentia testandi damnato ad mortem, quæ conceditur per d. l. Tauri non extinguatur cum primo testamento.*

Jo. Mor. Novarii Tract. de Priv. Tom. II.

Nec obstant ea omnia, quæ in contrarium adducta fuerunt, nam ultra quod illa veniant declarata per contrarias conclusiones, & rationes consideratas in favorem hujus secundæ sententiæ addimus, quod præfata solent limitari per *Doctores* quando agitur de actu suapte natura revocabili, prout in casu nostro, si quidem cum verba debeant intelligi secundum naturam actus, ad quem referuntur, *l. penult. §. æquitis, ff. de usufruct. l. cum Pater, §. donatum, ff. de leg. 2. l. si uno & ibi Bart. ff. locat l. l. sed si possessori, §. item si jura vero, ff. de jure juram l. fin. C. de non numero pecun. l. cum mansueta in fin. ff. de contrahen. empt. Latè Tusc. in concl. 95. lit. V. quando dispositio refertur ad actum revocabilem debet intelligi ex dispositio, juxta illius naturam, & sic quod per primum actum non videatur dispositio commutem. & sortita effectum, ita expresse *Bald. in cap. 1. in princ. numero 21. de pac. constant Barbos. cum referens, & testans in d. l. divortio. §. quod in anno num. 19. ff. solut. matrim. & ita sui voti, quod sequutum est Illustriss. Episc. Riccius ut patet in ejus decis. Archiepisc. Neap. 126. p. 4. ubi supra dictam nostram allegationem reportavit.**

PRIVILEGIUM V.
ARGUMENTUM.

Miserabilibus Personis vulgariter substitutis, tacita pupillaris excludit Matrem.

SUMMARIUM.

- 1 Tacita pupillaris excludit matrem personis Miserabilibus vulgariter substitutis, & vide num. 10.
- 2 Testator præsumitur magis dilexisse animam suam, quam uxorem.
- 3 Relictum ad pias causas, censetur relictum pro anima.
- 4 Testator præsumitur potius voluisse proficere sibi, & non aliis.
- 5 Pia causa est magis favorabilis, quam filii excepta legitima.
- 6 Testator præsumitur voluisse filium suum uxori præferri.
- 7 Mater per pupillarem substitutionem potest excludi etiam à legitima.
- 8 Favorabilior est Deus, quam filius.
- 9 Testamentum factum nutu inter filios non valet.

Regula sit, quod miserabilibus Personis vulgariter substitutis tacita pupillaris excludit matrem, cum substitutio facta in personas talium miserabilium Personarum censeatur facta ad pias causas, & testator præsumitur magis dilexisse animam suam quam uxorem, cum anima cunctis rebus, & personis sit præferenda, *cap. cum infirmitas de penitent. & remiss. l. sancimus, C. de sacros. Eccles. cum liis adductis alibi, & quidquid relinquitur ad pias causas censetur relictum pro anima, cap. Pontifices 12. quest. 3. Soccin. in l. quibus diebus, §. fin.*

fin. ff. de condition. & demonstr. Alb. cons. 11. lib. 4. novissimè Molfes. alios allegans in summ. Theologiae moralis tract. 13. de ultim. volunt. cap. 5. num. 53. tom. 2.

Et tale legatum pium proficit, & affert utilitatem, ad remissionem peccatorum *cap. requisisti de testamentis exp. anima defunctorum 13. quest. 1. qua de causa potius insurgit juris praesumptio testatorem sibi, & non aliis voluisse proficere, arg. l. 2. C. de patr. qui fil. distrax. & ideo substitutio facta in Personis miserabilium personarum tanquam in pias causas directa ex conjecturata mente, & testatoris voluntate debet matri praeferi conjectura enim una tollit alteram, l. non solum ff. de ritu nuptiarum, & una praesumptio aufert aliam, l. Divus, ff. de in integr. restitut.*

Et facit, quo excepta legitima magis subvenitur piae causae, quam liberis, juxta communem DD. sententiam, de qua in *auth. mulier, C. de sacros. Eccles. & alibi, sed filius substitutus excludit matrem per tacitam pupillarem, ut communiter voluerunt DD. & praecipue Bart. in l. 2. ff. de vulg. & pupill. Alex. & reliqui in l. precibus, C. de impub. & aliis substit. nam praesumitur testatorem voluisse filium suum uxori praeferi, arguin. l. cum actissimi, C. de fideicommiss. ergo multo magis substitutio facta, in personam miserabilium Personarum, quae ad pias causas praesumitur facta, & consequenter respicit animam testatoris, debet ideo matrem excludere etiam a legitima, quae mater per pupillarem substitutionem posset, etiam a legitima excludi l. Papi-
manus, §. sed nec impuberis ff. de testam. c. si pater de test. in 6. judicandum est enim pro refrigerio animae propriae & non pro lucro temporali uxoris, & in relictis ad pias causas non est de apicibus Juris disputandum, sed tutius est illam adjuvare, teste Bal. in cons. 26. vol. 1. & in dubio pro pia causa, & in favorem animae testatoris debemus judicare, l. sunt personae, ff. de Relig. & sumpt. funer. unde pie Bald. in cons. 259. vol. 1. scribit se contra bonum animarum nunquam consuluisse, absque animi compunctione, refert Mant. de conject. ult. volunt. lib. 5. tit. 5. n. 34. improbus enim videtur, qui nititur infrigere pia judicia defunctorum, l. nulli licere, & ibi Bald. C. de Episc. & Cler.*

His accedit pro comprobatione, quod favorabilior est causa pia, quam liberorum, & favorabilior est Deus, quam filius *arg. text. in l. veluti, ff. de justit. & jur. & l. postliminium, §. filius, ff. captivis, unde testamentum inter filios nutu factum non valet, Bal. & Ang. in l. discretis, C. qui testam. facere poss. & tamen ad pias causas, ut in casu nostro sustinetur, glos. & DD. in c. cum tibi de testam. quos in facti contingencia sequuti fuimus, & juxta ipsorum opinionem & doctrinam requisiti quandoque consulimus de hoc an. 1621. & specialiter in quadam causa vertente in Curia Episcopali Civitatis Thani.*

Et quamvis tacita vulgaris in expressa pupillari contenta Matrem non excludat juxta communem de qua novissimè Fusar. in particulari tract. de substitut. quest. 6. ubi limitat quatuor modis, quest. 157. Tamen piae causae favore matrem pupili excludet, igitur sic favore miserabilium Covarr. in c. Raynutius §. 4. n. 6. de testam. Vasque de success. lib. 2. §. 11. n. 35. de informi substit. Masc. de prob. concl. 1176. Mant. de conject. ult. volunt. lib. 5. tit. 15. n. 34. & seq.

Et idem de tacita pupillari expressa vulgari contenta fatentur, Diaz. reg. 714. & Alvarad. de conject. mente Defuncti cap. 1. §. 2. num. 27. lib. 2.

PRIVILEGIUM VI.

ARGUMENTUM.

Favore Miserabilium Personarum quis cogitur vendere domum suam pro aedificando Hospitali in beneficium ipsorum.

Ad ornatum Text. in l. si quis sepulchrum, ff. de Religiosis, & sumptibus funerum, & ad limitationem Text. in l. invitum, C. de contrahen. empt.

SUMMARIUM.

- 1 Cogitur quis vendere Domum, vel fundum favore Ecclesiae aedificandae, seu ampliandae, quod ampliat, ut n. 2.
- 3 Cogitur quis vendere Domum pro aedificatione Hospitalis favore miserabilium personarum.
- 4 Privilegia concessa Ecclesiae extenduntur ad Hospitali.
- 5 Cogitur quis vendere pro aedificatione cujuslibet loci pii.
- 6 Quando dicatur locus pius & quis dicatur locus pius n. 7.
- 8 Favor piae causae non solum privatae sed etiam publicae utilitati praefendus est.

Regula test, & comuniter à DD. firmatur, quod quoties agitur de Ecclesia amplianda vel ejus clastro, dormitorio, atrio, & hujusmodi rebus similibus potest, quis cogi, & compelli ad vendendum fundum, vel domum propriam, *argum. text. in l. si quis sepulchrum, ff. de relig. & sumpt. funer. ubi communiter DD. late Coxar. in lib. 3. variat. resol. c. 14. numero 7. modernè Illustriss. & psc. Riccius in dec. 138. & 147. part. 1. noviter amplè Genuens. in practicab. Eccl. q. 241. per totam, & novissimè Gizzarell. dec. S. C. 38. & fusius Mastrill. in decis. 280. part. 3. ubi ampliat non solum in Ecclesia aedificata, sed etiam in aedificanda, ex Bald. in l. 1. ff. solut. matrim. & Capoll. in tract. de servit. praedior. c. 8. numero 5. & Covarr. loco. mox. cit. Valasc. dec. 22. Card. Tusc. conclus. 59. lit. V. Reg. Tap. dec. Sac. Cons. 17. ubi nos allegat, imò potest cogi vicinus ad vendendam partem praedii pro construenda, & amplianda Ecclesia, ut judicatum fatetur Mastrill. ubi sup. ubi tamen dicit ultra pretium solvendam esse estimationem damni vicino contingentis ex causa dictae venditionis arbitrandi per expertos, juxta cons. Scott. 3. numero 39. lib. 3. tom. 2. & ad materiam vide noviter congesta per nos in Pragm. 1. de Baronibus à numero 16. cum seq.*

Quare cum in quadam Universitate hujus Regni esset conclusum, ut fieret Hospitali pro

pro egenis, Infirmis, Mendicantibus, Peregrinis, & cæteris Miserabilibus Personis dicebam posse ipsam Universitatem cogere quendam Civem, ut venderet ejus domum pro ædificationis Hospitalis erigendi in beneficium Miserabilium Personarum, *Actus in tr. de Infirm. part. 2. in verbo Hospitalia pag. 197.* nam tendebat maximopere in utilitatem publicam, ipsiusque Civitatis ornamentum & decorem, quo casu quis cogitur vendere rem suam, ad tradita per *Shesa. in quest. forens. 64. lib. 1.* ultra quod Privilegia omnia concessa Ecclesiæ extenduntur ad hospitalia, *lib. omnia, C. de Episcop. & cleric. Bal. in lib. si quis ad declarandum, C. eod. Gabriel. concordantes adducens concl. 2. numero 4. lib. 6. Covarr. var. resol. lib. 2. capit. 20. numero 4. Farinac. in pract. crim. quest. 28 numero 36. & recenter Merlin. controu. for. capit. 65. ubi hos, & alios adducit, & nos latiori calamo probavimus in prax. elect. & var. fori quest. 54. sect. 2. in nova editione, ubi ad saturitatem erit videndum, sed sic est, quod Ecclesiæ competit tale beneficium ergo & hospitali, quod ei assimilatur.*

Et conducit, quod pro quavis loci pii reædificatione cogitur quis ad vendendum, *Franc. Marc. dec. 536. part. 1. Costa de remed. subsidiar. capit. 65. Giurba dec. 86.* etiam si res esset fideicommissio subjecta, *Leo dec. Valentia 90. tom. 1.* & nos fusè probavimus *for. quest. 35. pag.* sed ædificatio talis hospitalis in beneficium miserabilium Personarum tendit in pietatem, nam ibidem exercentur multa opera pietatis, & charitatis, ut est curare ægrotos, & infirmos recipere mendicantes, hospitari Peregrinos, & similia facere, quo casu, dicitur locus pius, ut bene docet *Archid. in capit. si ex laicis 10. quest. 15.* ubi quod locus pius dicitur, ubi exercentur opera charitatis, ergo sic similiter poterat ille cogi advendendam ejus domum ad talem effectum, opinio enim quæ pietatis, & Religionis favorem respicit, semper amplectenda est, ut noviter testatur, *Mastrill. in decis. 280. numero 3. par. 3.* & favor piæ causæ, ut in casu nostro non solum privatæ sed etiam publicæ utilitati, & privilegio præferendus est, *arg. text. in lib. fin. C. de sacros. Eccles.* unde jure optimo fuit juxta meum votum ipse Civis coactus vendere suam domum, & fuit erectum hospitale, cui Universitas ipsa assignavit tercentum annuos aureos, ut diximus supra *in privileg. 2. in fine,* & hæc nota ad limitationem *text. in lib. invitum, & lib. dudum, C. de Contrab. empt.* ubi firmitur neminem cogi posse ad rem suam vendendam.

Et scias obiter, quod vicini tenentur contribuere in pretio domorum pro atrio Ecclesiæ, vel hospitalis conficiendo emptarum, ut in facto scio decisum in Curia Archiepiscopali Neapolitana, & novissimè judicatum per Sacrum Consilium testatur *Gizzarell. decis. 38.* ubi ad dentes alia cumulant, *Thor. in compend. dec. Regni in verbo vicini tom. 2.*

P R I V I L E G I U M VII.

A R G U M E N T U M.

Testamentum dicitur factum ad pias causas, quando major pars bonorum fuit legata in beneficium miserabilium Personarum.

S U M M A R I U M.

- 1 Testamentum ad pias causas, quando factum dicitur, & n. 4. & 5.
- 2 Testamentum consistit in institutione hæredis, & num. 13.
Institutio hæredis est pars substantialis, ibid.
- 3 Testamentum sine institutione hæredis favore legatorum ad pias causas valet, & quare, ibidem.
- 6 Legata Ecclesiis, vel quomodocumq; in pios usus, vel amore Dei dicuntur ad pias causas.
- 7 Dotes relicte puellis amore Dei, quamvis non constet eas esse pauperes dicitur relictum ad pias causas.
- 8 Relinquere pro anima, & amore Dei idem est.
- 9 Testamentum in genere potest consistere sine legatis
- 10 Legatum est pars substantialis testamenti.
- 11 Testamenti appellatione non solum institutio hæredis, sed etiam legata veniunt.
- 12 Testamenti jus an sit ad pias causas, vel ne, non ex legatis, sed ex institutione metimur.
- 14 Legata pia non debentur hereditate non adita.
- 15 Testamentum valet, etiam sine institutione favore legatorum ad pias causas intellige, prout num. 11.
- 16 Legata, aliquando ex privilegio conservantur in firmata institutione, & testamento.
- 17 Legata pia valent, etiam hereditate per extraneum institutum non adita.
- 18 Institutus in usufructu, quando in totum sit hæres per jus accrescendi.
- 19 Legata pia in testamento relicta si absorbeant majorem partem facultatum testamentum ad pias causas alioquin secus.

Regulariter non ex legatis, sed ex institutione metimur jus testamenti, an sit pias causas, vel non, *Salyc. in auth. cassa, C. de sacros. Eccles. numero 7. Butr. in capit. quod clericis col. pen. de for. compet. Socin. consil. 115. numero 7. vol. 4.* Testamentum consistit in institutione hæredis verè, & propriè, non legatis, *lib. 2. §. fin. ff. si quis omissa caus. test. lib. si nemo de testam. tut.* quia institutio hæredis est pars substantialis, adco quod si testator coram septem testibus rogatis disponat de omnibus bonis suis, dicatq; illud esse suum ultimum testamentum, non tamen faciat sibi hæredem tunc nullum, & invalidum est testamentum, quia caret perfectione substantiali, ut est hæredis institutio,

Castrenf. in l. proximè, ff. de his, quæ in test. delent. Menoch. post alios de præf. lib. 4. præf. 3. numero 5. novissimè Molf. in summa tractat. 13. de ult. v. unt. capit. 2. numero 50. ubi quod est vulgatum axioma in ore omnium, testamentum ex juris censura esse nullum carens institutionis hæredis.

Insuper licet valeat testamentum, etiam sine institutione favore legatorum ad pias causas, ut per Tiraq. in suo tractat. de privileg. pia causæ privileg. 15. Medic. in opusc. 4. sub numero 4. Angel. in summa in verbo legatum Peregrin. de fideicommiss. artic. 2. numero 33. Thesaur. for. quæstion. 38. sub numero 15. hoc evenit, non quia testamentum ipsum dicatur ad pias causas, sed quia legata ipsa sunt ad pias causas, & eorum favore tunc conservatur testamentum, quoniam aliquando ex privilegio conservantur legata, infirmatâ institutione, & testamento, juxta tradita in auth. ex causa, C. de liber. præter. facit l. 1. cum tot. titul. ff. de legatib. præstand.

- 4 Quidquid sit ex suprâ dictis ego in facti contingentia dicebam de anno 1622. de mense Junii, quoddam testamentum dici ad pias causas, dum in eo major pars facultatum ex legatis factis miserabilibus Personis absorberetur motus ex decisione Rotæ Romanæ in una Foroliviensis hereditatis lunæ 22. Junii 1574. apud Cas. de Grass. in decision. 5. de testam. ubi fuit decisum, quod si legata pia in secundo testamento relicta absorberent majorem partem facultatum testamentum dicitur ad pias causas, cujus decisionis tenor est, ut sequitur.

Domini in quæstion. proposita an secundum testamentum possit dici factum ad pias causas, in quo plura sunt relicta piis locis instituto marito fuerunt varii aliqui enim sentiebant pro affirmativa aliqui pro negativa.

- 6 Pro affirmativa allegabatur Tiraq. in tractat. pia causæ, ut per informantes tritum enim est legata Ecclesiis, quomodocumque in pios usus, vel amore Dei dici ad pias causas, & licet in specie in dotibus 300. relictis quibusdam puellis aliqui dubitarent, an esset dispositio ad pias causas, cum non constet illas puellas fuisse pauperes, quia tamen amore Dei id dicitur relinqui existimabatur relictum dici ad pias causas Tiraq. ubi supra
- 7 1. vers. & relictum pro anima, quasi idem importat relinquere pro anima, & pro amore Dei, ut videtur velle Abb. in rub. de testament. sub n. 9. vers. & scias primo Roman. consens. 69. numero 1. & 2. comprobando ex Castrenf. cons. 163. numero 2. & 4. l. 2. ubi hæc privilegia non locis, sed causis attributa sunt, ex quibus credebant secundum testamentum, de quo agitur dici ad pias causas.
- 8 Nec prædictis dicebant obstare reg. §. ante institut. de legat. quod testamentum consistat in institut. hæred. quia dicebant illud procedere in testamento in genere, quod potest consistere sine legatis l. 1. §. qui neque ff. de hæred. institut. cum simil. sumendo autem testamentum uti jam deductum est inesse, cum legatis, cum legata ipsa dicantur pars substantialis testamenti DD. in rub. de legat. 1. hinc testamenti appellatione non solum institutio hæredis, sed etiam legata veniunt, Bald. in l. quæreb. versic. item nota per illum text. de milit. testam. Natta consens. 484. numero 10. & 11.

Pro negativa, & contraria parte aliis Dominis placebat dictum Bar. in capit. quod clericis

col. pen. ves. ideo puto, quod si laicus instituta Ecclesia de fir. comp. & Salyc. alleg. auth. Cassa n. 7. de sacros. Eccles. Soccin. consens. 115. numero 7. & 14. ubi non ex legatis, sed ex institutione metimur jus testamenti, an sit ad pias causas, vel non & placebat vulg. reg. testamentum consistere in institutione hæredis verè & proprie, non in legatis l. 2. §. fin. ff. si quis omis. caus. testament. l. si nemo de testament. tutela cum pluribus concl. Castrenf. consil. 284. vers. 5. ultimo, & vers. const. vol. 1. Hinc dicebant legata pia non deberi hereditate non adita, ut post Salyc. in l. 1. quæstion. 13. numero 18. C. de sacros. Eccles. plures cumulant, & communem refert Alex. consil. 209 sub numero 16. vol. 2. pariter communem refert. Jas. in d. l. 1. numero 34. C. de sacros. Eccles. & licet valeat testamentum sine institutione favore legatorum ad pias causas, ut per Tiraq. privileg. 15. tamen an ideo est, quia testamentum ipsum dicatur ad pias causas, sed quia legata ipsa sunt ad pias causas, & eorum favore tunc conservatur testamentum, aliquando ex privilegio conservantur legata infirmata institutione, & testamento, juxta tradita in authent. ex causa C. de lib. præter. facit l. 1. cum tot. titul. ff. de leg. præst. cum simil. & pro confirmatione dictorum per Butr. & Salyc. ut supra placebat etiam consens. Soccin. 5. numero 11. libr. 3. Idem Alex. cons. 209. col. 4. sub num. 15. vers. posset lib. 2. allegabatur etiam Jas. in l. hac consultissima, §. ex imperfecto, C. de testam.

Quia & alii Domini dicebant esse in controversia prædictum dictum an legata ad pias causas corruant instituto extraneo in testamento imperfecto, ut per Tiraq. de pia causa privileg. 2. col. 2. versic. intellige, item in testamento juncto versic. contrariam opinionem tenere Anan. cons. 28. numero 6. Rub. Alex. consil. 72. numero 5. ubi plures pro hac parte congerit, facit Calder. de constitut. cons. fin. & hanc opinionem sequi videtur Brun. de potentia formæ limit. 31. quem cum pluribus aliis refert Covarr. in c. relatum numero 3. de testament. qui reprobat prædictam doctrinam Butr. & Salyc. quod videbatur comprobari ex eodem Covarr. in capit. Raynaldus, §. 3. n. 11. ubi tenet legata pia valere, etiam hereditate non adita per extraneum institutum ad idem allegebatur cons. Anch. 144. numero 2. ex quibus hoc negativum non satis apertum, sed varium, & dubium Dominis videbatur, cum maxime etiam aliqui dicebant posse dubitari, an primum testamentum verè sit dicendum ad pias causas, quia videtur instituta persona extranea hinc videtur hoc negotium reduci ad illam difficilem quæstionem, de qua per DD. in l. id quod pauperibus, C. de Episcop. & Cleric. & Alber. in l. si filius à Patre ff. de lib. & posthum. & in l. extraneum, C. de hæred. institut. in qua afferuntur multæ, & variæ distinctiones, ut post Rom. cons. 162. sub numero 2. & 3. lib. 2. qui tenet, quod interim persona instituta in usufructu in bonum sit hæres per jus accrescendi, quem sequitur Jas. in dict. l. extraneum, numero 6. in 3. lim. in qua re Apost. ad Alex. in d. cons. 162. tenet contrarium quod imò interim uxor instituta, ut sup. sit legataria, quæ difficultas ultima in casu proposita videtur cessare cum persona instituta in primo testamento objecit ante mortem testatoris; & prædictum testamentum quod morte confirmatur vires videatur sumpsisse pia causa.

In hac igitur varietate, & difficultate æquior opinio

opinio visa est, & placuit Dominis, ut videretur in fasto, an legata pia in secundo testamento relicta absorbeant majorem partem facultatum, quia pars de Ossellis videtur supponere, quod tota pene substantia sit distributa in hujusmodi legatis piis, quod si est verum placuit testamenta secundum dici ad pias causas insperato effectu alioquin se-
cns.

Pro hac sententia satis placuit conf. Dec. 504 sub numero tertio, post Bald. in l. avia, §. Titio de condit. & demonstr. per illum text. per Castrenf. in l. primo, §. ad municipium in fin. ff. eod. Rom. conf. 206. in repet. Aub. similiter in quarto speciali, C. ad legem Falcidiam in fin. numero 101. vers. item attende, Soccin. conf. 49. col. fin. vers. confirmo, numero decimo tertio, lib. quarto, quæ videntur comprobari ex trad. per Aret. conf. 67. sub numero decimo, in quinto dubio, & per Jas. in l. Marcellus: numero 34. ff. ad Trebellianum.

PRIVILEGIUM VIII.

ARGUMENTUM

Confessio extra judicialis probat favore Misera. Personarum.

Ad limitationem Text. in l. in fin. ff. de interrogat. Act.

SUMMARIUM.

- 1 Confessio extrajudicialis non probat, & ad condemnandum non sufficit, num. 2. sed bene ad torquendum num. 3.
- 4 Confessio extrajudicialis probat favore misera. personarum, sic etiam favore pia cause, num. 5.
- 6 Dominum rei Ecclesia probatur per confessionem extrajudicialem possidentis illam.

Regulariter confessio extrajudicialis non probat, l. 1. in fin. ff. de interrogat. act. late in materia Illustrissimus Episcopus D. Riccius in collect. decis. collect. 193. & ideo ad condemnandum non sufficit, Boer. decis. 90. numero 5. Bellamer. decis. 721. Clar. in pract. crimin. §. fin. quæstion. 55. ubi alios de communi testantes refert Mascard. de prob. conclus. 350. largè Viscont. in conclus. jur. in verbo confessio extrajudicialis copiosè Farin. de reo confesso, & con-
victo quæstion. 82. reg. 2. ubi materiam declarat, asserendo in quæstion. 82. reg. 2. quod bene sufficit ad torquendum ex pluribus quos allegat, & præcipuè ex Menoch. de præsumpt. lib. 1. quæstion. 89. numero 14. cum seq. Laurent. decis. Avenion. 138. numero 4. Peguer. decis. 17. numero 3. Bertazzol. conf. 42. lib. 1. Viv. in Sylva commun. opin. conclus. 138. numero 21. ubi de communi, Gabr. conclus. 1. num. 53. de confessis, ubi relatis aliis testatur pariter de communi.

Tamen favore misera. personarum (maximè de æquitate canonica) valet confessio ad obligandum absente parte, undè cum quidam hæres incidenter loquendo cum suis amicis asser-
Jo. Mar. Novar. Tract. de Priv. Tom. II.

visset testatorem, à quo ipse habebat hæreditatem pro exoneratione suæ conscientie legasse centum distribuendum inter maritagia virginum Pauperum, & in alimoniam Peregrinorum, & aliarum misera. personarum, de qua dispositione non constabat aliter, nisi per suam confessionem, quia licet aderat murmuratio per Civitatem, quod testator hoc mandaverat adimpleri; tamen non apparebat ulla scriptura de tali voluntate, diximus consulti, ipsum hæredem posse conveniri pro adimplemento talis legati vigore suæ confessionis, etsi extrajudicialis, quia favore piæ causæ, prout in casu nostro valet confessio ad obligandum absente parte, ut notatur in cap. fin. de success. ab intest. tradunt Bald. in l. generaliter quæstion. 10. C. de non num. pecun. Falin. in cap. si cautio de fid. instrum.

Pro qua opinione facit decis. Afflict. 164. ubi refert decisum in Sac. Consil. per confessionem cujusdam privati, quod certum Territorium ab ipso possessum erat Ecclesiæ probari dominium Ecclesiæ Peguer. decis. 139. Caroc. decis. 90. numero 40. Laurent. decis. Aven. 67. numero 8. Rota Roman. decis. 228. par. 2. & Duen regul. 119. quos cum aliis novissimè refert Thor. in suo compend. dec. Neap. in verb. confessio facta enunciative in aliquo instrumento tom. 1.

PRIVILEGIUM IX.

ARGUMENTUM

Misera. Personæ possunt opponere exceptiones dilatorias etiam post litem contestatam.

SUMMARIUM.

- 1 Dilatoria exceptiones debent opponi ante litem contestatam, fallit tamen favore misera. personarum, num. 2.
- 3 Item favore mulierum, minorum, & Ecclesiæ, quæ possunt opponere tales exceptiones post litem contestatam.

Regulariter dilatorie exceptiones ante litem contestatam opponuntur, suntque exempli gratia contra rescriptum exceptio feriarum, loci non tuti, ætatis non legitime standi in judicio, spoliationis, solutionis evitandæ five differendæ, pacti de non petendo promissionis in diem, vel sub conditione, & enumerantur à Menoch. de arbitr. Jud. lib. 2. cent. 3. casu 40. plenè Schellinc. act. & except. forens. cap. 176. Marant. in sua praxi par. 1. membr. 9. Gaill. obser. 71. lib. 1. noviter plures cumulans Borell. in summa decis. in titul. de except. numero 62. tom. 1. Calvol. in prax. jud. §. exceptio contra libellum conclus. 1.

Tamen misera. personarum favores, eis conceditur; ut possunt opponere tales exceptiones dilatorias post litem contestatam, ut videmus in muliere, & minore vigore, text. in l. de die, §. si servus, ubi id colligunt Doct. Bald. Castrenf. Jas. & Soccin. ff. qui satisfaciant cogant. & idem in Ecclesia firmat novissimè Genuens. in practicab. Eccles. quæstion. 404. tricen. 14. quod evcnit in causa Monasterii S. Mariæ

de Carmelo Turrae Octavæ Annis non longè elapsis, & fuit sic practicum me patrocinate, & recenter vide *Galup. in praxi Sacr. Reg. Consilii titul. de exceptionibus delatoriis capit. 5. ubi plura.*

PRIVILEGIUM X.

ARGUMENTUM.

Testes post conclusum in causa possunt examinari favore Miserabilium Personarum.

Ad ornatum Text. in §. quia verò Auth. de Testibus, & Pragmat. Regni 14. de Ordin. Judic.

SUMMARIUM.

- 1 Testes post conclusum in causa, non possunt examinari, etiam ad indagandam veritatem, numero 2. & etiam si examinandi ad reprobandas personas testium, numero 3.
- 4 Testes possunt examinari in causis miserabilium personarum, & ita obtinuit Auctor numero 5.
- 6 Conclusio in causa principali non extenditur ad causam appellationis, quod declara, ut numero 7. juxta mentem, & Auctoris responsum.

Regula est clara, & communiter recepta, ut testes non debeant, nec possint recipi post conclusum in causa, quia conclusio in causa est terminus exclusivus productionis testium, §. quia verò in princ. & ibi gloss. in verbo concluderint in *Auth. de testibus*, & in *Rego vigete Pragmat. 14. incip. post conclusionem de ordin. judic.* sequuntur *Bertazzol. in conf. 529. numero 2. ubi aliis testatur de communi DD. sententia Surd. conf. 8. numero 12. vol. 1. Viv. in Sylva commun. opin. 896. numero 20. Gail. observ. 167. ita quod non possunt recipi in casu etiam ad indagandam veritatem, ut in dict. pragmat. Regni cautum est. & etiam si essent examinandi ad reprobandas personas testium, Boss. in titul. de public. process. numero 8. quem refert, & sequitur *Farin. in suo tractat. de testibus, question. 75. capit. 5. fol. mih. 299. qui adducit declarationis ad regulam, ut nos etiam fecimus in Collect. decis. ad dict. pragmat. 14. de ordin. judic. ubi Lectorem remittimus.**

4 Tamen in causis miserabilium personarum earum favore potest Judex interrogare, & examinare testes, etiam post conclusionem in causa, ut tradunt *Barbat. conf. 30. col. 3. Rebuff. ad Constit. Gallie art. 3. gloss. fin. in titul. de provision. l. sentent. Caravit. in ritu M. C. V. 19. sub. numero 18. in fin. qui dicit ad hoc facere, text. in l. ubicumque, act. novissimè sequitur illustrissimus Episcopus D. Riccius in addition. ad *Franch. in decis. 371. in fin. juxta quorum sententiam de anno 1620. obtinui in casu cujusdam pupilli de Insula Sorie, & alias requisitus de voto consuli, dum in facto eveniret dubitari circa hunc juris articulum.**

6 Et adverte, quod conclusio in causa principali non extenditur ad causam appellationis, *Janoc. in capit. cum venissent numero 3. ubi*

etiam *Jo. Andr. & Bald. numero 5. extra de testib. Paris. in c. Fraternitatis eod. tit. numero 19. Surd. in conf. 8. numero 13. lib. 1. quod ipse in facto consultus declaravi procedere in conclusione generali facta in causa, secus si fuerit specialiter conclusum super certo articulo extenditur ad causam appellationis, Angel. in §. quia verò numero 34. in *auth. de testib.* & ita audio fuisse decisum in occurrenti casu, & me in Regia Audientia Apuleæ residente fuisse servatum reminiscor.*

PRIVILEGIUM XI.

ARGUMENTUM.

In causis Miserabilium Personarum proceditur summarie, & solâ facti veritate inspecta.

Ad ornatum Pragm. Regni Dispensia litium de Ordin. Judic.

SUMMARIUM.

- 1 In causis miserabilium personarum proceditur summarie, & absque figura judicii, sic etiam in casu alimentorum.
- 2 Judex in causis miserabilium personarum potest rejicere ordinem Juris, & judicare more Arbitratoris, & Principis, numero 3.
- 4 Solemnitates Juris Civilis non sunt servanda in causis miserabilium personarum.
- 5 Citatio requiritur, etiam in causis summaris.
- 6 In Regno Neapolitano proceditur in causis sine figura judicii, & pro libello sufficit talis qualis petitio.

Regula sit, quod in causis Miserabilium Personarum proceditur sola facti veritate attentâ, & summarie *Abb. in cap. significantibus numero 2. & 6. ubi distinguit inter pauperem, & divitem de offic. deleg. Soccin. in conf. 11. numero 12. vol. 5. Bald. Novel. in tractat. de dot. part. 5. numero 3. Bertacch. in suo Reperto. verb. personæ, Annotatio ad Statuta Civitatis Parmæ in rub. de ration. summarie reddend. miserab. person. fol. 63. vers. an autem in causis viduarum Aëtius in tractat. de infirm. par. 2. vers. summaria, & vide dicta per *Bart. in tractat. de carcer. in fin. & per *Ifern. in capit. 1. §. sed nec qua sit prim. caus. benef. amict. col. 2. sic etiam summarie quoque tractanda est causa alimentorum, ut probatur in l. 1. §. Julianus. ff. de liber. agnosc. & fusè probat *Surd. de alim. privileg. 2.****

Unde Judex in causis istarum personarum ordinem juris rejicere potest, atque procedere, & judicare more Arbitratoris, *Bero in question. 23. numero 4. & 9. & potest judicare super causa probata, etiam non deducta in libello, Alex. in l. si ita stipulatus, §. Chrisogonus num. 8. de verb. oblig. Marant. in l. is potest. num. 113. ff. de acquir. hered. & in sua praxi part. 3. distin. 9. num. 17. & 33. Surd. conf. 273. num. 2. & seq. vol. 2. Cach. dec. 5. num. 21. ita quod ad instar Principis, Judex judicare potest in causis istarum personarum*

narym, cum Principes non recognoscentes superiorem tantum judicent causas secundum eorum conscientiam solâ facti veritate inspectâ non se astringentes ad allegata, & probata, Bar. in l. i. C. ut quæ desint ad vocat. Bal. in l. si. in princ. C. delib. Affl. in cap. i. numer. 72. quæ sint Regalia cum aliis relatis per Mart. de claus. claus. 368. par. 1. ubi quod inferiores à Principe nullatenus possunt taliter judicare, nisi eisdem à supremis Principibus demandatum fuerit, Jo. Andr. & Imol. in c. venerabili de cens. Bald. in cap. i. §. Sacramenta de consuet. rect. feud. quod tamen fallit in casu nostro.

4 Quare venit dicendum similiter in causis istarum miserabilium personarum non esse servandas solemnitates Juris Civilis, cum in causis in quibus proceditur summarie tollantur istæ solemnitates, ut per Marant. de ordin. Judic. par. 4. distinct. 9. num. 8. Det. conf. 449. numer. 15. Gravot. ad Vestr. in prax. lib. 5. c. numer. 7. Rom. conf. 475. numero 9. & ideo tolli debet observatio terminorum substantialium, ut fuit decisum in Rot. Rom. in una Romana pecuniaria, coram Emin. Card. Mellino, ut per Mart. in suo tr. de claus. p. 1. claus. 180. fusè alia adducit Barbof. de clausulis caus. 176.

5 Licet bene requiratur in earum causis citatio, ex quo etiam in causis summaris, & in quibus proceditur sine juris ordine, & omissa judicii figura requiritur Cacheran. decis. 79. sub numero 19. Cypre. decis. 1. numero 35. & 86. Cartar. decis. 21. numero 34. & 36. Gratian. decis. March. 231. numero 2. & 4. cum aliis quos noviter refert Borell. in summa decis. in tit. de citat. num. 122. Carp. Tusc. conclus. 366. lic. C. & nos diximus in collect. dec. ad Prag. Regni. 1. de citationibus.

6 Observa autem tu Regnicola, quid in nostro Regno Neapolitano generaliter vigore pragmatice incipit dispendia litium sub rubr. de ordin. Judic. proceditur in causis sine figura judicii, & pro libello sufficit totalis qualis petitio, de quo multa scripsimus in eadem pragmat. in nostris collect. dec. ubi lectorem remittimus, & plura conglomerat Palmmin. divers. Jur. comm. & Regni.

PRIVILEGIUM XII.

ARGUMENTUM.

Miserabilibus Personis Actricibus Rei tenentur? ædere ad earum intentionem fundandam.

Ad ornatum Text. in l. i. & fin. C. de ede.

SUMMARIUM.

- 1 Actor tenetur ædere reo ad exceptionem fundandam, & amplia num. 2. Reus non tenetur ædere actori ad intentionem fundandam, ibid.
- 3 Nemo tenetur ædere instrumenta contra se.
- 4 Rei tenentur ædere miserabilibus personis actricibus.
- 5 Fisco actori ab eo conventus tenetur ædere instrumenta ad fundandam illius intentionem, & amplia, ut nu. 6.

7 Ædere tenetur quis armâ, contra se favore Ecclesie.

8 Ecclesia inter miserabiles, miserabilior dicitur quoad privilegia.

9 Ecclesia gaudet fori electione.

Regula est clara, quod actor tenetur ædere reo ad exceptionem fundandam, l. fin. & ibi Bald. n. 1. & 3. C. de edend. idem in l. qui tabula n. 4. ff. de furt. modernè Calvol. in sua praxi judiciaria, §. actor. concl. 2. amplians habere locum talem conclusionem, quoties actor fecit mentionem in libello de aliquo instrumento, quia tunc actor tenetur illud ædere reo ad exceptionem fundandam, ex Bart. in l. i. & in l. postquam. paragraph. fin. ff. ut leg. nonin. caus. Alex. in l. ædita numer. 20. C. de eden. & regulariter nemo tenetur ædere instrumenta contra seipsum capit. 1. de prob. ita reus non tenetur ædere actori ad intentionem fundandam, cap. 1. extra de probat. l. accusare, C. de eden. DD. in lib. 1. editiones, ff. eod. Bart. in d. lib. 1. num. 1. lect. num. 4. Bal. in l. dissolutè numero 5. C. de concl. ex l. Det. in l. si quando, de dilat. l. nimis grave, C. de test. cap. 1. extra de probat. Roman. conf. 398.

Tamen favore miserabilium personarum ipsis existentibus Actricibus Rei tenentur ædere, l. i. ubi expresse Purpurat. C. de eden. Dec. in d. c. 1. col. 10 de prob. quos referunt, & sequuntur Rebuff. in const. Gall. art. 4. glos. fin. numero 19. in tit. de provis. senten. & Cavit. in ritu M. C. V. 19. sub numero 118. vers. undecimum privilegium est, sic etiam in causa alimenterum in causa dotis & piæ causæ reos teneri ædere, latè demonstrat post alios Surd. de alim. privil. 3. & post cæteros prosequitur Calvol. in praxi jud. §. Reus concl. 2. à numero 16. cum seq.

Ut etiam fisci privilegium est præcipuum, quod reus ab eo conventus tenetur illi ædere instrumenta ad fundandam ejus intentionem, text. est secundum communem intellectum in l. nec quisquam ff. de jur. fisc. & utrobique communiter DD. Laudens. in tr. de fisco quæst. 239. Gail. observ. 186. numero 11. lib. 1. Menoch. de arbit. Jud. casu 499. numero 68. Peregr. de jur. fisc. lib. 7. tom. 3. numero 11. ibid. numero 8. asserens, quod quando bona alicujus sunt publicata potest fiscus mittere pro omnibus Notariis habentibus instrumenta ad publicationem pertinentia, & ipsos compellere, ut sibi illa exhibeant, l. facultas, ubi glos. & Bart. C. de jur. fisc. lib. 10. Far. post alios in suis fragm. crim. part. 1. numero 160. fol. mihi 144. à ter. qui latissimè tractat hanc materiam: scilicet quando fisco actori reus ædere teneatur ad ejus intentionem fundandam, & contra.

Et favore Ecclesie similiter, quem teneri ædere arma contra se ipsum ex Bal. Abb. Dec. 7 testante de communi, & aliis in cit. 1. de prob. confirmat Genuen. in practicab. Eccles. quæst. 174. addo Calvol. in praxi judiciar. §. Reus concl. 2. num. 16. ubi adducit Dec. in l. quæ à Divo pio n. 13. C. de eden.

Ecclesia enim quoad privilegia inter miserabiles miserabilior reputatur, Gramat. in Consist. Regni justii, & ibi pariter Balzeran numer. 9. Genuen. in practicab. Ecclesiasticis quæst. 436. pauperumque, ac miserabilium privilegio utitur Vivius

9 *Vivius dec. 521. nu. 3. Castell. dec. 198. n. 8. par. 2. quos commemoravimus in praxi elect. & variat. fori quæst. 49. sect. 2. in moderna editione, ubi meritò statuimus regulam illam gaudere privilegio electionis fori, ut ultra ibi aductos advertunt Foller. in cap. Regni, quoad decretum nu. 13. & ibi similiter Niger. n. 9. & 10. Caravit. in vit. M. C. V. 229. & 233. Menoch de arbitr. Jud. libero 2. casu. 66. numero 19. Scaccia de appell. quæst. 7. numero 130. Pascal. de patria potest. par. 2. c. 2. numero 89. & recenter me; & ipsos allegans Carleval. de jud. & foro competenti lib. 1. tit. 1. disp. 2. quæst. 7. sect. 7. n. 585. fol. 248.*

PRIVILEGIUM XIII.

ARGUMENTUM.

Verba enunciativa disponunt, & probant favore miserabilium personarum.

Ad ornatum Text. in l. ex his, C. de testam. milit.

SUMMARIUM.

- 1 Verba enunciativa non disponunt, neque probant num. 2. Secus tamen est favore miserabilium personarum numero 3. Et favore piæ causæ numero 4. Et favore dotis numero 7. Et libertatis n. 9.
- 5 Dos dicitur causa pia, nec consequitur privilegia piæ causæ n. 6.
- 8 Libertas respicit piam causam.
- 10 Verba adulatoria probant, si fuerint prolata favore libertatis.

1 **R**egula est communi quidem calculo recepta, verba enunciativa non disponere, DD. omnes in l. ex hac scriptura, & in d. l. ex his, C. de test. mil. canonistæ in c. si Papa de priv. in 6. v. fin. de success. ab intest. & in clem. 1. de prob. sequitur Barbat. conf. 32. num. 23. vol. 4. Grat. conf. 9. n. 22. in pr. Gallin. de verb. signif. lib. 5. c. 14. num. 8. ubi post infinitos relatos rationem subjungit, dicens, quia mente deliberatâ carere præsumuntur, adnectendus est etiam Foller. de jur. interpret. lib. 2. c. 11. n. 6. ubi tradit, quod in verbis enunciativis non cadit extensio.

2 Et non probare communiter tradiderunt DD. Gart. conf. 143. n. 15. vol. 2. Paris. conf. 680. n. 51. vol. 4. ubi jura deducit Dec. conf. 32. n. 75. vol. 2. Cornazzan. dec. Lucens. 212. n. 9. quibus addo Bardellon conf. 49. n. 10. in princ. ubi concordantes deducit Pancir. Menoch. de Ponte, & plures alios.

Et pro confirmatione hujus opinionis adducitur Text. in l. Lucius testamento, §. quisquis mihi hæres erit de leg. 2. ubi testator ita dixit, quisquis mihi hæres erit, sciat me debere Demetrio patruo meo denaria, tria quæ etiam profinus reddi, & solvi jubeo, quæsitum est, an si non fuerit probatum debitor esse testatorem illorum trium denariorum competat actio De me-

trio ipsa petendi, & dicitur, quod non actione ex debito, ergo verba enunciativa testatoris, five proferentis regulariter debent per se non probant, quia si probassent utique sibi absque alio actio competisset.

Favore tamen miserabilium personarum verba ista disponunt, & probant, nam clarum est favorem respicientem causam miserabilium personarum, utique respicere piam causam.

Et non dubitatur, verba enunciativa dispositionem inducere ad piæ causas, Bart. in l. 1. C. de sacros. Eccl. n. 76. Dec. in l. ex his, numero 27. C. de testam. milit. & conf. 159. numero 2. volum. 1. Jaf. in d. l. ex his numero 2. versic. 5. limita, & conf. 455. numero 2. vol. 4. Mascard. conclus. 388. numero 3. Pancirol. conf. 132. numero 17. Raudens. conf. 46. n. 8. p. 1. latè Oddus consil. 64. vol. 2. & hæc est receptissima opinio, quam sequuti sunt Facchin. conf. 30. num. 10. vol. 1. Trentacinq; var. resol. 2. n. 91. & novissimè Durant. in suis quæst. cap. 34. Illustris. Episc. D. Riccius Collectan. decis. Collect. 189.

Quæ opinio comprobatur principaliter per Text. in cap. fin. de success. ab intest. sub illis verbis asseruit se, & bona sua contulisse Monasterio, & ibi respondit se non posse testari, quia se, & omnia bona sua contulerat Monasterio ex quibus quidem verbis colligitur validum testamentum cujusdam, D. Abbat. de quo ibi.

Unde quia dos causa pia dicitur, l. cum is, §. si in ea opinione de condit. indeb. D. meus Riccius in decis. Cur. Archiepisc. Neap. 206. n. 3. part. 2. ubi alios refert Cened. in suis quæstionibus qu. 27. novissimè Molfes. in summa tract. 12. de contract. cap. 16. n. 47. & de ultim. volunt. tract. 13. c. 15. numero 160. part. Mantica. de conject. lib. 6. tit. 3. num. 26. cum seq. & gaudet omnibus Privilegiis piæ causæ, ut per Mascard. in concl. 1176. n. 24. Mart. in l. 1. art. 4. n. 21. ff. solut. matrim. propterea verba enunciativa probant favore dotis, ut docet Bart. in conf. 123. vol. 1. voluerunt Pancirol. in conf. 131. n. 7. Raudens. conf. 22. n. 38. vol. 2. Peregrin. conf. 100. n. 11. vol. 3. Afflict. decis. 83. n. 5. Mascard. conclus. 388. num. 4. & 570. num. 1. & 1273. num. 12. Card. Tusc. concl. 652. num. Mantica. de tacit. & ambig. convent. lib. 2. tit. 7. num. 15. Put. deces. 419. vol. 1. ubi sic resolutum refert à Rota Romana in una Ariminensi, & ita contrariis respondendo, & plurimis mediis firmando scribit Trentacinq. var. resolut. lib. 1. tit. de verb. signif. resolut. 2. n. 76.

Et hinc, quia libertas respicit piam causam, l. in testamento, ff. de fideicom. libert. l. 1. §. fin. 8. ubi C. commun. serv. manumiss. l. si cui annuum, ff. de ann. legat. lib. proximi, paragraph. fin. de his quæ, in testam. delent. Bal. in l. 2. & in l. penult. C. de fidei commiss. libert. latè Tiraq; de piæ caus. in præfat. vers. item legatum libertatis, ideo videmus, talia verba enunciativa dispositionem inducere favore, libertatis, ut est communis DD. sententia, de qua per Mascard. in conclus. 622. numero 47. qui in conclus. 56. numero 5. voluit, verba etiam adulatoria probare, si favore libertatis proferantur, un similiter sic dicere debemus, in casu profuso, prout in facti continenti accidit praticari in Rever. Fabric. S. Petri hujus Civitat.

PRIVILEGIUM XIV.

ARGUMENTUM.

Miserabiles Personæ condemnatae in prima instantia ad expensas, & appellantes prosequuntur appellationem non resectis expensis.

Ad ornatum Pragmatic. Regni 2. de Expensis.

SUMMARIUM.

- 1 Condemnatus in prima instantia ad expensas, quia nihil probavit, si appellat, non admittitur, nisi resectis expensis, fallit favore miserabilium personarum, n. 4.
- 2 Condemnatus in secunda instantia in expensis, quia nihil probavit, & sententia fuit confirmata ex primis actis, à qua secundo provocavit, non admittitur ad prosequendam appellationem, nisi resectis expensis secundæ instantiæ.
- 3 In expensis utriusq; instantiæ condemnatur quis, quamvis in prima quis obtinuerit.

Regula est vigore Pragmat. 2. incip. qui in causa principali sub rubric. de expensis, condemnatum in prima instantia ad expensas, quia nihil probavit, si appellaverit, non admittendum esse ad prosequendam appellationem, nisi resectis expensis primæ instantiæ.

Quod etiam procedit, si in secunda instantia, nihil probaverit, & sententia fuerit confirmata ex primis actis, à qua secundo provocaverit *Cal. in milleloq. 230.* asserentem, ut qui sententiam reportavit in prima instantia condemnatus sit ex antiquis actis debet in expensis, utriusque iudicii condemnari ex *Cappell. Tholof. in dec. 223.* & ibi latè *Aufrer. in addit. Anchar. tons. 415. Vital. in Clem. 1. col. 4. de re judic. Perticen. in l. per hanc col penult. C. de temp. appellat. addit. ad Alex. in cons. 183. numero 16. lib. 6. & cons. 179. in fin. lib. 7.* ubi quod ita hodie practica- tur, addo Reg. *Rovit.* eandem foverentem opinionem in allegat. *Pragmat. 2. n. 1. sub rub. de expensis.*

Tamen dispositio hujus Pragmaticæ cessat in causis miserabilium Personarum, quæ admittuntur non resectis expensis, ut in terminis propriis scribit *Caravit. in Rit. M. C. V. 19. sub numero 18. vers. sextum,* unde cum in facto evenisset, quod quidam morbo diuturno fatigatus litigans, esset condemnatus in prima instantia ad expensas, quia nihil probaverat, & deinde appellasset, fecimus ex nostro voto, & consilio admittere eum ad prosequendam appellationem, nullis resectis expensis, & hoc de anno 1620. quod nota, nam est pulchrum pro ornatu, & limitatione præfatæ Pragmaticæ, & ego volui practicare in Regia Audientia Capitinatae Apuleæ, dum casus ex facto accidisset, & collegæ meam sectati sunt sententiam.

PRIVILEGIUM XV.

ARGUMENTUM.

Miserabiles Personæ falsi pœna non puniuntur ex productione, & usu falsorum Testium.

SUMMARIUM.

- 1 Producent falsos testes, iisque utens, qualiter de jure Regni puniatur.
- 2 Subornans testes, punitur pœna falsi.
- 3 Declaratoria usus testium, qualiter sit facienda, pro evitanda falsitate.
- 4 Falsi pœna personæ miserabiles non puniuntur.
- 5 Excipiens non videtur fateri, ea quæ in exceptione includuntur.

Regula est, ut procedentes testes falsos, neque utentes ultra amissionem causæ, puniantur pœnâ falsi una cum testibus, ut de jure municipali hujus Regni cautum est per *Pragm. 1. incip. testem falsum sub rub. de Falsis,* ubi nos latè diximus in *Collect. decis. & voluerunt Capoll. cautel. 52. numero 1. Siatic. in pract. jud. capit. 12. numero 5. addit. ad Bertazzol. consil. 218. lit. A. versic. quæst. est,* ubi loquitur de producente falsi capitula, & super eas falsos testes, *Monticell. in repertor. test. in rub. testes producent vers. 4. fol. mibi 303. col. in fin. & meritò nam subornans testes, punitur pœnâ, l. Corneliæ de Falsis, l. 1. in pr. ff. ad lib. Cornel. de falsis, Delrio in repetit. lib. transigere numero 165. C. de transact. noviter Thef. in l. 1. quæst. for. qu. 15. ubi latè tractat materiam, adducendo concernentia ad d. Pragm. Regni ad cujus ornatum sunt videndi illustrissim. Episc. D. Riccius in collect. dec. collect. 298. & Viv. in decis. 71. qui agit de declaratoria usus, vel non usus testium, quomodo sit facienda ad evitandam falsitatem, & si debeat, & possit fieri in causis criminalibus, & vide *Felic. in alleg. 139.* ubi factâ semel declaratione, quando sit iterum facienda explicat, *Muscattell. in practi S. C. glos. termino n. 7.**

Excipiuntur autem ab hac pœna miserabiles Personæ, ut expressè notatur in d. Pragm. in fin. ubi nos etiam notavimus in *collect. decisio- num,* licet eorum Tutores, Curatores, & Procuratores illam non evitent.

PRIVILEGIUM XVI.

ARGUMENTUM.

Miserabiles Personæ possunt agere ex cessione, sive facta ex causa lucrativa, sive onerosa, & pro illa suis uti possunt Privilegiis.

S U M M A R I U M.

- 1 Nullus admittitur ex jure cesso, nisi fuerit ex causa necessaria & cessio dependeat ex causa onerosa.
- 2 Cessio favore Miserabilium Personarum valet. Sed limita, ut n. 4.
- 3 Cessio favore Neapolitanorum valet.
- 5 Cessiones fraudulentæ non sunt faciendæ.
- 6 Favor fraudibus non est elargiendus.
- 7 Materia delinquendi non est danda.
- 8 Occurrendum est, ne fraudes fiant.
- 9 Fraus nulli debet patrocinari.
- 10 Matrimonium contractum, absque solemnitatibus concilii non valet, si ab Incola loci, in quo illud receptum est, fiat in loco, in quo receptum non est, & ita decidit Curia Archiepiscopalis Neap. n. 15.
- 11 Sacrum Concilium annullat Matrimonium contractum ex defectu formæ.
Sacrum Concilium in materia Matrimonii inhabiles reddit personas ad contrahendum absque solemnitatibus, ibidem.
- 12 Lex quando comprehendat personas extra Territorium.
- 13 Locus contractus attenditur quantum ad contractus celebrationem.
- 14 Lex personis præscripta attenditur, ut habiles, vel inhabiles judicentur.

Regula statuta reperitur in Regno nullum debere admitti ex jure cesso, nisi fuerit causa necessaria, cessio dependeat ex causa onerosa, ita quidem Cavetur in rit. M. C. V. 228. & 290. lib. ab Anastasio C. mand. ad quarum ornatum Berlicchius compilavit decis. 32. 33. 34. & 35. ubi utilia cumulat, & recenter Illustrissimus Episcopus Riccius collect. dec. part. 7. collect. 2556.

2 Cæterum favore miserabilium Personarum hujusmodi cessionem valere & vigore illius posse agere, tam si sit facta ex causa onerosa, quam lucrativa, & gaudere posse Privilegiis ex plurium Doctorum cumulo patet in praxi elect. & variat. fori qu. 14. sect. 4. in nova editione, & ultra ibi citatos notarunt, Reg. Tappia in const. Regni statuimus numero 13. in sua compil. juris Regni, Illustriss. Episc. Riccius in collect. decis. 1426. & ad Pres. de Franch. dec. 195. quem etiam videas, nam ita decisum refert in Sacro Consilio Borrell. in summa decis. tit. de juramento perhorrescentiæ numero 39. tom. 1. Thor. in Compend. dec. Regni in verbo cessio tom. 1. ampliatis in verbo cessionarius, id habere locum etiam respectu Neapolitanorum firmans sic decisum, ante eum Ursill. ad Afflict. decis. 74. numero 6. Gratian. discept. forens. c. 356. n. 4.

4 Sed quamvis vera sit constituta Regula non per hoc caret suâ limitatione, & erit, quoties cessio apparet facta in fraudem, ut cit. qu. 14. nostræ praxis numero 3. ex pluribus recensuimus, ubi quoque reperies, quando cessio simulata censeatur, quod hoc repetere inconsonum reputavi, ne eandem recantem cantilenam.

Recipit incrementum hujusmodi declaratio ex dispositione, liber. Hispan. 18. tit. 7. lib. 1. Recop. capit. 1. 2. pero por quanto, ubi

cavetur, ne fiant fraudulentæ cessiones in favorem Cathedralium, seu Scholasticorum, quo debitores conveniantur coram Conservatoribus, & indebitè molestentur, & ne admittantur tales cessiones nisi factæ fuerint à Patre in filium adhibito juramento eas esse veras, debitumque verum, & factam cessionem ad filii alimenta absque ulla fraude, Rodriq. de annuis redditibus lib. 3. quest. 4. numero 43. novissimè post alios Carleval. in tract. de judic. & foro competenti disput. 2. questio. 6. sect. 5. numero 495. ubi pariter ex Rebuff. de privil. 177. annuit adesse similem Constitutionem in Francia emanatam à Ludovico XII. pro Universitate Parisiensi.

Non est enim fraudibus favor impartendus, & illi janua claudenda est capit. porro de divort. Clem. 1. de usuris, Clem. 1. §. fin. de concess. praben. nec est danda via, in materia delinquendi Jo: de Aman. cons. 70. numero 2. cum ut occurratur fraudibus jus admittat latam interpretationem, & facit dispositionem favorabilem Gemin. consil. 42. numero 11. & esse occurrendum, ne fraudes fiant, tradit Decian. cons. 4. n. 33. l. 1.

Et fraus sua, ac dolus nemini debent patrocinari, lib. verum, §. hoc quoq. ff. pro socio, capit. dictum 30. quest. 1. capit. Sedes, & capit. ex tenore de rescript. capit. 1. de collus. de tege. cap. 2. de Dolo cum fufius adductis per eardin. Tusc. conclusion. 474. littera. F. & per Cardos. in prax. Judic. & Advocat. in verb. Dolus numero 3.

In quibus terminis bene videtur fundatum, quod asseverat Cened. in quest. Canonic. capit. 21. quatenus firmavit invalidum reputari matrimonium inter Incolas, alicujus loci, ubi receptum est Sacrum Concilium Tridentinum qui ex timore ne impedirentur à consanguineis, & amicis contrahere inter se matrimonium, in oppidum Franciæ, in quo tale Concilium, neque receptum est illud contraxerint non servatâ formâ Sacri Concilii, & continuò ad proprios lares, & domicilium accessere, quod habui in facto personam cujusdam Magnatis, qui dum contrahere vellet matrimonium, cum quadam puella matrimonium, cum quadam puella non suæ conditionis, & ob id dubitans, ne impediretur à fratre, in Francia, se contulit, ibique matrimonium, absque solemnitatibus Sacri Concilii requisitis contraxit.

Ad cujus quidem matrimonii invaliditatem (repositâ manifestâ fraude) pariter investigabam, quod Sacrum Concilium Tridentinum, ne dum annullat matrimonium contractum ex defectu formæ in eo constitutæ, sed etiam in personas verba dirigendo eas inhabiles ad sic contrahendum reddit.

Certique juris est, ut lex in personas verba dispositionis dirigens, comprehendat ilias, etiam si fuerint extra Territorium jus dicentis.

Nam quemadmodum quantum ad contractus celebrationem attenditur locus contractus, lib. hæres absentes, & ibi DD. ff. de Jud. ita similiter lex Personis præscripta attenditur, ut habiles judicentur contrahentes, ubicumque contraxerint, unde illo casu lex porrigit vires extra Territorium, nec tunc attenditur lex alterius loci, ubi contractus venit ad ipsas personas applicandus ad textum notabilem in capit. cum olim de cler. conjug. ubi Abb. numero 1. & in capit. clericis numero 11. vers. si verò Sta-

Statutum respicit personam de foro competenti & ita probant Alex. conf. 41. numer. 5. vol. 5. Dec. conf. 206. num. 5. Put. dec. 363. lib. 3. Gabr. conf. 1. num. 7. vol. 1. id reputans verum, ne dum quando absolute, sed etiam quando respectu certae solemnitatis personam inhabilitat lex, vel Statutum.

Igitur cum lex Consilii fuerit promulgata, & recepta in hisce Regionibus, in quibus contrahentes habebant domicilium, nullibi potuisse ipsos contrahere, nisi servata forma Sacri Concilii dicebam, & sic fuit in hujusmodi casu in Curia Archiepiscopali hujus Civitatis Neapolis tempore Eminentissimi Cardinalis Carafae pronunciatum.

PRIVILEGIUM XVII.

ARGUMENTUM.

Cessio facta Miserabilibus Personis, non praesumitur simulata.

Ad ornatum Text. in l. Dolum, C. de Dolo.

SUMMARIUM.

- 1 Cessio facta miserabilibus personis, non praesumitur simulata.
- 2 Fraus in dubio non praesumitur, & vide numer. 3.
- 3 Cessio facta conjunctae personae non praesumitur simulata.
- 4 Delictum in dubio est excludendum.
- 5 Cessio quando praesumatur simulata.
- 6 Alienatio rei Ecclesiae non praesumitur simulata, si alienans reperitur possidere post alienationem ipsam, sed respondeat emptori de fructibus, & ita consuluit Auctor.
- 7 Ecclesia, quando dicatur potentior, remissive.
- 8 Ecclesia dicitur potentior, quando habet potestatem super eum, contra quem fit cessio, alias secus.
- 9 Potentior dicitur ille, qui Reipublicae administrationi admotus publico officio fungitur.
- 10 Nobilitas potentiores homines facit.
- 11 Jurisdictio quam quis habet, facit hominem potentiorum.
- 12 Divitiae faciunt quem potentiorum.
- 13 Familiaritas, seu commensalitas reddit potentiorum.
- 14 Potentia consideratur ratione fori.
- 15 Clericus pauper ratione fori, etiam divite laico est potentior.

lustriss. Episc. Riccius in decis. Cur. Archiep. Neap. 167. part. 2. affluenter Farinac. in fragment. crimin. par. 1. numer. 185. cum seq. Pascual. in suo tract. de patr. potest. cap. 2. par. 2. numer. 91. in fin. ubi in terminis generaliter scribit, fraudem non praesumi in cessione, sed bonam fidem nisi contrarium probeatur, allegat Jo. de Amic. in conf. 24. vers. non obstat. ultimo, & Caravit. in rit. M. C. V. 228. num. 6.

Unde valere jurium cessionem principaliter factam personae conjunctae, & non praesumi simulatam, & fraudulentam, sed potius ceteri factam ob causam sanguinis consultus mensibus elapsis respondebam, ex Dyn. in l. patrem, ff. quae in fraud. credit. Cyn. & Bal. in l. penult. C. mandat. consanguinitas enim facit cessare dolum, & fraudem Bart. & Dec. in l. transactionem, C. de transact. Bal. in l. 1. C. si quis aliquem testat. prohibuer. Dec. in conf. 36. vol. 1. & in dubio debemus excludere delictum vulgata l. merito, ff. pro socio.

Est tamen observandum, & advertendum cessionem praesumi simulatam, secundum Caravit. in d. rit. M. C. V. 228. num. 12. quando agitur in rei veritate, quod lucrum sit cedentis licet aliud appareat, ex glos. in cap. diversas, C. diversas, C. de mandat. Rot. in novis in decis. 1. de alienat. judic. mutand. caus. facta vide in materia Trentacina. var. resol. lib. 2. resol. 2. de actionib. vel quoties cessionarius est homo litigiosus, & solitus talibus implicari, aut quando nulla alia ratio potest dari, quare cessio fuit facta, nisi ut reus vexetur, vel si ille, qui cedit, remanserit in possessione rei certae, ex noviter traditis per Illustrissimum Episcopum D. Riccium in sua praxi resol. 21. p. 2. ubi tractat si alienatio rei Ecclesiae praesumatur in fraudem, ac simulata, quando alienans reperitur possidere post alienationem ipsam, quem juris articulum, cum ego habuissem in facto dicebam, alienationem ipsam non praesumi in fraudem, praesertim quia mihi proponebatur venditorem correspondere emptori de fructibus, quo casu in fraudem alienationem non esse factam, demonstrant Bart. in l. post contractum, num. 4. ff. de donat. & in l. sicut, §. super vacuum, ff. quib. mod. pign. solvat. Rimin. Sen. conf. 69. vol. 1. & Crot. conf. 141. num. 11. quos recensendo sequitur praefat. Illustrissimus Episc. D. Riccius loco mox citato & alia huc conducentia, vide in praxi elect. fori qu. 14. a num. 5. cum seq. 4. in moderna editione.

Sed Ecclesia, an & quando dicatur potentior, ut ei prohibeatur fieri cessio jurium, vide Genuens. in pract. Eccl. qu. 144. ubi quod eo tantum casu Ecclesia dicatur potentior, quando habet potestatem, ut per eum, contra quem fit cessio, alias secus, & nota ad effectum, ut dicatur prohibita cessio, quod potentior dicitur ille, qui Reipublicae administrationi admotus publico officio fungitur, l. fin. C. quod met. caus. l. unic. C. si quacunque praedit. potest. l. unic. C. de his, qui potior nom. Afflict. in tract. de jur. cong. §. 5. num. 2. Rebuff. tom. 2. leg. Franc. tit. de cess. in glos. 8. pag. 459.

Secundo, nobilitas potentiores homines facit, l. 1. C. de dignit. ubi DD. & Rebuff. d. glos. 5. sic intelligens illud Ecclesiastic c. 8. non litiges cum homine potente, ne forte incidat

Regula fit, non praesumi cessionem simulatam, & fraudulentam, quoties illa fit Miserabilibus Personis sed potius praesumitur factam ob causam piam, ut voluerunt Afflict. in constit. Regni statuimus col. 7. quaest. 6. & Troyse in rit. M. C. V. 290. n. 7. quos in facto fui sequutus, noviter Illustrissimus Episcopus Riccius in collect. 2556. in fin. Conducit generalitas Regulae, quia in dubio fraus, & simulatio non praesumitur, l. dolum, C. de Dolo. fuse Masjar. de prob. concl. 532. & late Il. Jo. Mar. Novarii Tract. de Priv. Tom. II.

incidas manus illius, contrarium tamen voluit, *Menoch. conf. 28. num. 47.*

¹² Tertiò, jurisdictio quam quis habet, hominem facit potentiorum, ut tradit *Gomez. super regul. Cancell. q. 1. de subrog. coll. pag. 359. ad fin. cum seq. Cravett. conf. 205. num. 43. Roman. conf. 518. Menoch. conf. 28. num. 47.*

¹³ Quarto, divitiæ reddunt quem potentiorum, §. 2. & §. si veri, *Auth. ut omnes obed. Judic. Provinc. coll. 5. Alberi. in rubri. C. ne licen. poten. tex. in l. 1. C. eod. ibi quam potentiorum dominorum opibus, Nobilibus enim comparantur divites, l. Nobiliores, C. de commerc. & mercat. non contendes cum locuplete viro, ne fortè contra te constituat litem, tradit *Rebuff. loc. cit. Menoch. d. conf. 28. num. 47. vol. 1.**

¹⁴ Quintò, familiaritas, seu commensalitas reddit, quem potentiorum, *l. fin. in fin. C. quod met. caus. Rebuff. d. gl. 5. in fin.*

¹⁵ Sextò, consideratur quis potentior ratione fori, si fortè sit Scholaris, Clericus, aut Religiosus, *Collectarius cap. 1. in fin. de alien. judi. Gomez. d. qu. 1. Rebuff. tit. de cess. glos. 2. pag. 454. Gabr. tit. de act. lib. 2. conclus. 5. Menoch. conf. 28. num. 48. cum seq. Clar. lib. 4. §. emphyteusis qu. 22. Cephal. conf. 223. num. 42. licet Hostiens. in summa de cessio. act. §. 1. intelligit Laicum Clerico potentiorum esse, per cap. fin. de reb. Eccl. non alien. ibi laicæ potestatis, quia Laici sunt magis terribiles, cap. Laici 2. quæst. 7. Gomez. d. quæst. 1. vers. dicitur etiam, Paris. lib. 4. conf. 96. num. 16. & Duenas reg. 88. ampliat. 4. Rebuff. d. glo. 2.*

¹⁶ ar. 1. ubi eam sententiam reprobatur, asserens, Clericum etiam pauperem ratione fori etiam divite laico esse longè potentiorum, quæ tamen opinio fati tuta non est, admitti tamen potest eo tantum casu, quo Clericus jurisdictionis privilegio dominum coercere potest, ex *Suarez alleg. 19. in pr. Duen. reg. 88. ampliat. 4. Rota in novis dec. 177. quam ad hoc citare voluit Cravet. conf. 205. in fin. vol. 1. quo etiam loco Rom. adducit conf. 518. Mandos. de resignat. gratiæ verb. cessiones fol. 14. ad fin. & latius de his vide in for. quæst. 81. part. 1. maxime in moderna editione.*

PRIVILEGIUM XVIII.

ARGUMENTUM.

Sententia favore Miserabilium Personarum est exequenda, non obstante appellatione.

Ad limitationem Tex. in l. 1. ff. ad Turpilianum.

SUMMARIUM.

- 1 Exequutio sententiæ non retardatur favore miserabilium personarum non obstante appellatione.
- 2 Appellatio extinguit pronunciatum.
- 3 Exequutio sententiæ non retardatur, quando de salute animæ tractatur, non obstante qualibet appellatione, & supplicatione.
- 4 Executio sententiæ non retardatur in causa mercedis.

Regula fit, non esse retardandam sententiæ executionem favore miserabilium personarum, non obstante appellatione interposita, ita novissime *Gratian. in discept. forens. c. 665. vol. 4. nam licet appellatio extinguat pronunciatum, l. 1. in fine, ff. ad Turpill. Scaccia de appell. quæst. 3. num. 82. cum seq. Illustrissimus Episcop. D. Riccius collect. dec. collect. 168.*

Tamen aliud est in causis miserabilium personarum, quarum favore res non recipit dilationem, & mandatur executioni sententiæ, prout etiam quando de salute corporis, seu animæ tractatur, non obstante quacunque supplicatione, vel appellatione, *l. fin. ff. de appell. recipiend. c. fin. 2. quæst. 6. Novell. de dor. privil. 7. par. 9. num. 3. Menoch. de adipisc. possess. remed. 4. num. 829. Cacher. dec. 25. num. 20. Lup. in c. per vestras de donat. inter vir. & uxor.*

Et sic pariter videmus in causa mercedis, in qua sententiæ exequutio non debet retardari, quæ est miserabilis, & debetur, operariis etiam de jure divino, cum sit opus pium, & spirituale, *Redoan. de Simon. mentali part. 2. num. 5. cap. 25. Gratian in dec. Marchia 53. ubi etiam; quod regulariter non obstante appellatione est facienda exequutio sententiæ qua condemnatur, quis ad solvendum salarii famulis, ex latè traditis per *Rebuff. de sentent. provisional. art. 3. glos. 7. num. 1. Anna sing. 42. Illustrissimus Episcop. D. Riccius in collect. decis. collect. 168.**

PRIVILEGIUM XIX.

ARGUMENTUM.

Legatum factum Miserabilibus Personis licet sit incertum substinetur.

Ad ornatum Text. in l. id, quod pauperibus, C. de Episcop. & Cleric.

SUMMARIUM.

- 1 Incertitudo respectu quantitatis, vel rei legatæ, vitiatur legatum, sic etiam incertitudo personæ, num. 3.
- 2 Incertitudo vitiatur omnem dispositionem.
- 4 Legatum factum miserabilibus personis substinetur, licet fuerit factum incertis personis.

Regulariter, incertitudo respectu quantitatis, vel rei vitiatur legatum *l. Titia cum testamento in princ. ff. de legat. 2. sicuti etiam vitiatur stipulatio l. uà stipulatus, & l. triticum, ff. de verb. oblig. incertitudo enim vitiatur omnem dispositionem, ut latè probat *Marsil. in rubr. C. de probat. num. 359. & tandem quæ dicimus in incertitudine rei legatæ, solummodo effectum etiam in certitudine personæ, cui relictum est, nam ea debet esse certa, alias non substinetur legatum, l. Paulus la 2. ff. de reb. dub. l. si ita fuerit legatum post primam de reb. dub. l. qui plures, ff. de usufruct. legat. l. cum ex pluribus, ff. de manumiss. testam. late**

late *Mantic. de conject. ultim. volunt. lib. 8. tit. 4. num. 18.*
 Bene verum aliud est in legato facto miserabilibus personis, quia substat, quamvis incertis personis fuerit relictum, *vigore text. in l. id, quod pauperibus, C. de Episc. & Cler. ubi legatum factum pauperibus in genere valet, quod alias non valeret ratione incertitudinis, Tiraquell. de privileg. piae causae privil. 86. Beninc. in tract. de paupert. qu. 9. special. 3. Surd. alios adducens de alim. privileg. 17. nu. 5. novissime Illustriss. Episcop. D. Riccius in collect. dec. collect. 226. incertitudo enim paupertatis favore, adhuc actum non vitiat, Gutier. de juram. cap. 64. part. 1. Mantic. dec. 234. num. 10. Buccaron. de different. inter Judic. civil. & crim. differen. 100. num. 78.*

PRIVILEGIUM XX.

ARGUMENTUM.

Legata facta Miserabilibus Personis praesumuntur contemplatione miserabilitatis relicta.

Ad limitat. Doctrina Bar. in l. pen. ff. quib. ad libert. proclam. non licet.

SUMMARIUM.

- 1 Legatum praesumitur factum contemplatione eius, cui fit.
- 2 Legatum factum miserabilibus personis, censetur factum ratione miserabilitatis.
- 3 Legatum factum Episcopo, censetur factum contemplatione Ecclesiae.
- 4 Legatum factum Canonicis, similiter contemplatione Ecclesiae dicitur factum.
- 5 Legatum relictum consanguineo pauperi, censetur factum ratione paupertatis.
- 6 Legatum, & dispositio censetur facta in causam favorabilem, & magis piam tendentem in beneficium disponentis.
- 7 Donatio facta Ecclesiae praesumitur propter Deum facta.
- 8 Animo censetur rebus anteposenda.
- 9 Dubia in meliorem partem sunt intelligenda. Tutior via in dubio est eligenda, ibidem.

Regulariter legatum praesumi factum contemplatione eius cui fit generaliter loquendo admonuit, Bart. per illum tex. in l. pen. ff. quib. mod. ad libert. proclam. non licet, sequitur *Mantic. de conject. ultim. volunt. lib. 8. tit. 16. num. 2.*

Tamen ubi legatum est miserabilibus personis, tunc mihi suadeo factum fuisse ex causa miserabilitatis, non autem contemplatione alterius causae privatae, ut exempli gratia, si fuerit relictum aliquid Antonio, qui est miserabilis persona, censetur relictum ex causa miserabilitatis, non autem uti Antonio ex alia causa privata, nam in dubio intuitu animae, & non personae dicendum est fuisse factum legatum, *Sylvest. in verb. legatum il primo, q. 10. Mantic. de conject. uti. volunt. lib. 5. tit. 5. in fin. Covar. in c. 1. num. 11. de test. Sanch. in Jo. Mar. Novarii Tract. de Priv. Tom. II.*

summ. moral. l. 4. c. 11. num. 31. post Bart. in l. pater. §. Tusculanus de leg. 3. Abbas in cap. nos quidem de testam. & sic videmus in legato facto Episcopo, quod censetur potius contemplatione Ecclesiae ei relictum, quam sui ipsius, ut probatur, ex c. pacificus 12. q. 7. & c. requisisti de test. §. interdicimus in Auth. de Ecclesiast. tit. facit, Text. in l. civibus. ff. de reb. dub. & in l. annua, §. a Titio, ff. de leg. Mascari. alios allegans concl. 968. num. 2. ubi ampliat etiam si expressa tantum nomine proprio Episcopi relictum sit; Et pariter ita videmus in legato facto Canonicis, quod praesumitur factum contemplatione Ecclesiae, non autem ipsorum, adnotata per Bart. in d. l. civibus, nu. 3. arg. l. annua, §. 1. ff. de ann. leg. ubi etiam ita sequitur Cuman. & Castr. hancque communem opinionem testatur Barb. cons. 1. col. 16. vol. 4. & ita scribunt plures relati per Covar. in c. requisisti num. 10. de test. Mantic. de conject. ultim. volunt. lib. 8. tit. 6. num. 22. & Men. de praes. lib. 4. praes. 113. ex num. 5. quamvis ipsi contrarium defendant, licet hanc nostram opinionem tuteantur, Dilect. de arte testandi tit. 6. caut. 7. Facch. lib. 5. contrav. jur. c. 42. Abb. in cap. ex literis num. 8 de probat.

Juvat hanc partem, quod legatum relictum consanguineo pauperi, censetur potius factum ratione paupertatis, quam consanguinitatis, *Jas. cons. 183. col. 3. vers. septimo alias lib. 2. Cephal. cons. 216. nu. 24. & 25. lib. 2. Everard. loco arg. de libert. ad piam caus. in fin. fol. 38. Men. de praes. lib. 4. praes. 115. n. 9. in fin. jux. ea, quae in simili scripserunt Bald. & Fulgos. in l. lgo tibi decem, §. si pactus, ff. de pact. Innoc. & Comens. in l. quod ducitur, ff. de verb. oblig.*

Tandemque pro ipsa opinione considerare etiam debemus, quod in dubio legatum praesumitur factum in causam favorabilem, & magis piam tendentem in beneficium, & utilitatem disponentis, unde donationem factam Ecclesiae praesumi propter Deum factam, & non alia de causa, firmat *Abb. in c. verum post n. 2. de condit. opposit. arg. c. requisivisti de testa. refert Corset. sing. 60. sequitur Menoch. cons. 95. n. 24. & post illos Mascari. de prob. concl. 556. quia ista tendit in favorem animae, quae ceteris rebus anteposenda est, l. sancimus C. de sacrosan. Eccl. Gutierrez in repetit. l. nemo potest num. 486. ff. de legat. 1. Antonin. variar. resolut. lib. 2. cap. 37. Tuf. concl. 333. lit. A. Mantic. de tacit. & ambig. conven. tit. 28. num. 10. lib. 13. tom. 2.*

Et pungit quod dubia in meliorem partem sunt interpretanda, *l. cum creditor, ff. de furt. l. proximè, & ff. de his, quae in test. delent. Aldrete de Religios. disciplin. tuenda lib. 2. cap. 4. nu. 23. Molin. de rit. nupt. lib. 1. comparat. 16. n. 2. & in dubio tutior via est eligenda, l. si fuerint, §. fin. ff. de reb. dub. c. juvenis de sponsal. c. ad audientiam de homicid. Roderic. in summa tom. 2. c. 51. num. 6. concl. 4. Sanch. de matrim. lib. 2. disput. 41. nu. 9. Sayr. de censur. lib. 1. cap. 16. nu. 30. cas. 1. & lib. 6. c. 2. nu. 16. Salas 12. qu. 21. tract. 8. disput. unic. sect. 17. num. 252.*

PRIVILEGIUM XXI.

ARGUMENTUM.

Primum Testamentum solemnne ad pias causas, tollitur per secundum minus solemnne, in quo fuerunt institutæ Miserales Personæ.

Ad ornatum Doctrinæ Bart. in l. heredes palam, §. si quis post ff. de test.

SUMMARIUM.

- 1 Testamentum primum solemnne ad pias causas revocatur per secundum, licet non sint in eo solemnna, quæ in primo & n. 3. Maxime si in secundo sint minora onera, quam in primo in favorem piæ causæ num. 7.
- 2 Solemnitas major non inducit perfectionem majorem.
- 4 Testamentum inter liberos secundum revocat primum solemnne, licet illud sit minus solemnne.
- 5 Actus acquisitus per privilegium idem operatur, quod id quod est concessum de Jure communi.
- 6 Testamentum primum solemnne revocatur per secundum solemnne, in quo fuerunt institutæ miserales personæ heredes.
- 8 Liberatio ab oneribus, & legatis facta in secundo testamento, operatur, ut illud sit magis favorabile, quam primum.

1 **R**egula est à veriori, & magis communi per *Doctores* opinione recepta, quod primum testamentum solemnne ad pias causas revocatur per secundum minus solemnne etiam ad pias causas cum sufficiat, quod istud secundum sit perfectum in sua specie, & habeat sua substantialia requisita ad sui ipsius perfectionem, quamvis primum contineat plures solemnitates, nam major solemnitas non inducit majorem perfectionem ubicunque utrumque est perfectum quoad solemnitatem necessariò requisitam, quasi solemnitas superflua, & non necessaria non attendatur, juxta doctrinam *Bart.* communiter in proposito approbatam in *l. heredes palam, §. si quis post n. 3. vers. sed dubium est, ff. de test. Jas. in l. si ita sit scriptum, alias incip. si ita sit ad scriptum, & nu. 28. ff. de leg. Dec. in l. nihil tam naturale 35. nu. 5. & ibi Cagnol. num. 7. ff. de reg. jur. cum aliis per Magdalen. de num. test. in testam. requis. cap. 16. nu. 235. lib. 1. fol. 224.*

3 Et ita in specie, quando sunt duo testamenta ad pias causas, quod secundum prævaleat, quamvis sit minus solemnne primo magis solemnne, latè concludit *Castr. conf. 362. alias 327. num. 1. & 2. lib. 1. quem sequitur Alex. in l. hac consultissima ex imperfecto num. 11. de test. & conf. 13. num. 3. lib. & conf. 246. n. 13. lib. 2. conf. 105. num. 8. ad med. vers. ad duo, quod lib. 4. ubi etiam allegat *Butt. in c. in præsentia, ex his deciditur de probation. Ang. in §. & si quidem num. 4. vers. sin autem secundum Auth. de test. Rom. conf. 385. n. 1. ad med. ubi Mend. in verb. numerus in fin. testatur de magis communi, Dec. conf. 365. n. 1. & in d. l. nihil, tam**

naturale 35. n. 6. ff. de reg. jur. ubi etiam adducit *Barbat. conf. 4. col. 4. lib. 3. C. varr. in rub. de test. p. 2. n. 3. ad med. fol. 3. Jas. in l. si ita sit scriptum 14. n. 29. ff. de leg. 1. Socc. jun. conf. 144. n. 42. in fin. usque ad 47. lib. 2. Sylvestr. in summa in verb. test. il primo quæst. 6. vers. quantum, Magdalen. de num. testium in test. requis. cap. 16. lib. 1. num. 232. fol. 174. post *Zunt.* qui latè multa cumulat, & hanc opinionem tanquam magis veram, & receptiorem defendit in respons. pro ux. num. 573. cum seq. *Tirag. de privileg. piæ caus. priv. 2. in princ. & privileg. 53. Grat. conf. 90. num. 2. lib. 2.**

Prout etiam videmus, quod secundum testamentum minus solemnne inter liberos, si est validum de jure speciali, revocat primum etiam inter liberos, quod habet solemnitates de jure communi, cum sufficiat, quod istud secundum sit perfectum, & validum de jure civili, & ex speciali Privilegio, *Paris. conf. 34. num. 58. in fin. lib. 2. Socc. jun. conf. 144. nu. 34. usque ad fin. lib. 2. Menoch. conf. 1015. n. 5. lib. 11. cum aliis per Gabr. de test. concl. 7. n. 1. fol. 203. Mant. de conject. ult. volunt. lib. 6. tit. 4. n. 17. in fin. vers. sed tamen hoc non videtur sufficere fol. 117. latè *Magdal. d. n. testium in test. requis. lib. 1. c. 16. numer. 230. cum seq. post Zunt.* qui omnibus respondet in respons. pro ux. nu. 613. & 693. usque ad 722. *Vasq. de success. creation. lib. 3. §. 27. limit. 7. nu. 65. fol. 82. & de magis communi testatur Rot. per Serap. dec. 282. num. 7. generale enim est in omnibus voluntatibus, quod tantam vim habeat testamentum validum de jure speciali ad tollendum primum, quantum validum de jure communi, ut alias privilegium concessum in certis casibus de condendo testamentum sine solemnitatibus sit inutile, cum etiam idem operetur actus acquisitus per privilegium, quantum illi, qui acquiritur de jure communi, magis quia licet in posteriori voluntate interierit minor solemnitas, tamen adest jus potentius, quod deficit in prima, videlicet, quod in testamentis attenditur ultima dispositio, quam præponderat solemnitati præcedentis voluntatis, unde non est mirandum, si actus validus de jure speciali tollat primum magis solemnne, ita per prædicta copiosè concludit *Alex. conf. 146. num. 13. lib. 2. & conf. 113. num. 3. lib. 7. jux. glo. in §. ex eo in verb. perfectio inst. quibus mod. test. infirmant Covarr. in rub. de test. nu. 1. p. 2. Socc. jun. conf. 144. num. 32. lib. 2. Dec. conf. 475. Caph. conf. 73. num. 2. & 3. lib. 1. ubi ampliat, quamvis secundum valeret tantum de jure prætorio, & licet posterius testamentum non sortiretur effectum, dummodo sortiri potuerit, *Alex. in l. si quis antea condidit num. 8. de acquir. possess. Castr. in l. cum in secundo num. 4. ff. de injust. rupt. & irru. fact. test.****

Quare, cum in facti contingentia fuisset conditum quoddam testamentum ad pias causas, cum omnibus solemnitatibus de jure requisitis, & deinde esset conditum aliud minus solemnne, in quo fuit institutum quoddam Conservatorium puellarum virginum, & aliarum miserabilium personarum, ubi plura opera charitatis exercentur, ut mihi suppositum fuit, dixi consultus, primum testamentum, etsi solemnitatibus juris vallatum, esse sublatum per istud secundum, & consequenter istud Conservatorium præferri alteri

alteri piæ causæ institutæ, eò magis, quia in hoc secundo testamento aderant pauciora legata, quàm in primo, ex quo minus gravata veniebat pia causa instituta, si attendere- mus secundùm testamentum, quam si primum non revocatum fuisse censeremus, quo enim stante semper primum dicitur revocatum per secundum, quamvis minus solem ne *Socc. conf. 163. col. pen. lib. 2. Alex. conf. 105. col. 4. libr. 4. Cravett. conf. 152. n. 12. Boer. dec. 140. n. 11. Mant. de conject. ult. volunt. lib. 6. tit. 2. nu. 19. Gross. in §. testamentum q. 86. n. 7. & 8. & voluit Rota Romana in una Avenionen. legati 10. Decembris 1578. coram Eminemissimo Card. Seraphino, & alia Avenionen. hæreditatis 27. No- vembri 1589. coram eodem, quia dicitur ma- gis favorabile piæ causæ secundum testamen- tum, quam primum propter liberationem ab oneribus, & legatis, in quibus minus gravatur *Rimin. sen. conf. 11. num. 13. 14. & seq. lib. 1. Sim. de Petr. de interpret. ult. volunt. dub. 2. lib. 4. num. 4. & 5.**

PRIVILEGIUM XXII.

ARGUMENTUM.

Legatum factum Miserabilibus Personis pro anima, non patitur diminutionem pro rata, etiam si vires matrimonii non sufficiant ad solvenda omnia le- gata non pia.

SUMMARIUM.

- 1 Legata, si transcendant vires hæreditatis, fit cuilibet legatario diminutio.
- 2 Legata non debentur ultra vires hæreditatis.
- 3 Legatum factum miserabilibus personis, non patitur diminutionem, si vires Patrimonii non sufficiant.
- Præferri illi debent, qui habent causam fa- vorabiliorem, ibid.
- 4 Legata pia ante omnia solvenda sunt tan- quam æs alienum.
- 5 Legatum dotis non patitur diminutionem, si vires patrimonii non sufficiunt, & idem est in legato alimentorum, num. 7.
- 6 Argumentum de dote ad piam causam va- let, sic etiam de alimentis, num. 8.

Regula est, quod, quando legata transcen- dunt vires hæreditatis, fit cuilibet lega- tario diminutio pro parte, & de eo quod re- manet factâ diminutione detrahitur Falcidia, si quis testamento, §. apud Jul. ff. de leg. 1. l. si post missionem, & in l. ratione. §. quod vulgo, ff. ad l. Falcid. l. si verò composita, §. 1. ff. de test. milit. & ratio est, quia legata non debentur ultra vires hæreditarias, ut in l. 1. §. 1. ubi *Alex. n. 3. & 4. ff. de cond. indeb. ubi etiam Fas. Franch. decis. 236.*

Tamen ubi legatum esset relictum pro ani- ma miserabilibus personis, tunc eis deberetur integrum, & non fit diminutio pro rata, cum in concursu legatariorum sint præferendi hæ- bentes causam favorabiliorem, & magis piam, ut probat, *Text. in l. privil. ubi glos. commu- niter, & DD. ff. de priv. cred. Bart. in l. 1. n. Jo. Mar. Novarii Tract. de Priv. Tom. II,*

4. *C. de priv. dot. & in l. ex quib. C. qui pot. in pi- gn. habeant.*

Ultra quod legata pia ante omnia solven- da sunt tanquam æs alienum, & de eo quod superest solvuntur legata non pia, ut post plu- res antiquiores firmant, *Surd. conf. 200. nu. 7. vol. 2. & de alimentis privil. 30. n. 3. Bertacch. in tr. de Episcopo p. 4. lib. 4. n. 84. latè Genuens. in practico. Eccl. qu. 329. tricen. 11. latissime op- timè hanc opinionem defendens Molfes. in suo conf. 13. post comment. ad Consuet. Neap. licet contrarium referat decisum in Curia Archiepis- copali Neap. Illustrissimus Episcop. D. Riccius in decis. 221. part. 1.*

Et congruit, quod de legato dotis non sit talis defalcatio l. 2. & ibi *Bart. ff. de privil. cred. sed tanquam æs alienum deducitur, & validum est argumentum de dote ad piam causam, c. 1. §. donare, qualiter olim feudum pot. alien. Bart. in l. si ego, ff. de jur. dot. Everard. latè in loco de dote ad piam causam, ut etiam alimentorum non patitur hanc diminu- tionem, Ang. in l. doli clausula, ff. de verb. oblig. quem allegat Bertacchin. in d. tr. d. Episcopo lib. 4. par. 4. n. 85. Surd. de aliment. priv. 30. n. 3. & validum est argumentum de alimen- tis ad piam causam, cum eadem ratio mi- litet, nam causa alimentorum est pia, favora- bilis, l. Mela. & ibi glos. & Bar. de aliment. & cibar. leg. Everard. in loco ab alimentis ad piam causam, Caviunc. in topic. leg. in 14. spe- cie loco à simili Mat. de conject. ult. volunt. lib. 6. tit. 3. num. 22. & noviter de caciis, & am- biguis convent. lib. 13. tit. 12. num. 1. quare i- dem dicendum est in casu nostro.*

PRIVILEGIUM XXIII.

ARGUMENTUM.

Donatio facta Miserabilibus Personis, la- tè est interpretanda.

Ad limitationem Text. in l. Filiusfami- lias, ubi Glos. ff. de Donat.

SUMMARIUM.

- 1 Donatio strictè est interpretanda.
- 2 Donatio in dubio non præsumitur.
- 3 Donatio facta miserabilibus personis latè est interpretanda.
- 4 Concessio Castri, & Terræ facta Ecclesiæ, con- tinet merum, & mixtum Imperium.
- 5 Munificentia Principis freno non subjacet.
- 6 Apices juris non attenduntur, ubi agitur de salute animæ.
- 7 Leges penales, quæ subditorum animæ con- sulunt sunt favorabiles, & extenduntur.

Regulariter, donatio strictè est interpre- tanda, & porrigit vires suas quo ad spe- cificata tantùm, cum donare sit perdere, l. Filiusf. in pr. ubi glos. & Bald. n. 2. ff. de don. Tiraq. in l. si unquam, C. de revoc. don. in verb. donat. largitus num. 206. ubi plura de hoc

- Menoch. de arb. jud. cas. 88. lib. 2. & alii relati per Picum noviter de contractibus c. 7. num. 17. Surd. de alim. t. 6. q. 1. à nu. 4. cum seq. Rot. in Perusina donationis 21. Junii 1613. coram R. P. Canterio, ubi quod donatio, ideo non præsumitur in dubio, sed debet fieri alia interpretatio illam excludens, juxta latissimè tradita per Mascar. ultra alios de prob. concl. 554. ubi est videre, addo Brun. à Sol. in compend. resol. in verb. Donare, Sese dec. 182 num. 6. Diez de Mena q. 23. num. 90. lib. 4. Mar. Antonin. var. resol. lib. 2. resol. 23.*
- 3 Tamen favore miserabilium personarum donatio facta eis latè est interpretanda, cum censeatur facta pro remissione peccatorum, etiam ad pios usus, donatio autem taliter facta latè interpretatur, *Genuens. in practicab. Eccl. q. 2. arg. l. sancimus, C. de sacros. Eccl.* qua de causa firmat concessionem Castri, vel Terræ factam Ecclesiæ continere merum, & mixtum
- 4 Imperium, quia donatio latissimè interpretatur, non solum propter personam donatoris, ut si est Princeps, cujus munificentia, & liberalitas freno non subjacet, ut *l. donationes quas C. de don. inter vir. & ux. l. hac saluberrima, C. de agent. in reb. lib. 12.* sed etiam propter personam donatarii, quæ est Ecclesia, arg. *l. ut inter divinum, C. de sacros. Eccl. l. Titia §. Seja, ff. de aur. & argent. ligat. l. cum personæ, ff. de Relig. & sumpt. funer.*
- 6 Conducit, quod ubi agitur de salute animæ, non debent attendi apices juris, *Tiraq. de privileg. piæ causæ 164. Cævall. comm. contra comm. q. 71. num. 1.* sed tutior pars est sequenda, *l. sunt personæ, ff. de Relig. & sumptibus funer. c. consolidum de observat. jejuniorum, Navarr. in manual. prælud. 1. num. 1. cum seq. Riminald. conf. 258. num. 260.* unde leges pænales, quæ subditorum animæ consulunt favorabiles sunt censendæ, & extendi debent *Covarr. de sponsal. p. 2. cap. 6. in princ. nu. 12. Azed. in l. Hysp. 2. num. 4. tit. 1. lib. 5. 9. recopilat. Perez. in l. 1. tit. 1. lib. 5. ordin. pag. 39. Sanch. de matrim. lib. 1. disput. 39. num. 5. & disput. 1. num. 8. lib. 3.*

PRIVILEGIUM XXIV.

ARGUMENTUM.

In facultativis præscriptio, & obligatio inducitur favore Miserabilium Personarum.

Ad ornatum Text. in l. 2. §. deinde Marcellus, & l. si eo fundo, ff. de aqua plu. arcend.

SUMMARIUM.

- 1 Præscriptio non currit in facultativis, & numer. 6. maxime ubi agitur de manutentione.
- 2 Hebræi soliti accommodare lectos, non possunt cogi ad illos præstandos.
- 3 Præscriptio currit in facultativis favore miserabilium personarum piæ causæ, & Ecclesiæ.
- 4 Solitus dare eleemosinam in certo die, potest cogi ad illam præstandam, sed vide nu. 5.
- 7 Tempus non est modus inducenda obligatio-

nis, fallit tamen favore Ecclesiæ, & aliorum, num. 8.

Regulariter, in facultativis nulla currit præscriptio, *l. 2. §. deinde Marcellus, & l. si eo fundo, ff. de aqua plu. arcend. Ripa in l. quominus n. 132. ff. de sum. Balb. de præscript. in 4. p. 5. princip. q. 1. Menoch. de arbit. judic. cas. 160. num. 6. & seq. Thesaur. dec. 6. num. 3. DD. in l. si certis annis, C. de pact. latè Gabr. in concl. 10. & 11. de præscript. quos in facto fuit secuta Rot. Rom. in una Mediolanen. processio- nis Veneris 18. Aprilis 1614. coram R. P. D. Baratto, novissimè Grat. disc. forens. lib. 4. cap. 745. num. 83.*

Quæ sanè conclusio, eò maxime procedit ubi agitur de concedenda manutentione, quæ in facultativis non datur, cum in illis non consideretur possessio, seu Statutus manutentionis, & per consequens, nec impartitur mandatum de manutenendo, *Rip. in c. cum Ecclesia Sutrina de caus. possess. & propr. Caval. dec. 286. & 418. num. 9. Beltram. in addit. ad Ludov. dec. 162. num. 16. Grat. forens. disc. c. 655. num. 49. Rot. divers. dec. 863. par. 4. Capiblanc. pract. q. super pragm. 1. de Baron. c. 6. tom. 2. Rota in Recent. dec. 565. p. 1. quæ in dec. 640. num. 3. par. 2. voluit, ex iis quæ fiunt, vel fieri solent, aut permittuntur jure facultatis, vel ex gratia aut voluntate Adversarii nullum queri jus, nec oriri possessionem, vel quasi, quæ sit attendenda, ut etiam fatentur *Mant. dec. 267. n. 2. Card. Tusc. concl. 32. n. 7. lit. Q. Pacific. de Salv. interdicto c. 6. n. 30. inspect. 1. Illustrissimus Episc. Riccius in colle. dec. 1293. in fin.**

Unde non finè ratione *Marta in dec. 229.* voluit Hebræos solitos accommodare lectos concionatori non posse cogi semper ad illos præstandos, & ego in facto dicebam non esse obligatum quendam Primicerium Diocesis Salernitanæ, ad assistendum in officiorum Divinorum recitatione in quadam Ecclesia, ubi solitus erat ire per spatium decem annorum, cum hoc non ex obligatione, sed voluntarie fecisset.

Conferunt pro corroboratione adducta per *Pont. de spol. l. 2. c. 16. & novissimè per Possium in tract. de manutenendo observat. 53. ubi ad futuritatem.*

Tamen ubicumque versaretur favor miserabilium personarum, tunc præscriptum, & obligatio inducitur, pietatem enim inducit tales personas fovere, & omni meliori modo opulari, & favore piæ causæ, vel Ecclesiæ, & talium miserabilium personarum inducitur præscriptio etiam in facultativis, ut fuit decisum in *Rot. Rom. in una Segobien. cantorum Veneris 9. Decembris 1611. coram R. P. Mazanedo. & tradunt muti relati per Gabriel. in cit. conclus.*

Inde facto requisitus de voto, dicebam quendam Familiam solitam spontè quolibet anno in beneficium Pauperum in die Festo omnium Sanctorum molere facere decem modios frumenti, & panem dispensare pauperibus Civitatis, ubi ipsa residebat, posse cogi ad illam eleemosinam præstandam pauperibus, & egenis in illo die, nam quamvis ab initio fuisset præstatio voluntaria, ex diuturna consuetudine subsequuta, fuerat effecta necessaria, quia ipsa familia, ita faciendo per tot annos visa fuit velle inducere talem contine-

consuetudinem, & obligationem infuturum, ex notatis per Abb. in cap. suam num. 7. & 8. de Simon. per Text. in cap. ex parte de censib. Cacher. dec. 99. num. 19. & seq. concordat Text. in l. privilegia in fin. C. de sacros. Eccles. & ibi Bar. notat in fin. Felyn. in cap. Ecclesie Sancte Marie num. 97. & in cap. cum M. num. 21. de constitut. & faciunt adducta per D. Riccium in praxi resolut. 509. part. 1. in magnis, ubi merito firmat Parochum, cui consuetum est fieri eleemosynam suis filianis, posse pro ea obtinenda agere.

Quamvis noviter Molfes. in sua summa Theolog. moral. tract. 12. de contractibus cap. 3. tom. 2. num. 243. asserat, quod si Religiosi alicujus loci solerent eleemosinas facere laiculis pauperibus ejusdem loci, non daretur praescriptio, ut cogerentur eleemosinas continuare, ex regula tradita, quae enim sunt facultatis, nec consuetudine, nec praescriptione inmemorabili fieri possunt necessaria, ut quis cogatur illa adimplere, & sic in specie allegat Vital. in Clem. abusioibus num. 59. de poenit. & remiss. ubi Butr. testatur de communi Marq. de Judicis part. 1. cap. 5. num. 7. quod accidit annis elapsis inter Monasterium S. Laurentii prope Padulam cum Universitate praedicta, quae intentaverat remedium Capitulum Regni, ut manu teneretur in possessione praefatae eleemosynae adversus scripta per R. de Pont. in cons. 144. vol. 2. qui causam suae Terrae fovebat, licet hodie etiam talis eleemosyna illic dispenderetur, ut vidi & sic observabatur in magnifica Terra Pisticii Provinciae Basilicatae, de quo latius D. Judex Tassonus in suo responso ad id addit pro juribus praefati Monasterii, ut in comment. ad Pragmat. de antephat. vers. 11. observ. 2. fol. 459.

Et pro nostra opinione conducit, quod licet tempus non sit modus inducendae obligationis, l. obligationem § placet autem, ff. de act. & oblig. & solutio facta per decem annos non inducit obligationem pro futuro tempore, l. si certis annis C. de pact. sed necesse est allegare titulum, & probare solutionem decennalem l. cum de in rem verso ff. de usur. tamen aliud est favore pia causa, per text. in cap. Apostolica de Simonia, ubi laudabilis consuetudo favore Ecclesiae est servanda, Abb. in cap. veniens il primo de testib. late Cacher. d. dec. 99. novissime Gemens. in practico. Eccl. q. 478. corroboratur similiter, ex Text. in l. 1. C. de fideic. ibi que D. D. ubi si quis legatum alimentorum relictum in voluntate minus solemniter praestet tribus annis continuis, cogatur in futurum perseverare in solutione, ut late prosequitur Surd. plures pro hac opinione cumulans de aliment. privileg. 22.

PRIVILEGIUM XXV.

ARGUMENTUM.

Stipulari quilibet potest in favorem Miserabilium Personarum absentium.

Ad limitationem Text. in l. stipulatio ista, §. alteri, ff. de verb. oblig.

SUMMARIUM.

1 Stipulari alteri per alterum non potest.

- 2 Stipulari etiam Matri, filius nequit.
- 3 Mater non potest stipulari pro filio.
- 4 Stipulari pro miserabilibus personis potest.
- 5 Stipulari pro pia causa; licet.
- 6 Stipulari licet pro absente in causa dotis.

Regulariter, stipulari alteri, nemo potest cum sua principaliter non interest, l. stipulatio ista, §. alteri, ff. de verb. oblig. §. si quis alii instit. de inutil. stipul. Tiraquell. de retract. consang. §. 1. glos. 9. num. 130. ita ut nec Matri possit quis stipulando acquirere, cavetur in l. debitor, §. fin. ff. ad Trebell. Alex. cons. 13. num. 5. vol. 1. DD. in l. quod dicitur, ff. de verb. oblig. ut e contra, nec quaeri potest filio per Matrem stipulantem, ut post alios quos allegat, firmat Gabriel. conclus. 1. de verb. oblig.

Tamen aliud est favore Miserabilium Personarum pro quibus potest stipulari per alterum pro qua quidem stipulatione quaeritur eis actio, nam idem videmus in stipulatione facta favore pia causa, ut per Bal. in l. illud num. 2. C. de sacros. Eccles. ubi scribit quod piis locis, & Ecclesiis absentibus quilibet stipulari potest, directis verbis allegat, Glos. in cap. quoties cordis 1. quest. 7. & absenti quaeritur, quando missio fit intuitu divino ut per Tiraquell. alios allegantem de privil. pia causa privil. 115. Cotta in memorab. incipient. absenti potest acquiri Gabriel. alios cumulans d. concl. 2. num. 2. Card. Mantica. de tacit. & ambig. convent. lib. 14. tit. 25. num. 3.

Et sic videmus in dotis promissione, quae substatinetur ad favorem tertii alio stipulante, ut probat Text. in l. Gallus. ff. solut. matrim. ubi Glo. notat in vrb. permittendum, & ibi sequuntur Bart. Castrens. & Imol. Dec. cons. 35. Novell. de privi. dotis privil. 22. & vide Tiraquell. de pia causa. privil. 114.

Quae si procedunt in pia causa, & in dote, locum item habebunt in miserabilibus personis, quae gaudent eodem favore, ut alias diximus.

PRIVILEGIUM XXVI.

ARGUMENTUM.

Legata facta Miserabilibus personis debentur etiam haereditate non adita.

Ad limitationem Text. in l. eam quam C. de fideicommiss.

SUMMARIUM.

- 1 Legatum non debetur, non adita, vel repudiata haereditate.
- 2 Legatum debetur miserabilibus personis, etiam haereditate non adita.
- 3 Legata favore pia causa debentur haereditate non adita.
- 4 Legatum alimentorum praestatur ante aditam haereditatem.

Regulariter, legatum ut debeatur, necesse est prius haereditatem adiri, l. si nemo ff. de test. tut. l. tertia, ff. de leg. 1. alias si haereditas repudietur, legatum non debetur, l. si quis

quis omiffa, ff. si quis omiffa cauf. test. §. eam quam C. de fideicom. l. veritas, C. eod. Alex. conf. 198. col. fin. vol. 7. Roman. conf. 428. Gomez. de testament. cap. 12. num. 11.

- 2 Tamen favore Miserabilium Personarum, quibus fuerat relictum legatum centum aureorum pro anima aliter consului, ut etiam hæreditate non aditâ illis deberetur; quæ sanè opinio recipit fundamentum, nam in simili favore piæ causæ introductum est, ut legata debeantur etiam hæreditate non aditâ, Bart. in l. 1. col. pen. versic. quarto quero, C. de sacr. Eccl. ubi Salyc. Fulgos. Aret. & alii Alexan. conf. 4. col. 7. vol. 2. Socc. conf. 216. n. 25. vol. 1. Lopus alleg. 19. n. 4. Mathesil. singul. 163. latè Tiraq. de priv. piæ causæ priv. 35. Cappell. Tholos. dec. 89. Boer. dec. 93. Peralta in l. omnia n. 16. ff. de leg. 2. Paz in l. 3. Tauri num. 876. Matienz. in l. 1. nu. 4. glos. 14. lib. 5. recopil. Diaz reg. 11. Gomez. var. 1. tom. c. 12. nu. 11. & alii plures relati per Cavall. in quæst. comm. q. 107. num. 2. latè Car. Tusc. concl. 109. & 110. in verb. legata pia, noviter Illustrissimus Episcopus Riccius collect. decis. 215. novissimè Molfes. in summa tract. 13. de ult. vol. cap. 5. num. 176.

- 4 Sic etiam videmus favore alimentorum fancitum, nam legatum pro alimentis debetur etiam ante aditam hæreditatem, ut per Corn. in d. l. eam quam n. 4. C. de fideicommiss. quem refert, & sequitur Cordub. in l. si quis a liberis, §. utrum nu. 26. ff. de lib. agnoscen. Ripa in l. 1. n. 17. ff. quorum leg. de quibus per Surd. de alim. priv. 12. n. 2. Inde cum ex facto casus accidisset, sic vidi praticari.

PRIVILEGIUM XXVII.

ARGUMENTUM.

Miserabilium Personarum favore possunt Instrumenta reperta post conclusum in causa produci, data ipsarum negligentia.

Ad limitationem Tex. in cap. cum Dilectus de fide Instrumentorum.

SUMMARIUM.

- 1 Instrumenta possunt produci post publicatas attestaciones, usque ad conclusionem, sed non postea num. 2. Quamvis incontinenti producantur num. 3. Licet post conclusum in causa favore miserabilium personarum, valeant produci, num. 4. Idem est favore Ecclesiæ num. 5.

- 1 Regulariter, post publicatas attestaciones atque ad conclusionem, possunt Instrumenta produci, vigore dispositionis, Text. in c. cum Dilectus de fide Instrum. sicque probant Crass. tom. 1. comm. opin. l. 4. t. 11. num. 163. Cavall. comm. contra comm. q. 650. Men. de arbit. jud. cas. 241. Morla in empor. jur. civil. p. 1. t. 11. q. 4. Viv. dec. 235. Perez. in l. 6. t. 11. l. 3. Ordnam. Bernard. Crav. ad practic. Camera Imperial. lib. 1. concl. 107. considerat. 3.

- 2 Ità quod postquam fuit in causa conclusum Instrumenta in judicio produci non possunt, Donat. a Fin. tom. 1. comm. opin. lib. 4. t. 11. n. 304. Mascari. de prob. concl. 925. ubi putavit

hoc axioma verum quamvis incontinenti post sententiam illa producantur ex Tiraquell. de retract. tit. 2. §. 1. gl. 5. num. 23.

Tamen hoc non procedit adversus miserabiles personas, quarum favore possunt Instrumenta noviter reperta produci, etiam post conclusum in causa, nam sic videmus in pupillo, qui est miserabilis persona, ità in terminis Rom. in l. admonendi ff. de jur. Felyn. in d. c. cum Dilectus, vers. quinto limita, Boer. conf. 27. nu. 19. quos novissimè refert, & sequitur Genuens. in practicab. Eccles. quæst. 231. ubi firmat idem procedere favore Ecclesiæ, asserendo, differentiam esse inter Ecclesiam, Pupillos, & sic Miserabiles Personas, & alios, quia etiam datâ negligentia admittuntur, ut in facto audiri fuisse semel servatum in quadam Curia inferiori hujus Regni.

Et plures casus, in quibus post conclusum in ea Instrumenta, & aliæ probationes admittantur habes apud Illustriss. Episcopum Ricc. in collect. decis. 85.

PRIVILEGIUM XXVIII.

ARGUMENTUM.

Sententia lata contra Miserabiles Personas retractatur prætextu Instrumentorum de novo reperorum.

Ad limitationem Tex. in l. sub specie, C. de re jud.

SUMMARIUM.

- 1 Sententia lata contra privatum, non retractatur vigore Instrumentorum noviter reperorum, & si fortè hoc fiat, non ipso jure fit, num. 2. Sed fallit favore miserabilium personarum, num. 3. & 7.
- 4 Universitates restituuntur ob Instrumenta noviter reperta.
- 5 Sententia lata contra Ecclesiam ex speciali favore retractatur ex Instrumentis noviter reperorum, & amplia, num. 6.
- 8 Instrumenta noviter reperta, quæ dicantur.
- 9 Sententia venit retractanda per testes noviter reperorum, sed quæ currere debeant, num. 10. 11. & 12.
- 13 Juramento allegantis probatur Instrumenta fuisse noviter reperta.

Regulariter sub prætextu Instrumentorum noviter reperorum, sententia lata contra privatum non retractatur, l. sub specie, C. de re jud. l. sub prætextu, ubi DD. C. de rescript. Genuens. noviter in practic. Eccles. quæst. 187. & si fortè retractatur, hoc non fit ipso jure, sed ope restitutionis, l. Imperatores, C. de re jud. l. sub prætextu, C. de transact. juxta l. 2. ff. de jure jur. c. suborta de re jud. Marsil. conf. 82. num. 5. Socc. jun. conf. 128. num. 158. vol. 1. Cavalc. dec. 14. sub num. 31. p. 1.

Tamen aliud est favore miserabilium personarum, nam sententia lata contra ipsas retractatur ex prætextu instrumentorum noviter reperorum.

Idque apparet evidenter, nam pupilli audiuntur aduersus sententiam latam per Instrumenta noviter reperta, *gl. in d. l. sub specie, & in d. l. sub pretextu, & d. l. Imperatores*, ubi *Jas. num. 8. Castrens. in l. admonendi num. 11. de iure iuran. Bart. in l. unic. num. 7. C. de sentent. aduers. fisc. late Anguisol. conf. 15. nu. 2. Franc. Marc. decis. 312. p. 2. quos refert, & sequitur noviter Caroc. de except. except. 49. numer. 12. asserens num. 13. idem procedere in prodigijs furiosis, & alijs personis, quæ per alios reguntur, ex Bart. in d. l. Imperatores n. 1. ubi *Jas. nu. 9. & Alex. testatur esse communem opinionem, Curt. in d. l. admonendi num. 18. Vant. de nullit. ex defect. process. num. 132. Cremens. & ibi addit. singul. 119. Felin. generaliter loquens in omnibus, qui per alios reguntur in cap. suborta num. 17. de re iud. & ita similiter Universitates restituuntur, etiam circa hoc factum instrumentorum noviter reperorum jure minorum, *Jas. in l. ut inter num. 16. ff. de re iud. Foller. ad Marant. in verb. appellatio, §. quandoque num. 97. Brun. conf. 87. nu. 33. Grav. ad vestr. lib. 8. c. 5. num. 22. & servam dicit Grot. in conf. 145. num. 22. de communi Rolan. conf. 90. num. 27. vol. 1. & conf. 68. num. 22. vol. 3. sicque pariter videmus in Ecclesia, nam sententia lata contra ipsam, ex speciali favore retractatur, pretextu Instrumentorum de novo reperorum, ut per *gl. & Bart. in d. l. Imperatores, Odd. de restit. in integr. quest. 75. art. 2. Peregr. de jur. fisc. lib. 7. nu. 4. sub num. 3. Genuens. in practicab. Eccles. quest. 18. Carocc. ubi supra num. 9 ubi alios allegat, asserendo num. 10. idem procedere in causis spiritualibus, ex *Socc. post Innoc. in regul. 447. fallent. 5. & idem in causis pijs, ex Peregr. de jur. fisc. d. lib. 7. tit. 4. sub num. 3. qui ita dicit etiam procedere in causa dotis.*****

Et non dubium, Pupillos, Furiosos, Prodigios, & Ecclesiam, de quibus supra inter miserabiles personas reponi, ut late suo loco in *fest. 2. nostræ praxis elect. & variat. fori* dictum est, quare clara remanet conclusio, sententiam latam contra istas miserabiles personas, ex speciali favore posse retractari pretextu Instrumentorum de novo reperorum, ut alijs consulti respondebamus, & præcisè de hoc anno 1621.

Observa autem pro ornatu supra dictorum, quod instrumenta noviter reperta ea dicuntur, quæ quis ante sententiam, vel rem judicatam ignoravit, vel quæ scivit, sed habere non potuit, propter aliquid inevitabile impedimentum, & sic in isto casu paria sunt remedium ignorare, vel scire, & utri non posse, *Castrens. in d. l. admonendi num. 8. ff. de iure iuran. ubi etiam Curt. num. 59. & Ripa num. 10. & Ptolomeus num. 11. allegans notata in cap. ut circa de elect. refert, & sequitur Carocc. ubi supra num. 1. qui testatur hanc esse veram, & communem opinionem.*

Et nota, quod sicuti sententia venit retractanda per Instrumenta noviter reperta, ita, & pari modo per testes novos repertos, & hoc similiter opere restitutionis in integrum *Innoc. in c. cum venissent, vers. credimus autem de test. gl. Bart. & Salyc. in l. fin. C. de reb. dub. Canonistæ in cap. fin. de iure iuran. Berlich. decis. 41. & alii plures relati per Carocc. in d. except. 49. ubi ampliatur, multò magis procedere, quando isti testes essent magis fide dig-*

ni, quàm alij primo loco examinati, ex *Jas. & Caccialup. in d. l. admonendi ille num. 41. iste num. 3. licet asserant plura debere concurrere. Primò, quod non nisi hodie potuerint reperiri isti novi testes, vel si reperti fuerint, haberi non potuerint, puta, quia de longinquo, in quo erat evocandi, vel infirmi in aliquo loco, vel detenti simili impedimento. Secundum est, quod isti testes noviter recepti, aliquod sciant, quod maximè, & principaliter conferat ad retractationem rei judicatæ, quod stante illâ debeat revocari, *Bartol. Bal. & Castr. in l. nam, & postea, §. si minor de iure iuran. Sylvan. conf. 19. num. 4. lib. 1.**

Tertium est, ut talis restitutio non petatur ad reprobandos alios testes in causa examinatos, *Capyc. dec. 62. Sylvan. conf. 19. lib. 1.* Quartum est requisitum quod non sit examinatus magnus numerus testium, nam talis restitutio non conceditur, *idem Sylvan. d. conf. 19. n. 4. ex Innoc. in cap. auditis de rest. in integr. advertendo, quod sufficiens, & moderatus numerus testium, quandoque consideratur trium juxta tex. in l. quoties. C. de naufrag. lib. 10. & singulis Articulis tres testes sufficiunt, ut per *Rom. in l. si verò, §. de viro num. 142. ff. solut. matr. & vide late Carroc. ubi supra, qui multa adducit, quæ hic repetere non libuit, satis sit locum citasse, ibi occurrat benevolus Lector in facti contingentia, qui num. 145. asserit. instrumenta fuisse noviter reperta probari juramento allegantis, etiam de impedimento proveniente à facto tertii, sive de ignorantia, ex *Corasio, dicente communem in d. l. admonendi num. 61. Masc. concl. 925 num. 7. Menoch. de arbitr. Jud. cas. 241. num. 4. Odd. de restit. in integr. quest. 85. art. 5. num. 27. Seraph. de privil. jur. privil. 38.***

PRIVILEGIUM XXIX.

ARGUMENTUM.

Hæres potest conveniri pro legato facto Miserabilibus Personis intra tempus conficiendi Inventarium.

Ad limitationem Text. in l. fin. §. donec C. de jur. deliber.

SUMMARIUM.

- 1 Hæres non potest conveniri infra tempus conficiendi inventarium, sed fallit favore miserabilium personarum numer. 2. & vide numer. 8.
- 2 Relicta pro anima, non recipiunt moram restitutionis.
- 3 Hæres potest conveniri infra tempus conficiendi inventarium pro rebus matè oblati.
- 4 Animæ favere debemus maximopere.
- 5 Jus Ecclesiæ in ultimis voluntatibus est multum favorabile.
- 6 Ecclesia habetur loco filii.
- 7 Hæres convenitur ex causa alimentorum, durante tempore ad conficiendum inventarium.
- 8 Hæres si infra trimestre confecerit inventarium potest conveniri.

11 *Inventarium non prodest hæredi, nisi fiat intra nonaginta dies,*

- 1 **R**egula est, quod hæres nequit conveniri intra tempus conficiendi inventarium, *l. fin. §. donec, C. de jur. delib. vide novissimè Gizzarel. dec. 76. Illustriss. Episcopum Ricc. in collect. decis. collect. 463.*
- 2 Tamen ubi legatum esset factum, miserabilibus personis, quia videtur ad pias causas factum, & sic pro anima testatoris, tunc posset hæres conveniri, etiam infra tempus conficiendi inventarium, agitur enim in beneficium testatoris, nam relicta pro anima non recipiunt moram restitutionis, *Bal. in d. l. fin. §. donec, & in l. eam quam C. de fideicommiss. ne anima defuncti attristeretur in alio sæculo contra pietatem, unde merito videmus, quod pro rebus male ablatis hæres potest conveniri infra tempus conficiendi inventarium, etiam post plures antiquiores DD. tenent Alexan. & Corn. in d. l. eam quam C. de fideicommiss. ubi etiam Angel. num. 16. Porcel. in tract. de inventario c. 4. n. 9. noviter plures cumulans Cævall. specul. pract. q. comm. contra com. q. 814. ubi dicit pro hac opinione facere Tex. in l. nulli, C. de Episc. & cleri, & l. Tutor, qui repertorium in fin. ff. de administr. Tut. Agitur enim de periculo animæ,*
- 3 cui semper debemus maximopere favere, & pro ea favorabilem interpretationem capere, benignioremque, & tutiorem opinionem sequi *Mainar. dec. 51. lib. 3. ubi quod favore piæ causæ intra tempus datum ad confectionem inventarii, potest hæres à creditoribus, vel legatariis conveniri refert, & sequitur Illustrissimus Episcopus Ricc. in d. collect. 463. Mele ad Gizzarel. d. dec. 76. num. 1. in fin. Giurb. dec. 14. num. 46.*
- 4 Quare meritò, cum de anno 1619. fuisset factum legatum quinquaginta aureorum, ut distribuerentur pauperibus Civitatis Litteren. diximus consulti, potuisse hæredem cogi ad illa distribuenda intra tempus conficiendi inventarium, prout cum effectu antequam ipse hæres esset coactus, fecit juxta nostrum votum, & meritò, oùm legata, facta talibus personis sint favorabilia favore ultimæ voluntatis, favore animæ defuncti recipientis refrigerium, & favore ipsarum miserabilium personarum, *ex Genuens. in practisab. Eccles. quæst. 21. q. 21. num. 6. ubi testatur Hostiens. in summa de immun. Eccles. §. sed nec illa scribere jus Eccles. & sic piæ causæ relictum in ultimis voluntatibus præcipuè esse multum favorabile, tum favore ultimæ voluntatis, l. 1. C. de sacr. Eccl. tum favore animæ, c. animæ defunctorum 13. q. 2. l. sancimus, C. de sacr. Eccl. & tandem favore Eccles. & sic piæ causæ, quæ est, & habetur loco filii, cap. in præsentia de probat.*
- 5 Et huc spectat illa DD. conclusio volentium, *dispositionem Text. in d. l. fin. §. donec, non procedere in impensa funerum relictis piis, alimentis, & usurarum restitutione, quia non recipiunt temporis dilationem, ut post alios antiquiores firmant Duen. reg. 267. Cassan. in consuet. Burgund. t. de successione, reg. 7. §. 14. num. 9. Suarez in l. post rem judicatam, ff. de re Jud. Lopez in l. Hisp. 7. tit. 6. par. 6. in verb. mandando, quos noviter cum aliis commemorat Gizzarel. in d. dec. 79. num. 6.*
- 6 Conducit, nam hæres convenitur ex causa alimentorum, durante tempore ad conficien-

dum inventarium, ut post alios probat *Surd. de aliment. privil. 11. Et pluries practicavit Regia Audientia Apuleæ.*

Et observa hæredem infra tempus datum ad conficiendum inventarium posse conveniri, si intra illud compleverit inventarium, nec expectato fine illius trimestris, *Capolla cautel. 223. Phan. de inventario p. 4. nu. 16. monticul. in ejusdem nominis tract. num. 6. Roderic. de execut. cap. 4. num. 6. Cornazzan. dec. 9. Reg. Rovit. in Pragm. 26. numer. 18. de Feudis, Illustriss. Episcopus Ricc. collect. decis. 168. & 463. ubi alias declarationes reportat.*

Nec non ligabis digito trimestre ad conficiendum inventarium incipiens à die captæ hereditatis, juxta communem, de qua per glo. & DD. in d. l. fin. §. sin autem, *Magon. dec. Lucens. 40. Valasc. dec. 52. non prodesse hæredi, nisi fiat intra nonaginta dies, ita ut si lapsi sint aliqui dies, nihil suffragetur, ut probat novissimè Niger Cyriac. contr. forens. 127. tom. 1. ubi in fine annuit in hoc non haberi rationem rusticitati, vel sexui, & cadentem à syllaba cadere à toto, Nat. cons. 574. & 575. Rot. in certi collectoris decis. 72. num. 10. cum seq. par. 2. quod habui in facto anno 1634.*

PRIVILEGIUM XXX.

ARGUMENTUM.

Donatio in dubio præsumitur favore Miserabilium Personarum.

Ad orn. Tex. in l. cum de ff. de probat.

SUMMARIUM.

- 1 Donatio non præsumitur regulariter, fallit tamen favore piæ causæ num. 5. Favore Eccles. num. 6.
- 2 Nemo præsumitur suum jactare.
- 3 Donatio potius præsumitur in dubio remuneratoria, quam gratuita.
- 4 Donatio non præsumitur ex insignibus donarii appositis à donante in re donata.

Regulariter donatio, non præsumitur, *l. cum de indebito, ff. de prob. latè Card. Tusc. concl. 702. lit. D. cum donare sit perdere. Glos. in c. 1. de donat. Mant. in dec. Rot. Rom. 259. num. 5. & nemo præsumitur jactare suum, l. Campanus, ff. de oper. libert. c. super hoc extra de renunc. & ideo magis præsumitur actus invalidus, quàm donatio, Aret. in l. cum n. 2. 3. de verb. oblig. Nat. alios referens consil. 103. num. 5. unde in dubio potius præsumitur donatio remuneratoria, quàm gratuita, l. nec adjecit. ff. pro soc. glos. in l. si donatio in verb. postulas, C. de collat. latè Mascard. de probat. concl. 560. & fusè Mant. de tactu. & ambig. convent. lib. 13. tit. 15. quia donatio remuneratoria non est propriè donatio, sed potius debiti satisfactio, quatenus merita æquivalent rei donatæ, & si res donata excedat merita in illo superfluo dicitur donatio latè *Seraph. in dec. Rot. Rom. 416. Card. Tusc. concl. 620. n. 33. novissimè Molfes. in sua summa Theolog. moral. in tit. de contractibus c. 17. num. 13.**

p. 2. & hinc meritò, Curia Archiepiscopalis Neap. decidendo voluit, donationem non præsumi ex insignibus donatarii appositis à donatore in re donata, ut testatur *Illustrissimus Episcopus Riocius in decis. 297. part. 2.* licet non bene in casu illic relato, ex infra adductis per nos.

Tamen favore miserabilium personarum in dubio præsumitur donatio, arg. *text. in l. liber. captus, ff. de captiv. & postlim. rever.* ubi mater filium captum ab hostibus redimens magis animo donandi ex causa pietatis, quam animo repetendi pretium redimisse præsumitur, & idem in Patre, dicit ibi *Bald.* quem novissimè refert *Genuens. in practicab. Eccl. qu. 143.* ubi donationem favore Ecclesiæ similiter præsumi affirmat, ut etiam præsumi favore dotis apparet, ex *text. in l. unic. §. accedit, C. de rei uxor. act.* & promissio facta loco pio de aliquid dando, nullâ expressâ causâ, præsumitur facta animo donandi, arg. *cap. final. de success. ab intest. Abb. in cap. si cautio, num. 2. de fide instrum.* ubi etiam *Felyn. num. 5.* ex quo utique non bene fundatur videtur in casu suo *dec. Illustrissimi Episc. Ricc. 297.* superius relata, nam ibi præsupponitur quædam Candelabra argentea fuisse tradita cuidam Monasterio, cum insignibus ejusdem Monasterii, nullius causæ mentione factâ, quo casu favore Ecclesiæ præsumitur donatio, ut diximus supra, ergo illa Candelabra argentea tradita nullâ causâ expressâ, videbantur Monasterio donata, quare non debebat cogi Monasterium ad illa restituenda, donare enim videtur qui nullo jure cogente concedit, *l. donare de reg. jur.* ubi *Dec. & Cagnol. noviter Picus de contractibus lib. 1. glos. 7. cap. 151. num. 32.*

Confert, nam paupertatis ratione præsumitur donatio, si à divite pauperi in moderata quantitate fiat, *cap. & si quæstio de Simon ubi Abb. Glos. in l. si filii, C. de donat. inter vir. & uxor. Bertrand. conf. 102. num. 11. lib. 1. Carocc. de deposit. part. 2. q. 25. Med. de casibus fortuitis q. 4. num. 16. part. 2.*

PRIVILEGIUM XXXI.

ARGUMENTUM.

Concessio facta Miserabilibus Personis, absque mentione feudi censetur facta in allodium, & non in feudum.

Ad ornatum Text. in l. altius, C. de servitutibus.

SUMMARIUM.

1 Concessio castri, si fiat à directo Domino absque nulla feudi mentione, censetur facta in allodium, Amplia ut num. 2. Quod multò magis procedit favore miserabilium personarum, ut numer. 5. Idem est in Ecclesia, numer. 6.

3 Prædium censetur liberum à qualibet servitute.

Regula est ab omnibus recepta, quod si fiat concessio Castri à Domino, absque ulla feudi mentione, censetur facta in allodium, & non in feudum, cum quælibet res præsumatur allodialis, nisi contrarium probetur, *Gabriel. alios allegans conclusion. 3. de feud. Mantiv. de tacit convent. lib. 13. tit. 14.* & feudum dicitur servitutem in se continere, ex *Glos. in l. si cujus, §. si usufr. ff. de usufr.* quam sequuntur *Paris. conf. 23. vol. 1. Bursat. conf. 10. num. 12. Dec. conf. 269. Roland. a Vall. in conf. 2. a n. 11. vol. 3. Alciat. præf. 3. reg. 2.* & alii cum plures relati per *Mascard. de prob. concl. 79. n. 5. & 6.* qui ampliatur *nu. 7.* talem conclusionem procedere etiam, si res esset in Territorio, & (ut ajunt) in pertinentiis Castri, quod habebat vassallus in feudum, quia nisi aliter probetur, præsumitur allodialis ex *Hostiens. in c. nimis col. 1. de jure jur. & ibi Abb. col. 1. & 2. Paris. dicens de communi in conf. 16. n. 2. vol. 4.* ut similiter de communi testatur *Bellon. conf. 10. n. 11.* & ita judicatum in nostro Sacro Consilio, scribit *Afflict. in dec. 267.* & ita tradunt *Cacheran. dec. 131. n. 3. Laurent. dec. Aven. 161. n. 21. & R. de Ponte in conf. 11. n. 6. conf. 51. nu. 10. conf. 57. n. 6. vol. 1. & conf. 21. n. 8. vol. 2.* adeò quod etiam si esset Castrum, vel Oppidum, quod nihilominus præsumitur liberum, & allodiale, tenent *Alb. in conf. 16. & Alciat. de præf. reg. 2. præsumpt. 3. n. 2.* quos cum aliis sequitur *Mascard. de probat. loco cit. n. 9.*

Redditur citatæ conclusionis ratio, quia ab origine sua omne prædium censetur liberum à qualibet servitute, *l. altius, C. de servit. & aquo, §. fin. inst. eod. tit.* ubi quod res quælibet libera præsumitur à servitute, *l. fluminum. §. fin. & l. proculus, ff. de damno infecto, Menoch. de præf. lib. 3. præf. 89.* ubi ampliatur etiam stante quasi possessione servitutis, & *præf. 91. & lib. 6. præsumpt. 29. Thes. decis. 216. Valasi. de jur. emphiteut. qu. 51. Mar. Anton. var. resol. lib. 1. resol. 95. n. 8. Castell. quotid. lib. 1. de usufructu cap. 7. num. 10.*

Quæ opinio, multò magis, & à fortiori debet procedere in beneficium miserabilium personarum causæ piæ, vel Ecclesiæ, quarum favore concessio latiore interpretationem recipit quam si fieret privato, & personæ non privilegiatæ, *argum. text. in l. ut inter Divinum, C. de sacros. Eccles. & tradit Oldrad. conf. 252.* quem refert, & sequitur novissimè *Genuens. in practicab. Eccles. quæst. 1.* affirmans in Ecclesia esse adeò verum, quod procedit etiam in illis Regionibus, & Provinciis, in quibus quodlibet Castrum, cum Vassallis præsumitur quaternatum, ex *Isern. in Const. Regni Justitiarum*, ea ratione, quod cum alia, quæ possidet Ecclesia in dicta Provincia sint libera, & talia præsumantur, idem erit judicandum de Castris Ecclesiæ, nisi expressè probetur esse concessa in feudum, juxta quam opinionem nos consulti respondimus de hoc anno 1621.

PRIVILEGIUM XXXII.

ARGUMENTUM.

Legatum factum Miserabilibus Personis earum favore comprehendit etiam acquisita post testamentum.

Ad

Ad ornatum Text. in l. si ita, ff. de auro, & argento legato.

S U M M A R I U M.

- 1 Legatum mobilium ad præsentiam restringitur & quare num. 2.
- 3 Legatum tendens in favorem miserabilium personarum, comprehendit mobilia acquisita post testamentum.
- 4 Legatum factum pro anima, dicitur pium.
- 5 Legatum pium dicitur, si relinquatur personis miserabilibus.
- 6 Legatum factum pro clericatu, dicitur pium.

- 1 **R**egula est in jure recepta, quod legatum mobilium ad præsentiam restringatur, ut docuit *Bal. in l. si ita ff. de aur. & argent. leg.* & consuluit *Fulgos. in cons. 100. col. 2.* quos refert, & sequitur *Thef. in dec. 169. num. 2.* quo loco firmat, usufructu bonorum omnium legato, venire etiam bona post testamentum acquisita, ex *Bart. in d. l. si ita, Bero. cons. 44. lib. 2. Imol. in l. fin. §. qui divisam, ff. de leg. 2. Cavalc. de usufruct. mulier. relict. n. 85. Ludovic. decis. Perusin. 61. n. 37. par. 2. & aliis.*
- 2 Ratio autem principalis regulæ est, nam attenditur tempus testamenti, quando testator dicit, relinquo vestem meam, animalia mea, *d. l. si ita, Mantio. de coniect. ult. volunt. lib. 3. tit. 11. n. 23.* ubi firmat hoc procedere, nisi aliud posset colligi ex mente testatoris, ut ante eum tenuerunt *Ang. cons. 261. n. 3. Cald. cons. 1. de const. Rolan. alios cumulans cons. 39. n. 20. vol. 4. Socin. jun. cons. 98. num. 26. vol. 1.*
- 3 Tamen ubicumque tale legatum tenderet in favorem miserabilium personarum, maxime pro anima testatoris, & pro male ablati (ut in facto habui) tunc comprehenderet mobilia acquisita post testamentum, quia ageretur de pia causa, cum legatum factum pro anima dicitur pium, §. *si unum de prædictis Auth. ut cum de appell. cognosc. glos. Bart. & alii in l. si quis Titio, ff. de leg. 2. Card. Tusc. 106. n. 1. Brun. à Sole in suo repert. in verb. leg. pro anima, & novissime Molfes. in summa tr. 13. de ult. vol. cap. 5. n. 153. tom. 2. qui alios allegat, asserens, male ablati, ex *Silvestr. in summa in legatum, Tirag. in præf. tr. de privil. piæ causæ, §. item relictum pro incertis, Gratian. in discep. for. 329. num. 13. & 14.**
- 5 Ultra quod simpliciter legatum pium dicitur, si miserabilibus personis relinquatur, ut post alios notant *Card. Tusc. in concl. 106. n. 8. & Molf. loc. cit. de quo suo loco diximus, & favore piæ causæ debet attendi tempus mortis, cum summa sit ratio, quæ pro Religione facit, l. vulg. sunt personæ, ff. de Relig. & sumpt. funer. Bart. in l. placet, ff. de lib. & posthum. Socin. sen. in l. 1. num. 9. ff. de reb. dub. Bero. cons. 44. num. 45. lib. 2. pulchrè *Riminald. jun. cons. 672. num. 56. concludens, si Pater leget filio, qui voluerit clericari mobilia, attendendum esse tempus mortis, cum etiam clericatus sit pia causa, quare novissime Genuens. in pract. Eccles. quæst. 177. firmat similiter Ecclesiæ favore legatum mobilium comprehendere etiam mobilia acquisita post testamentum.**

P R I V I L E G I U M X X X I I I.

A R G U M E N T U M.

Miserabiles Personæ hæredes non tenentur, ultra vires, si non fecerint Inventarium.

Ad limitationem Text. in l. fin. C. de jur. de lib. & cap. Raynaldus de testamentis.

S U M M A R I U M.

- 1 Hæres non conficiens inventarium, tenetur in solidum in foro contentioso, fallit tamen favore miserabilium personarum num. 2. & de jure canonico num. 4.
- 3 Ecclesia hæres instituta non tenetur ultra vires hæreditarias.
- 5 Jus Canonicum summatitur æquitate.
- 6 Hæres excusatur a confectioe inventarii, quando major esset expensa, quam utilitas.
- 7 Hæres non confecto inventario, non compellitur, nisi usque ad vires hæreditarias.

Regula est, quod hæres non conficiens inventarium, tenetur in solidum in foro contentioso ultra vires hæreditarias, *l. fin. C. de jur. deliber. c. Raynaldus in fin. de test. & tradunt Cavall. in Specul. pract. q. comm. contra comm. q. 411. & Valer. in different. inter utrumque forum q. 2. in verb. hæreditas, & hæres, quiambo ex plurium DD. autoritate tenent, hoc non procedere in foro conscientiæ, fuse *Visum. in conclus. jur. in verbo hæres.**

In favorem tamen miserabilium personarum, aliter dispositum censeo, nam ipsi (si recte sentio, & ni fallor) ex non confectioe inventarii non debent teneri in solidum. Tum quia pia causa hæres institutus, & non conficiens inventarium, non tenetur ultra vires hæreditarias, secundum *Aretin. in rubr. ff. de acquir. hered. col. pen. & ibi Rom. Covarr. in c. 1. numer. 13. de test. Abb. in c. 1. col. penult. de solut. noviter refert, & sequitur Genuens. in pract. Eccl. quæst. 474. ubi testatur opinionem, quod Ecclesia, & sic pia causa non tenetur ultra vires hæreditarias esse magis receptam in praxi, & vetiorem, *Guid. Papæ decis. 571. Cavall. comm. contra comm. q. 29. Præs. de Franch. dec. 282. & 536. nu. 30. Paul. dec. 379. lib. 1. Viscom. in conclus. jur. in verbo Ecclesia, Reg. Rovit. in Pragm. Regni 1. num. 3. de leg. piis Illustrissimus Episcop. Riccius in collect. dec. 1102. Molfes. in summa tr. 13. de ult. volunt. numer. 179. p. 2. ubi quod hoc idem procedit è contra, ut Ecclesia non exigit legata pia ab hærede non faciente inventarium, ut eodem jure utatur contra alios, ex *Franch. in decis. 639. & aliis, quia Ecclesia est cultrix justitiæ.***

Tum secundo, nam de jure canonico, quod in causis talium miserabilium personarum debet servari, ut diximus infra *privil. 79. non conficiens inventarium, minimè tenetur ultra vires hæreditarias, ut novissime post ceteros tutatur, Genuens. in pract. Eccles. 737. cupis*

cujus verba ad amissin prout ajunt reportare hic libuit, & sunt quæ sequuntur.

Cum Jus Canonicum summa nitatur æquitate, & ratione naturali, c. Dilecti de jud. c. fin. 17. q. 4. & ibi Glos. in verb. jure poli. Quæritur an dicto jure, hæres non conficiens inventarium, teneatur ultra vires hæreditarias, Bald. in l. cum à Matre in fin. C. de rei vendicat. tenet, hæredem de jure canonico sufficit sola iustitia naturalis, sequitur Brun. in verbo inventarii, Marcabr. cons. 3. num. 85. In contrarium facit, quia non recedendum a jure civili, quando non reperitur expressum contrarium de jure canonico c. 1. & 2. de oper. nov. nunciat. & quia hæres tenetur, ultra vires ob suspicionem, ne recuperet res hæreditarias, & ideo non confecerit inventarium, l. fin. C. de jur. deliber. quæ ratio militat etiam de jure canonico, quo probationes per præsumptionem admittuntur toto r. de præf. Præterea id videtur esse speciale in Ecclesia, quod non teneatur ultra vires, quia cessat in ea præsumptio occupationis; ut latè dicitur in q. & hæc opinio videtur verior, nihilominus priorem opinionem censeo posse procedere. ubi liquido, & notoriè constaret testatorem nihil aliud habuisse in bonis, argum. not. per Innoc. in cap. quia pleriq. de immunit. Ecclesiast.

Sed hac occasione observabis excusari, & non teneri hæredem facere inventarium, quando plus cogeretur expendere, quam esset utilitas, quæ sequeretur ad tex. in l. Mediterraneæ C. de Annon. & tribut. Grass. cons. 1. num. 22. de transact. Molfes. in comm. ad Consuet. Neap. tit. de Bon. quæst. 23. vol. 2. fuse Gizzarell. det. 56.

Imò in Sacro Regio Consilio, quandoque servatur ommissione inventarii non obstante hæredem non compellere, nisi usque ad vires hæreditarias, quod licere enunciat Fisci Patronus Regiæ Cameræ meritissimus, D. Fulvius Lanarius in addit. ad Reg. Lanar. Patrum in cap. 5. num. 38. de success. feud. quem recentè reportat Mele in Shol. ad Gizzarell. decis. 76. in fine.

At non per hoc inferiora Tribunalia posset fortasse id praticare, quia, quæ licent tanto Tribunali, aliis inferioribus non videtur concessa.

PRIVILEGIUM XXXIV.

ARGUMENTUM.

Legata facta Miserabilibus Personis, non comprehenduntur sub generali revocatione legatorum. Sed quando hoc non sit verum, Author declarat.

SUMMARIUM.

Legata facta miserabilibus personis non comprehenduntur sub generali revocatione, sed vide num. 2.

Dictio universalis (omnia) comprehendit, & ad casus improprios extenditur, & num. 4. & 5. ubi quod complectitur casus privilegiatos, & vide num. 6.

Dispositio testatoris generalis, non distinguens, generaliter est intelligenda.

Jo. Mar. Novarii Tract. de Priv. Tom. II.

8 Dispositio generalis operatur generalitatem, tam in odiosis, quam in correctoriis, & pœnalibus.

9 Duplex funiculus magis ligat, & difficilins rumpitur.

Regula sit, quod legata facta miserabilibus personis, tanquam ad pias causas non comprehenduntur sub generali revocatione legatorum, nam debet de ipsis fieri specialis revocatio, ut communiter receptum est, ex tex. in l. libertis, §. sed posthumus, ff. de alim. & cibar. leg. ubi Glos. & Bart. Rom. in l. sed, & si quis, §. quæstum, ff. si quis caut. Jas. in l. talis scriptura numer. 25. ff. de leg. 1. Cuman. in cons. 300. numer. 4. Pract. Papiens. in forma libell. pro legato rei singularis, glos. 1. num. 85. Afflict. dec. 111. num. 10. qui etiam loquitur in dote, sequitur Ruin. cons. 84. num. 4. vol. 2. Cravett. cons. 189. num. 1. Mantio. alios referens de conject. ult. volunt. lib. 12. tit. 2. num. 23. Surd. de alim. t. 8. priv. 20. ubi quod legatum alimentorum non includitur in generali ademptione, quia jus respiciens alimenta semper videtur exceptum, ut inquit Signorol. cons. 176. num. 11.

Cæterum est animadversione dignum, quod hæc opinio sic simpliciter admittitur, & probatur per DD. sed quia habet initium a Text. in cit. §. sed posthumus, qui non bene probat hoc assumptum, ut ex ipso videre, imò videtur probare contrarium, cum in ipso dicitur, quod expressè in ea facti specie excepta erant cibaria, unde in expressis non operatur præsumptio, & ita intelligit, Text. prædict. Crot. in l. Fivus, §. diviserunt, ff. de leg. 1. numer. 55. Ideo semper fui in opinione, quod saltem quando revocatio legatorum est generalis, & generalissima facta per verba geminata, & prægnantia, ut quia testator revocat omnia, & quæcumque legata cuicumque facta, & annullat testamenta facta, aliasque quascumque dispositiones, tunc ex tacita mente testatoris, ex generalissima revocatione facta per dicta verba, & alia similia præsumatur, & inducatur etiam revocatio legatorum factorum ad pias causas, & in causa alimentorum, & similium, & quia si in tam generalissima revocatione non habuisset intentionem revocandi legata prædicta excepisset ea, & sic non excipiendo videtur, etiam de dictis legatis sentire, hoc important hæc generalissimæ dictiones quæcumque, & cuicumque, & his similes, ad quod multa adducit Marsil. in l. unius §. cogniturum a num. 28. usque ad 44. ff. de quæst. Socc. cons. 217. lib. 2. Rom. & Alex. in l. etiam, ff. sol. matrim. Gozad. cons. 6 num. 43. & cons. 8. & 403. unde tanquam universales omnia comprehendentes, ideo ad casus etiam improprios trahuntur, & quasi immutavit naturam eorum, quibus adjungitur notant Men. cons. 335. numer. 23. Bertazzol. de claus. 4. glos. 30. in pr. Marta de jurisdict. p. 4. cent. 1. casu 130. numer. 7. Cened. singul. 91. num. 1. post. Canon. quæst. Grat. dec. 24. num. 7. & discept for. c. 82. numer. 32. Illustrissimus Episcop. Riccius in dec. Curia Archiepisc. Neap. 136. num. 8. part. 1. & comprehendunt etiam improprie, & abusive Marta d. p. 4. cent. 1. cas. 20. num. 25. etiam ea quæ alias non venirent, Card. Seraphin. Rotæ Rom. dec. 325. num. 7. & solent inclu-

- includere ea, quæ ex propria significatione non venirent, & ea, quæ specialem mentionem requirent, ut per *Intrigliol. dec. 3. num. 131.*
- 5 & complectuntur omnes casus, etiam privilegiatos, *l. in fraudem, §. ult. ff. de mil. test. l. 1. §. quod autem, ff. de alector. notant Men. remed. 15. recuper. n. 83. Guttier. canon. quæst. lib. 1. cap. 34. num. 57.* ampliantque, & extendunt generalitatem dispositionis, *l. qui autem, §. fin. ff. de const. pecun. c. quia plerique de offic. ord. lib. 6. Marta d. casu 130. num. 7.* & includunt etiam majora expressis, ut per *Grat. dictis locis*, novissimè *Sacra Rot. Rom. apud Farin. dec. 680. nu. 5. tom. 1. par. 2. Bertazz. de claus. instr. claus. 20. gl. 4. num. 3.*
- 7 Ultra, quod dispositio testatoris generalis non distinguetur, & generaliter est intelligenda, quia loquutio generalis, nihil relinquit intactum, *Cravett. cons. 133. num. 5.* ubi *nu. 6.* firmat nunquam restrictiorem fieri posse, nisi adit causa restringendi, vel ratio per quam restrictio fieri debet, quia generaliter intelligenda sunt, *idem Cravett. cons. 176. nu. 4.*
- 8 & seq. & dispositio generalis operatur generaliter tam in odiosis, quam in correctoriis, & pœnalibus, *Tiraq. in l. si unquam in præfat. num. 119. de revoc. dot. latè Card. Tusc. alia similia cumulans in concl. 448.*
- 9 Et duplicatio multa operatur, maximæque potentia esse debet, unde vulgò circumfertur, duplex funiculus seu duplex vinculum magis ligat, & difficiliùs rumpitur, *l. si non lex, ff. de hered. instit. l. discretum, C. qui test. facer. poss. cap. 1. de trigua. & pace latè Gonzal. ad regul. Cancell. 8. gl. 13. à num. 90. Ant. var. resol. lib. 1. resol. 81. num. 3. Pereyra de resol. emphyt. c. 9. num. 24. Card. Tusc. concl. 819. cum tribus seqq. lit. D. & geminatus consensus an tollat remedium, *l. 2. de rescind. vend. tradit Grat. discept. forens. 824.**

Sed adeas opinionem relata in *Privil. 31.* ubi contrarium videmur tenere, sed non discedas ab hac, quoniam rationes urgent.

PRIVILEGIUM XXXV.

ARGUMENTUM.

Beneficia, sive prærogativæ concessæ Misera bilibus Personis, possunt opponi etiam post conclusum in causa.

SUMMARIUM.

- 1 Privilegia miserabilium Personarum, possunt opponi etiam post conclusum in causa, sicque videmus in privilegio electionis fori.
- 2 Exceptio immunitatis Ecclesiasticæ potest opponi in quacunque parte judicii, & ita reconventio clerici in foro seculari, *num. 3.*
- 4 Exceptio falsi Procuratoris potest opponi in executione sententiæ, & ita etiam exceptio solutionis, *num. 6.* & pretii non soluti *num. 7.*
- 5 Exceptio compensationis potest opponi post sententiam.
- 8 Primum, & secundum beneficium, quando debeat peti.

Regula est beneficia, prærogativas, & privilegia concessa Misera bilibus Personis posse opponi, etiam post conclusum in causa, ut videmus in electionis fori privilegio, quod opponere possunt etiam post conclusum in causa, & apportatum jus, ut ex cetera DD. fundavimus in *praxi elect. & variat. fori qu. 15. sect. 1. in moderna editione Neapolitana.* & scriptissimus super *Pragmat. hujus Regni Neap. 2. vers. item nota sub rubr. ubi de delicto quis conveniri debeat.*

Ad similitudinem exceptionis immunitatis Ecclesiasticæ, quæ potest opponi in qualibet parte judicii, ut decisum per Curiam Archiep. Neap. fatetur *Illustrissimus Episcopus Ricc. in dec. 174. part. 1.* Imò etiam in causa appellationis, ut decisum refert *Thor. in compend. dec. in verb. immunitatis exceptio tom. 1.*

Ut etiam reconventio clerici in foro seculari potest fieri in quacunque parte judicii, ita ut dum durat in judicium, durat potestas conveniendi, *cap. dispendia, paragr. reus de rescript. in 6. Grass. de effect. cleric. effect. 1. numer. 762.* & sic tenet post relationem trium opinionum. *Morla in emptor. jurisjur. par. 1. tit. 2. de jurisdiction. omn. jud. quæst. 13. num. 11.*

Et similiter exceptio falsi Procuratoris opponi potest in executione sententiæ, *Gloss. in l. tametsi, ff. ad Vellejan. Cravett. cons. 10. Viu. in Silva commun. opin. concl. 418. num. 12. Caroco. alios allegans in excels. 88. assertum in except. 27. exceptionem compensationis opponi posse post sententiam, & in executione, ex Abb. in cap. suborta, & ibi Felyn. numer. 2. de re judic. Afflict. dec. 121. Magon. in dec. Floren. 42. num. 8. & aliis, ut patet in solutionis exceptionem posse opponi in executione sententiæ defendimus in Tribunali Mag. Cur. Vic. diebus non longè elapsis de hoc anno 1621. ex *Castrens. in consil. 257. lib. 2. Magon. dec. Floren. 94. num. 8. Gratian. dec. 18. numer. 7. & Carroc. in except. 54.* ubi quod solutionis exceptio impedit executionem sententiæ, quia bona fides non patitur, ut bis idem exigatur *Dec. consil. 119. Alex. cons. 85. num. 113. lib. 5. Anchar. cons. 260.**

Et alias consulti respondebamus exceptionem pretii non soluti opponi posse in executione sententiæ, *Bald. in auth. presente, C. de fidejuss. Alex. dicens communem in l. si duo Patroni, §. si quis juraverit, num. 1. ubi etiam Jas. numer. 5. de jurejur. & fatetur Padil. in l. 1. numer. 41. C. de jur. & fact. ignor. quod fuit in quadam causa N. Insulæ Sorie de anno 1620.*

Conducunt, quæ novissimè conglomeravimus in tract. de datione in solutum quæst. 18. sect. 1. ibi videnda.

Cæterum in materia primi, & secundi beneficii, est advertendum, quòd licet illud poterat peti post conclusum in causa, utque sententiam *Afflict. in constit. Regni obscuritatem numer. 14. Caravit. in Rit. M. C. V. 71. numer. 6. & Rit. 246. Minad. dec. 15. & vide Pragm. 53. de off. Sacri Consilii, & Pragm. 93. §. per lo presente de offic. procur. Casar. Præs. de Franch. dec. 261. Gizzarell. dec. 21.*

Tamen hodie vigore Pragmaticæ editæ ab Eminentiissimo Cardinali Zabata, quæ reperitur registrata sub tit. de ordin. judic. 16. in ordine statui-

Statuitur terminis triginta dierum sequentium
si non adfit publicatio à die conclusionis.

PRIVILEGIUM XXXVI.

ARGUMENTUM.

Extensio fit favore Miserabilium Personarum, quando lex taxativè loquitur.

SUMMARIUM.

- 1 Dictiones taxativæ impediunt extensionem.
- 2 Dictiones taxativæ constituunt pacta personalia, & excludunt omnes casus non expressos.
- 3 Extensio fit favore Miserabilium Personarum, quando lex taxativè loquitur.
Dictiones taxativæ in materia favorabili, personam non excludunt, in qua est eadem æquitas, ibid.
- 4 Extensio legis taxativè loquentis fit favore Ecclesiæ, vel piæ causæ.

Regula est, quod dictiones taxativæ impediunt extensionem, ut exempli gratiã videmus in dictione tantum, *l. qui aliena. §. liberos, ff. de adimen. leg.* habet enim negativam implicatam, ita quod aliter fieri nequeat, *c. cum Ecclesia Sutrina, ubi glos. de caus. possess. & propriet. Cravett. de antiq. temper. p. 4. num. 112.* & per tales dictiones taxativas constituuntur pacta personalia, ut tenet *Sousa in comment. ad t. ff. de pact. art. 9. q. 2. num. 7.* & excluduntur omnes casus præter expressos, & continent negationes quoad alios *Surd. dec. 291. num. 19. Pereira de renovat. emphyt. quæst. 11. n. 15. Leo in Thes. fori Ecclesiæ. cap. 2. n. 33. part. 2. Cened. sing. 21.* & impediunt extensionem ad non expressa, *Farienc. conf. 76. num. 13.*

Tamen favore Miserabilium Personarum bene extendi possunt, licet lex taxativè loquatur, cum in materia favorabili, (prout hic) dictiones taxativæ personam non excludant, in qua est eadem æquitas, *Raudens. de Analog. cap. 15. num. 84. Vulpell. de proposit. ad verb. signif. in dictione tantum, refert, & sequitur novissimè Barbos. in remiss. DD. de diction. dict. 349. num. 8. in fin.*

Et favore Ecclesiæ, & alterius piæ causæ fit extensio, ex paritate rationis, *Gloss. vulgata in l. illicò in verb. aliam causam, C. de sacr. Eccl. Rom. in Auth. similiter sub num. 16. in fin. C. ad l. falcid. Ripa in l. si constante num. 78. ff. de matr. & post ipsos Genuens. in pract. Eccl. q. 322. tric. 11. ubi quod extensio fit favore Ecclesiæ, quando lex taxativè loquitur, & adque putat notandum.*

PRIVILEGIUM XXXVII.

ARGUMENTUM.

Clausula (non obstantibus quibuscumque Privilegiis) non derogat Privilegiis Miserabilium Personarum.

Jo. Mar. Novarii Tract. de Priv. Tom. II.

- 1 Privilegia Miserabilium Personarum, non derogantur per clausulam, non obstantibus quibuscumque Privilegiis, sed limita ut numer. 5.
- 2 Clausula, non obstantibus quibuscumque Privilegiis, derogat privilegiis in corpore juris non clausis.
- 3 Clausula non obstantibus quibuscumque privilegiis non extenditur ad causas piæ.
- 4 Causæ miserabilium Personarum inter piæ reponuntur.

Regula fit, quod per clausulam non obstantibus quibuscumque privilegiis, non videtur derogatum privilegiis miserabilibus personis concessis, ut post *Felyn. in c. nonnulli in princ. num. 19. de rescript. & Cyn. in l. unic. C. quando Imper. inter pupill. & vid. firmant noviter Petr. Barbos. in l. 1. art. 4. n. 72. ff. de jud. & August. Barbos. in remiss. DD. de claus. claus. 44. n. 12. pag. 232. Giurb. dec. 82. n. 4. Peregr. dec. 129. Castill. dec. 39. Mastrill. dec. 127. numer. 14. & seq. & nos pleniori calamo exaravimus in *praxi elect. fori q. 1. sect. 4.**

Et de hoc quippe mirandum non est, nam per hanc clausulam derogatoriam (non obstantibus privilegiis in contrarium) iis censetur derogatum, quæ in corpore juris clausa non sunt, non verò aliis, quæ in eo clausa reperiuntur, ut sunt privilegia talibus miserabilibus personis concessa *Glos. per text. ibi in l. 3. C. de silent. lib. 12. Clem. 1. in fin. de sepult. Rui. conf. 163. num. 17. & 18. lib. 5. Molin. de rit. nupt. lib. 3. q. 28. num. 5. & 6. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gl. 36. à num. 36. Roderic. tom. 1. q. reg. q. 9. art. 3. Marches. de commiss. p. 1. cap. 8. num. 67. Cavall. comm. contra comm. 611. Marta de clausul. claus. 77. nu. 2. par. 1. Cabed. in dec. Lusitan. 94. à num. 1. latè Barbos. in l. 1. p. 1. à num. 9. & in l. quia tale num. 16 ff. solut. matrim. Viscont. in concl. jur. in verbo Privilegium Crot. loquens propriè de privilegio miserabilium personarum in cap. 1. num. 49. de const.*

Pro qua parte etiam facit, nam talis clausula non extenditur ad causas piæ, ut probatur *ex text. in c. si propter tua debita de rescript. in 6. ubi per rescriptum non intelligitur derogatum ei, quod ad piæ causas est concessum, & probatur, ex l. liberti la fin. §. posthumos, ff. de alim. & cibar leg. & tradunt Camban. de claus. pag. 11. col. 2. num. 3. & Barbos. in remiss. DD. de claus. loco superius cit. n. 10. Sed causæ miserabilium personarum inter piæ reponuntur, ut aliàs diximus, ergo idem eis fatendum est, ut etiam vide quæ dicuntur infra in *Priv. 57.**

Bene verum advertendum est firmatam regulam non posse procedere, quotiescumque verba derogatoria essent ita ampla, ut necessariò prædictis privilegiis miserabilium personarum videantur derogare, sic credimus *Barbos. in d. l. 1. art. 4. num. 72. ff. de jud. quem refert, & sequitur alius Barbos. in remiss. DD. de claus. loco mox citato num. 12.*

Quod accidit praticari in causa Hospitalis, cujusdam Civitatis Regni cum hæredibus Dionysii Cervati.

PRIVILEGIUM XXXVIII.

ARGUMENTUM.

Dictiones universales non comprehendunt causas privilegiatarum, & Miserabilium Personarum.

SUMMARIUM.

- 1 Dictiones universales non comprehendunt causas Miserabilium Personarum, sed declarata, ut num. 16.
- 2 Dictio (aliquis) est universalis, & omnia comprehendit, secus tamen si fuerint personæ privilegiatæ, num. 3.
- 4 Dictio (omnis) universalis non tamen comprehendit miserabiles personas num. 5.
- 6 Dictio (quibuscumque) est universalis, & ad casus etiam improprios trahitur, sed non ad causas miserabilium personarum trahitur n. 7. Sicuti nec dictio quibusvis, nu. 8.
- 9 Dictio (quibusvis) comprehendit omnes personas, Religiones, & loca pia.
- 10 Dictio (quicumque) est universalis, omnes comprehendens, non tamen personas miserabiles, & privilegiatas, num. 11.
- 12 Dictio (quisquis) est generalis, & generaliter debet intelligi, non tamen extenditur ad miserabiles personas, num. 13.
- 14 Dictio (quodcumque) est universalis, nihil excludens.
- 15 Miserabiles personæ non excluduntur sub dictione quomodolibet.
- 17 Favorabilia sunt amplianda.
- 18 Constitutiones favorabiles sunt adjuvanda.

Regula sit dictiones universales nullatenus posse comprehendere causas Miserabilium Personarum, quæ specialissimam derogationem requirunt, Rota in una Imolen. coram R. P. D. Logdunem, & alibi latius confirmavimus.

Unde fatendum est, dictionem (aliquis) quæ est universalis, & omnia comprehendit, Gloss. fin. inc. si propter de rescript. in 6. Surd. dec. 123. n. 7. latè Cened. de dict. sing. 15. Tusc. concl. 243. lit. D. Phebus novissimè in dec. Lusit. 9. n. 8. Pereira alios allegans de potestat. eligend. c. 1. ubi quod comprehendit omnes personas, absque ulla distinctione, ex glos. celebri in Clem. 1. in verb. aut earum parte de foro compet. non se extendere ad privilegiatas, & miserabiles personas.

Sic etiam dictio (omnis) quæ est universalis, nihil excludens, ut in l. Julianus, & in l. testatorem, ff. de leg. 3. l. hoc art. ff. de hered. inst. l. pediculis, §. labeo. ff. de aur. & argent. leg. latè Cened. d. singul. 25. Grat. in dec. 24. nu. 5. Card. Tusc. concl. 397. lit. D. novissimè Monach. in dec. Florem. 69. & dec. 171. n. 18. & Giurb. ad consuet. Messan. c. 1. glos. 2. n. 117. Illustriss. Episcop. Ricc. in dec. Curia Archiep. Neap. 287. n. 1. p. 2. asserens n. 4. comprehendere plures casus etiam dissimiles, tamen non comprehendit miserabiles personas.

Ita similiter dictio (quibuscumque) quæ est universalis, omnia comprehendens, & ideo ad casus etiam improprios trahitur, & quasi immutat naturam eorum, quibus adjungitur, ut

per Men. cons. 335. n. 23. Marta de jurisdic. cen. sur. 2. cas. 130. n. 7. par. 4. fusè Cened. alios cumulans in sing. 91. Grat. in discept. forens. 82. n. 32. Illustriss. Episcop. Ricc. in dec. Curia Archiep. Neap. 136. n. 16. p. 1. imò solet includere etiam ea, quæ alias non venirent, Seraph. in dec. 325. n. 6. & complectitur privilegiatos, l. in fraude, §. fin. ff. de milit. test. l. 1. §. quod autem, ff. de aleat. & tradunt Menoch. de recuper. possess. rem. med. 15. num. 83. & Gutierrez canon. qu. lib. 1. 7. cap. 34. num. 57. fatendum est, minimè includere causas miserabilium personarum.

Pariter dictio (quibusvis) neque ad tales personas extendi debet, & si sit universalis, & omnia comprehendat, ut per Farinac. in dec. crim. 93. num. 1. Seraph. dec. 1022. num. 1. & comprehendat omnes personas, omnes ordines, & Religiones, ac loca pia, ex Leon. in Theaur. 9. fori Eccles. 4. cap. 194.

Item quamvis verba dictionis (quicumque) sunt generalia, & omnia comprehendant, ut in l. a Procuratore, C. mandat. & c. solita de major. & obedient. notant post alios Marches. de commiss. part. 1. pag. 241. numer. 3. Card. Tusc. concl. 351. lit. D. & Anton. resol. 40. numer. 2. lib. 2. ita ut comprehendere faciant illos, qui alias non comprehenderentur, maxime concurrente identitate rationis, Seraph. dec. 980. numer. 8. & comprehendant omne genus personarum, Rota divers. dec. 368. num. 5. Mencons. 224. nu. 7. Monac. novissimè in dec. Bonon. 34. n. 47. tamen non includunt causas, & personas privilegiatarum & miserabilium personarum, cum in istis personis requiratur specialis mentio, & concessio, Pereira q. for. seu recept. sent. cons. 30. num. 16. Barbos. novissimè in remiss. DD. de dictio. d. 269. num. 4. pag. 127.

Pari modo dictio (quisquis) quæ est generalis, & generaliter est intelligenda, ut per Illustrissim. Episcop. Ricc. in dec. Cur. Archiep. Neap. 222. nu. 2. part. 2. quem refert, & sequitur Barbos. in remiss. DD. de dictio. d. 324. num. 1. tamen non ita debet extendi ad miserabilium causas, & Personas.

Sic etiam concludere debemus de dictione (quodcumque) quæ est universalis, & nihil excludit, ut in c. solita de majorit. & obed. cum fusius adductis per Cened. in sing. 90. nam ipsa non debet comprehendere præfatas miserabiles personas, ut neque debent tales comprehendi sub dictione (quomodolibet) quæ est universalis, & omnes casus comprehendit, eosque distribuit, ut per Rebuff. in l. creditorum. vers. quomodolibet, ff. de verb. signif. sing. 95. num. 3. & 5. & ita singulatim dicimus de omnibus dictionibus, & clausulis universalibus, nam ipsæ non debent esse tales, tantæque potentia, & efficacia, ut valeant comprehendere causas privilegiatarum, specialissimam mentionem requirentium.

Observa tamen, hæc omnia procedere, & habere locum, quoties per istas dictiones, & clausulas adversaretur juribus privilegiatarum, & Miserabilium Personarum, secus autem, ubi redundarent in earum favorem, nam in tali casu ipsæ personæ comprehenduntur sub dispositione præfatarum dictionum, & clausularum, etsi universalium, & generalium, ut in facto consulti respondebamus, in materia enim favorabili augere, & ampliare debemus, quæ in materia odiosa sunt

stricti juris, & non debent extendi, in d. I-
molen. Cheinch. conf. 118. num. 33. unde Consti-
tutiones favorabiles adjuvandas esse firmat re-
center Steph. in dec. aquensi, n. 2. 4. argum. l.
cum quidam, ff. de liber. & posthum. & dicebam,
ut Advocatus in favorem concessionis cuiusdam
factæ Michaeli de Avitabule.

PRIVILEGIUM XXXIX.

ARGUMENTUM.

Donatio facta Miserabilibus Personis,
cum pacto præstandi alimenta donanti,
non revocatur, si non præstentur.

Ad ornatum Text. in l. 1. ubi DD. ff. de
donat. quæ sub mod.

SUMMARIUM.

- 1 Donatio facta, ut præstentur alimenta do-
nanti, evanescit si alimenta non præsten-
tur, sed fallit, ut n. 2. & declara, ut n. 11.
- 3 Liberalitas collata in pium usum, censetur
causa finalis propter Deum, & remissio-
nem peccatorum.
- 4 Modus non suspendit dispositionem.
- 5 Modus est adimplendus per modum compul-
sionis.
- 6 Electus in civem, ut aliquid agat, non de-
sinit esse civis, si non adimpleat promissio-
nem.
- 7 Donatio facta Ecclesiæ sub modo non revoca-
tur, etiam si modus non fuerit adimpletus.
- 8 Argumentum de libertate ad miserabiles per-
sonas valet.
- 9 Favorabilia debent esse opera ordinata ad
pios usus.
- 10 Negligentia Gubernatorum non debet ob-
esse in jure quæsito rei, quam guber-
nant.
- 12 Donatio facta Ecclesiæ, non præsumitur
facta per modum appositum, sed principa-
liter propter Deum.
- 13 Conjecturæ non sunt necessariae in claris.
Actus agentium non operatur ultra intentio-
nem, ibid.

Regulariter, donatio facta cum pacto, &
onere præstandi alimenta per donatariom
donanti evanescit si alimenta ipsa non præsten-
tur, & sic promissio non adimpleatur, ad text.
in l. 1. ubi DD. ff. de Donat. quæ sub mod. Bal.
conf. 250. & alii recentiores.

Tamen cum fuisset facta donatio cuidam
Hospitali deputato in beneficio Egenorum,
Infirmorum, Mendicantium, Pauperum, Pe-
grinorum, & aliarum Miserabilium Perso-
narum, cum hoc onere, ut ipsi donanti den-
tur alimenta per illud Hospitale donatarium,
licet per spatium unius mensis alimenta non
fuerint præstita, consultus dicebam non po-
tuisse revocari donationem ipsam, & move-
bar ex eo, quis in donatione facta ipsi Hospi-
tali favore miserabilium personarum, habita-
erat ratio ad pium usum, & liberalitas collata
Ja. Mar. Novarii Tract. de Priv. Tom. II.

in pium usum censetur causa finalis propter
Deum, & remissionem peccatorum, ex Tiraq.
in tract. cessante causa limit. 1. num. 58. modus
autem adjectus præsumitur causa impulsiva, &
modus non suspendit dispositionem l. 1. C. de
his, quæ sub mod. Bart. conf. 2. Fas. in l. si quis
cum debitore, num 4. ff. de jure jur. Antonin.
resolut. 88. num. 7. lib. 1. unde modus est adim-
plendus per modum compulsionis, & non per
viam resolutionis, ex qua regula in facto de-
di votum, quod licet quidam esset electus in
Civem, dummodo datia solveret, licet non sol-
verit datia, non per hoc desierit esse Ci-
vis, ex Bald. in cap. dudum il secondo de e-
lect. in 6. Cravet. conf. 59. num. 2. ubi ampliatur,
etiamsi fuerit dictum cum pacto, & conditio-
ne, sic pariter in admissio in Civem, dummo-
do ædificet, vel domum emat, nam domum
non emendo, vel non ædificando, non desi-
nit esse civis, sed cogitur, ut adimpleat, Me-
noch. conf. 131. nu. 10. noviter Gratian. discept.
forens. 44. & 124. num. 10. cum seq. & in termi-
nis nostris latè Card. Tusc. in concl. 643.

Et stringit, quia donatio facta Ecclesiæ sub
modo non revocatur, etiam si modus non fue-
rit adimpletus, sed adversus eam potest agi,
ut modus adimpleatur, Gloss. Imol. Hostiens. Bu-
tr. Card. & Abb. in cap. verum de condit. ap-
positu, ubi dicit illum esse singularem, Text. Cas-
trensis, in l. 1. ff. de donat. Roñan. in l.
si pecuniam ff. de cond. indeb. Felin. in c. ve-
rum num. 13. de foro compet. Cov. dicens com-
munem in lib. 1. var. res. c. 14. num. 6. Surd. a-
lios allegans de alim. tit. 1. q. 48. nu. 67. Man-
tic. de tacit. & ambig. conv. lib. 13. tit. 44. n. 10.
Gratian. discept. 503. & novissimè Genuens. in
suis pra. Eccl. qu. 128. ubi ita affirmat de libertate
ex l. si mercia, ff. de manum. test. & de li-
bertate ad favorem miserabilium personarum,
tanquam ad opus tendens ad pietatem valere
debet, arg. l. proximè & ibi Bart. ff. de his,
quæ in testam. delent.

Nec refragatur, & obstat favor alimentor-
um de quibus illa lex 1. loquitur, siquidem
non debet admitti ad læsionem Hospitalis erec-
ti in beneficium miserabilium personarum, cui
tanquam ad pios usus ordinato maximus e-
tiam favor exhiberi debet, argum. text. in l.
sunt personæ, ff. de Relig. & sumpt. funt. &
cap. fin. de re judic. præsertim, quia negligen-
tia Gubernatorum, & Deputatorum in jure
quæsito non debebat eis obesse, l. pariter ff. de
liber. caus. cap. delictum de regul. jur. in 6.

Cæterum non obliviscaris advertere nos-
tram sic firmatam conclusionem non procedere,
ubi expresse esset cautum, quod donatio
non servato modo revocetur, ita Card. Abb.
Præposit. in d. cap. verum, & Cov. cum Mantie.
locis ante adductis, de quibus meminit Ge-
nuens. ubi supra, asserendo in dubio donatio-
nem non præsumi factam proter modum ap-
positum, sed principaliter propter Deum, &
an mæ salutem, sed si aliud esset expressum, in
claris non esset opus conjecturis, ex l. continu-
us, §. cum ita, ff. de verb. oblig. nam actus a-
gentium non operatur ultra intentionem, l.
non omnis, ff. si cert. petat. sicque unâ vice in
quadam causa delegata judicavi inter Franc.
Ant. Magalottam, & Mathalena Sarriensi.

PRIVILEGIUM XL.

ARGUMENTUM.

Rescriptum impetratum contra miserabiles Personas non valet, si per impetran-tem non fuerit facta mentio de eis.

SUMMARIUM.

- 1 Impetrans rescriptum contra miserabiles personas, debet facere mentionem, quod sint miserabiles personæ illæ, contra quas impetratur rescriptum, & quare Author docet, num. 2.
- 2 Id quod difficilem redderet gratiam, debet manifestari Principi, ibid.
- 3 Subreptio reddit gratiam nullam, & num. 7.
- 4 Qualitas notabilis dicitur, id quod movere posset Principem ad concedendum, vel non.
- 5 Impetrans tenetur exprimere qualitates beneficii, quod impetrat.
- 6 Privilegium concessionis Gabellarum, dicitur subreptitium in loco, in quo erant aliæ Gabellæ, de quibus non fuit facta mentio.
- 7 Sequestrum concessum post sententiam latam in Curia, est subreptitium, si concedatur post aliam gratiam factam possessori, de qua non est facta mentio.
- 8 Privilegium primum non revocatur per secundum, ubi non fuit facta mentio de primo, & vide num. 11.
- 9 Homicida, qui obtinuit gratiam super homicidio, si committat de novo homicidium, & obtinuit gratiam, non facta mentione de prima, est nulla.
- 10 Gratia provisionis dicitur subreptitia, si provisus obtinens beneficium aliud, de eo non fecit mentionem.

1 **R**egula fit, quod impetrans rescriptum contra miserabiles personas debet facere mentionem, quod sint miserabiles personæ illæ, contra quas impetratur rescriptum, aliàs non valet, ita Zabarell. in *conf.* 136. num. 10. quem referendo sequitur *Card. Tusc. concl.* 274. lit. R. quod si fortè mentio talis facta non fuerit claudicaret rescriptum.

2 Cujus sanè conclusionis pro colophone illa investigatur ratio, meo quidem iudicio, nam fortè facta hac mentione, Princeps non concessisset, debet enim manifestari Principi omne id, per quod cum difficultate moveretur ad gratiam concedendam, alias rescriptum fit subreptitium, ex novissimè traditis per *Pereir. in dec. Lusit.* 60. & juxta ea, quæ fuse scribit *Trentacinq. var. resol. lib. 1. res. 1. in t. de rescript.* & subreptio reddit gratiam nullam, *Oldrad. conf.* 81. & *conf.* 227. & 257. n. 28. ubi loquitur in resignatione subreptitia, ut fit nulla, & in provisione beneficii facta per Papam ei, qui tacuit se habere expectativam, ut sit nulla, quia subreptitia *Gemin. conf.* 11. *Abb. conf.* 55. lib. 1. & *conf.* 70. lib. 2. *Card. Tusc. concl.* 722. lit. S. ubi quod omnia, quæ possent movere Principem ad concedendum,

vel negandum, dicuntur notabiles qualitates, ideo debent exprimi allegat *Zabarell. in conf.* 40. num. 4. unde videmus, quod impetrans tenetur exprimere qualitates beneficii, quod impetrat, aliàs gratia redditur subreptitia. *Rom. conf.* 362. n. 3. *Rot. in antiq. in dec.* 41. de *rescript.* & *dec.* 61. de *concess. præl.*

Et hinc evenit, quod subreptitium dicitur Privilegium concessionis Gabellarum in loco, in quo erant aliæ Gabellæ seu pedagia, de quibus mentio facta non fuit, quia si Princeps scivisset novum gravamen subditis non imposuisset *Oldrad. conf.* 22. & ubicumque in Privilegio intrat subreptio, sive ex eo quod tacetur, id quod erat exprimendum, & Principem retraxisset, sive ex eo, quod falsum fuit expressum privilegium est nullum, *Gemin. conf.* 33. & *conf.* 63. & subreptitia dicitur gratia obtenta post aliam similem gratiam alteri primò concessam, non facta mentione de prima, *Guid. Pap. conf.* 134. col. pen. num. 6. qui loquitur in unione, sequitur *Card. Tusc. concl.* 729. lit. S. ubi etiam, quod sequestrum concessum post sententiam latam in Curia est subreptitium, si concedatur post aliam gratiam factam possessori, de qua non est facta mentio, quia si est talis, quæ verisimiliter retraxisset concedentem à sequestro, reddit sequestrum nullum, *Zabar. conf.* 145. num. 3. & 4. & in Privilegio videmus, quia per secundum Privilegium non tollitur primum, non facta mentione de primo, idem *Card. Tusc.* ubi supra num. 3. qui etiam concernentia cumulat, & homicida, qui continuit gratiam super homicidio, si committat de novo homicidium, & obtinuit gratiam, non facta mentione de prima, est nulla *Sylv. conf.* 50. allegat *Fel. in c. postulasti col. 3. de rescript. Jas. in l. præscript. C. si contra pu. vel util. public.* & rescriptum secundum Papam impetratum contra primum rescriptum non facta mentione de primo, est subreptitium, & nullum, *Gemin. conf.* 63. num. 4. & *conf.* 107. latissimè *Cardin. Tusc. concl.* 733. lit. S. ubi ampliat & limitat articulum, asserendo in *concl.* 734. subreptitiam dici gratiam provisionis, si provisus obtinens aliud beneficium, de eo non fecerit mentionem, & talis subreptio reddit gratiam, & provisionem nullam, *cap. audientiam de rescr. plenè Roman. conf.* 383. quod accidit praticari in personam Reverendi Fabii Turecti.

PRIVILEGIUM XLI.

ARGUMENTUM.

Fœmina potest esse Procuratrix, & Advocata in causis miserabilium personarum.

Ad ornatum Text. in l. neque fœmina, ff. de Procur. & l. quia absente, & l. alienam, C. eodem titul.

SUMMARIUM.

- 1 Fœmina regulariter prohibetur esse Procuratrix, fallit tamen pro miserabilibus personis num. 2. & pro Ecclesia, num. 3. & in causa propria num. 5. vel parentum num. 6. Ecclesia

4 Ecclesia equiparatur miserabilibus personis.

8 Ecclesia hæres conductoris, non cogitur in conductione perseverare.

Regula est, quod mulier procuracionem exercere prohibetur, *l. neque fœmina, ff. de Procur. l. quia absente l. alienam, C. eod. tit. l. 5. præterea instit. de except. tradunt Damander. in prax. rer. civ. c. 94. num. 6. cum seq. Termin. in proc. jur. script. c. 1. Coler. in dec. German. 67. Greg. in Syntag. jur. lib. 49. c. 6. sub nu. 11. & alii noviter relati per Borell. in sua summa dec. in tit. de Procuratoribus numer. 47. tom. 1.*

Favore tamen miserabilium personarum, bene pro ipsarum causis Procuratrix, & Advocata Fœmina esse potest ut tradit Bart. in tract. inter Dæmon. & Virg. Mariam num. 6. per text. in cap. sunt autem 3. q. 7. & alia jura, quæ allegat, sequitur modernè Genuen. in suis pract. Eccl. qu. 346. & 436. qui idem firmat pro Ecclesia, asserendo pariter posse procuracionem exerceri per mulierem in favorem Ecclesiæ, & moveretur, quia Ecclesia æquiparatur miserabilibus personis, quoad Privilegia illis competentia cap. 3. & c. auditis de integ. restit. quia ipsa est Mater Pupillorum & miserabilium personarum, ut suo loco dicemus.

Et sicuti pro istis Fœmina admittitur ad Procuratoris officium gerendum, ita similiter in causa propria, ubi non prohibetur esse *d. l. neque Fœmina*, ibi nec pro alio intervenire, & *d. l. quia absente*, Monac. in defens. jur. tit. 5. num. 3. Montal. in l. 4. For. in verb. nium. Mughet. lib. 1. tit. 10. Coler. in d. decis. 67. nu. 9. cum aliis relatis per Borrell. in loc. cit. num. 48. qui n. 49. idem asserit procedere in favorem parentum, pro quibus potest esse procuratrix, *l. fœminas, ff. de Procu. Act. de Infirm. par. 2. in verb. Fœmina*, Mastrill. in dec. Sicil. 175. num. 17. cum aliis superiùs citatis.

Cumque tempore meo casus accidisset in Regio Tribunali Apuleæ dicta hic per nos communi voto fuerunt reservata in causa Isabellæ de Francisco.

PRIVILEGIUM XLII.

ARGUMENTUM.

Miserabiles Personæ, si conducant domum, pro earum commoditate, finito tempore locationis non possunt expelli, si velint solvere quantum alii offerunt.

Ad ornatum text. in *l. ne cui. C. locati.*

SUMMARIUM.

- 1 Quilibet in re sua est moderator, & arbiter.
- 2 Dominus potest domum suam locare cui vult, fallit favore miserabilium personarum, scholarium n. 3. & Ecclesiæ num. 6.
- 4 Scholares inter miserabiles personas reponuntur.
- 5 Cæci, & pauperes dicuntur miserabiles personæ.
- 7 Ecclesia non tenetur relocare rem suam primo conductori.

Regula est in jure, quod quilibet in re sua est moderator, & arbiter, *l. in re mandata, C. mandat.* unde descendit, quod Dominus potest rem suam cui vult locare, *ex reg. text. in l. ne cui, C. locat. & l. conductores eod. tit.* ita ut primus conductor præferri non debeat, ut ibi pro regula constituunt omnes DD. & ita Boer. in dec. 107. Misynger. observ. 23. centur. 4. Franch. in dec. 406. de Ponte conf. 23. Auna conf. 77. Cavalc. in dec. 27. num. 63. par. 3. & ad materiam Gizzarel. dec. 6.

Tamen, si miserabiles personæ conducant domum pro earum commoditate, finito tempore locationis non possunt expelli, si velint offerre quantum alii offerunt, ut in facti contingentia consului cuidam Domino domus, qui volebat ejicere quendam Pauperem Cæcum ab illa, & alteri locare, dicebam inquam non posse fieri, & movebar, nam hoc Privilegium habent scholares, qui non possunt ejici, offerendo pretium ab aliis oblatum, *Gloss. in d. l. ne cui in verb. locandi*, & ibi Alber. & Salyc. Rip. in l. 1. ff. solut. matrim. in fin. DD. in cap. 1. extra de locat. Bald. in sua Margarita vers. scholaris q. 2. Platea in l. si tempora, C. de fide instr. lib. 10. Boer. d. dec. 107. Misynger. observ. 23. Luc. de Privil. scholar. Privileg. 41. quos refert, & sequitur Anna in dict. conf. 77. num. 21. & certum est, scholares inter miserabiles personas reponi à DD. ut est videre apud Vivium in decis. 65. num. 5. Menoch. de arbit. Judic. cas. 66. num. 32. in addit. Capiblanco. de Baron. Pragm. 8. num. 102. tom. 1. Petra in addit. ad Gramat. in dec. 21. sub n. 9. Luc. de Privil. scholar. in præfat. num. 13. Decian. conf. 14. n. 12. lib. 1. Act. de Infirmis. c. 13. part. 1. novissimè Borrel. in summa dec. in tit. de juram. perhorresc. n. 27. tom. 1.

Ergo cum Cæci, & Pauperes dicantur miserabiles personæ, ut per Mart. de Jurisdic. cap. 21. n. 5. par. 2. Castill. quotid. contrav. jur. lib. 3. c. 25. Annot. ad Stat. Parmæ in tit. de ration. summarie reddendis miserabilibus personis, meritò fatendum est, ipsum Dominum nullatenus potuisse ejicere illum Pauperulum Cæcum.

Conducit pro corroboracione, nam Ecclesia, quæ inter miserabiles personas ponitur à Doctoribus, si conducatur domum pro ejus commoditate finito tempore locationis non potest expelli, si velit solvere quantum alius offert, ita novissimè concludit Genuens. in suis pract. Eccl. quæst. 421. ubi etiam firmat, Ecclesiam ipsam non teneri relocare prædium primo conductori, ut fuit decisum diebus elapsis in Curia Archiep. Neap. & meritò, nam aliàs esset restringere dominium, & jura Ecclesiæ, quæ omnino sunt amplianda, & nunquam restringenda, qua de ratione in facto dicebam, Ecclesiam hæredem conductoris non posse cogi in conductione perseverare, de quo articulo noviter scribitur per Thesaur. in lib. 4. quæst. forens. cap. 93. quem postea vidi.

Adeò est verum, quod non poterit expellere, etiam si pro usu suo deserviret Duena reg. 213. ut Dominus.

PRIVILEGIUM XLIII.

ARGUMENTUM.

Miserabilium Personarum favore non est necessario servandus ordo executionis sententiæ definitivæ.

L. à Divo Pio, ff. de Re judic.

SUMMARIUM.

- 1 Executio definitivæ sententiæ super bonis immobilibus, primo est faciendâ.
- 2 Executio favore miserabilium personarum, potest incipere à nominibus debitorum, vel immobilibus, non servata forma, *l. à Divo Pio, ff. de re judic. & sic etiam favore Ecclesiæ.*

Regula est à *l. Divo Pio, ff. de re judic.* quod in executione definitivæ sententiæ fervetur ordo, ut prius fiat executio super rebus mobilibus, secundò in immobilibus, ultimo in hominibus debitorum, ita quod si iste ordo pervertatur, potest revocari, & appellari, ut per *Jo. And. Bald. & alios in cap. quoniam frequenter, §. fin. autent. ut lit. non contest. Gabriël. in concl. 2. de except. rei judic. Viv. in Sylva comm. opin. concl. 1011. Muscattell. in prax. Sacr. Conf. part. 2. gloss. venduntur num. 10. & seq. Grass. inter commun. opin. in tit. de exeq. rei judic. num. 114. Illustr. Episc. Ricc. ad materiam in Collect. decis. Collect. 386. & novissimè alios referens Thor. in compen. dec. Neap. in verb. exequutio sententiæ tom. 1. quibus addo latè loquentem, Costam de remed. subsidiar. remed. 43. licet executionem aliter factam non subjacere nullitati annuant Gam. decis. Lusit. 199. Surd. dec. 170. Gratian. forens. discept. tom. 1. cap. 7. Trentacing. lib. 2. resol. 2. de expens. & plures alii apud Barbof. de potest. Episc. alleg. 96. num. 39. part. 3.*

Tamen quidquid sit favore miserabilium personarum, aliter est dicendum, & moveor ex doctrina Bald. in d. cap. quoniam frequenter, §. fin. autent. qui dicit, quod potest incipi à nominibus debitorum, si expedit Ecclesiæ, vel Pupillo, ut eleganter notat Cyn. in Auth. hoc jus porrectum, C. de sacr. Eccl. & novissimè refert, & sequitur Genuens. in suis pract. Eccles. qu. 313. ubi dicit summopere notandum, & ego dixi in tract. de gravaminibus Vassallorum tom. 1. Grav. 397. in fin. quo in loco per plura in hac materia, *l. à Divo Pio* conglomerata reperies, ibi videnda.

PRIVILEGIUM XLIV.

ARGUMENTUM.

Legatum relictum Miserabilibus Personis, earum favore dicitur pium.

- 1 Legatum pium dicitur quod pietatem continet substantialiter.
- 2 Legatum factum pro anima, dicitur pium.
- 3 Legatum relictum Miserabilibus Personis, etiam dicitur pium.

Regula est, quod legatum pium dicitur, quod pietatem continet, non tantum nomine, sed substantiâ veritatis, *l. cum hi, §. sed personarum. & §. si in annos, ff. de transact. l. 1. C. de mendic. valid. lib. 11. Tiraq. plures referens in præfat. de privileg. piæ causæ, lavæ Card. Tusc. in concl. 106. ubi quod successive est omne, id quod fit pro salute animæ, igitur quoties testator relinquit aliquid pro anima sua, dicitur ad piæ causas relictum, §. si unum de prædictis Auth. ut cum de appell. cognosc. glo. Bart. & alii in *l. quis Titio, ff. de leg. 2. Brun. a Sole in suo compend. in verb. legatum pro anima qui alios allegat, ut plures etiam cumulat noviter Valer. in differ. 3. & vide Illustriss. Episcopum Ricc. in praxi resol. 38. part. 2. & Mangil. de imput. & de tract. quest. 120. num. 2.**

Pium tamen dicitur etiam legatum, si Viduis, Pupillis, Peregrinis, cæterisque miserabilibus personis, auxilio proprio destinatis, legatum fiat, ita Silv. in sum. verb. legatum il quarto, qu. 1. Simeon. de Petr. de interpr. ult. volunt. lib. 4. dub. 1. num. 1. & seq. annot. ad Statut. Parmæ fol. 62. vers. & relictum miserabilibus, Tiraquell. alios adducens in d. præf. fol. 2. col. 1. §. item relictâ viduis, Alex. conf. 126. Rebuff. in constit. Gall. in tit. de sent. provis. art. 4. gl. final. Card. Tusc. dict. concl. 106. nu. 8. novissimè tradit, & sequitur Molfes. in sua Theol. moral. tract. 13. de ultim. volunt. cap. 5. num. 158. fol. mihi 271. par. 2. qui multa circa materiam legatorum piorum cumulat, de quibus ultra ea, quæ diximus in praxi elect. & variat. fori qu. 51. sect. 2. in moderna editione vide nostram collectan. ad Pragm. 1. de legatis piis, ubi notabilia reperies, & recenter ne relinquas videre Barb. in tract. de jure Ecclesiastico universali lib. 3. tit. de legatis ad piæ causas c. 27. ubi ad saturitatem.

PRIVILEGIUM XLV.

ARGUMENTUM.

Miserabiles Personæ legatariæ possunt capere legata, propria autoritate.

Ad ornatum text. in l. eam quam C. de fideicommiss. & cap. Raynaldus de Testam.

SUMMARIUM.

- 1 Legatarius debet capere legatum de manu hæredis.
- 2 Legatarius occupans res legatas propria autoritate, suo jure privatur.
- 3 Fideicommissarius debet capere hæreditatem de manu hæredis, sic etiam usufructuarius usufructum.

4. Misera-

De Privileg. Miserab. Personarum. 239

Miserabiles Personæ legataria, possunt propria authoritate legata capere.
Legata pia possunt propria authoritate capi.

Regula est, quod legatarius debet legatam capere de manu hæredis, l. eam quam C. de fideicommiss. cap. Raynaldus, & ibi gl. verb. peten. extra de testam. Surd. latè de alim. privil. 16. abundè Molfes. noviter in suo consil. 32. & Borrell. in consil. 8. ubi ambo copiosè tractant materiam, asserendo, quod eatenus verum est, quod si legatarius authoritate propriâ legatum occupasset, privaretur jure legati, l. non est dubium, C. de legat. ubi omnes Cornazzan. decis. 4. latissimè Peregrin. de fideicommiss. artic. 37. per tot. ut etiam fideicommissarius regulariter debet capere hæreditatem de manu hæredis, cohæredi, §. cum filia, ff. de vulg. & pupill. l. quamvis, §. 1. ubi DD. ff. ad Trebel. luculenter Farin de furt. quest. 175. nu. 290. qui nu. 305. idem abundè decidit de usufructuario, qui neque potest capere usufructum propriâ authoritate, Franc. Marc. decis. 824. Gabr. concl. 1. de usufruct.

Cæterùm miserabiles personæ legataria, possunt capere legata eis facta propriâ authoritate, cum ipsa dicantur pia, ut supra firmavimus, & legatum ad pias causas potest propriâ authoritate capi per legatarium, ut post alios, quos allegat, voluit Novel. in reg. 71. vers. fallit. hæc regula, & tradunt Tiraquell. de privil. pia causæ privil. 26. & 45. Menoch. de adipsæ. possess. remed. 2. num. 86. & seq. Rinin. inst. de donat. in princ. num. 1. 149. & seq. & n. 1557. & 1361. modernè Molfes. in sum. tract. 13. de ult. volunt. cap. 5. num. 119. Polidor. Ripa observat. 322. Illustriss. Episcop. Ricc. in collect. 215. & Farinac. de furt. quest. 175. num. 336. apud quem copiosè habes materiam enucleatam, quando legatarius possit, vel non propriâ authoritate rem sibi legatam occupare, & occupando in quam pœnam indicat. Inde vidi quandoque sic practicari.

PRIVILEGIUM XLVI.

ARGUMENTUM.

Falcidia, & Trebellianica favore Miserabilium Personarum non detrahuntur.

Ad limit. l. 1. ff. & C. ad l. Falcid.

SUMMARIUM.

- 1 Falcidia detrahitur à quocumque legato, & num. 3.
- 2 Falcidiæ detractio, quorum favore est introducta.
- 4 Falcidia detrahitur ex donatione causa mortis.
- 5 Falcidia non detrahitur de legatis factis miserabilibus personis, nec de legatis piis, & amplia, ut num. 7.
- 6 Falcidia, dum de legato piorum detrahitur, an sit deducenda tota delegato non pio.
- 8 Trebellianica favore piæ causæ, & miserabilium personarum cessat. Et quid si miserabiles personæ essent tam

hæres, quam legatarius, & fideicommissarius, an supradicta procedant, num. 9.

Regulariter Falcidia debet detrahi à quocumque legato cum plus est relictum, quam in hæreditate sit, vel tantum ut hæredi non remaneat portio à jure determinata, ut ff. & C. ad l. Falcid. videndi Costa de portion. rat. quest. 160. & Viscont. in concl. jur. in verb. Falcidia, ubi quod favore testantium inductum est, ne inviti absque hærede decedant, §. 1. instit. de leg. Falcid. & pariter hæredis, qui potest tres uncias ex hæreditate sibi retinere Gui. Pap. dec. 515. num. 2. nec non & legatariorum qui legata consequi non possunt, nisi hæreditas adeatur, §. quantitas instit. d. tit. de lege Falcid. latè Surd. in tract. de aliment. tit. 8. privil. 18. Crass. fusè in tract. de success. §. Falcidia, qui qu. 3. probat de omnibus legatis, & fideicommissis particularibus Falcidiam detrahi tam ab intestato, quam ex testamento Præsid. de Franc. dec. 293. & etiam ex donationibus causâ mortis, l. si mortis causâ, & l. in donationibus, C. ad l. Falcid. l. cum hic Status in princ. ff. de donat. inter vir. & uxor. l. 1. §. si quis, ff. quorum legat. Purpur. cons. 69. num. 3. Cav. dec. 30. num. 4. Thef. forens. q. 33. lib. 3. Carocc. dec. 86.

Cœtetum de relictis favore Miserabilium Personarum Falcidia detrahi non debet, prout delegatis piis, nec detrahitur talis quarto Auth. similiter, & ibi DD. de communi consensu, C. ad l. Falc. Auth. de Eccl. 1. §. si autem hæres collat. 9. Covarr. in c. Raynaldus, §. 3. num. 7. de test. Tiraquell. multos sectatores adducens in tract. de privil. pia causæ privil. 36. Cappella Tholos. dec. 83. Seraph. dec. 1202. Ugo Donell. in comment. jur. civil. lib. 8. c. 27. §. utrum autem Marta de jurisdict. cas. 180. p. 4. cent. 2. luculenter Card. Tusc. concl. 111. lit. F. Flores Diez. de Mena var. q. lib. 2. c. 21. n. 190. plenè euidem calamo Mangil. in tract. de imputat. & detract. legitima q. 118. & 119. Illustrissimus Episcopus Ricc. in collect. dec. 329. ubi conglomerat alios casus, in quibus cessat Falcidia, noviter Genuens. in practic. Eccl. q. 401. ubi quærit, si stante, quod Falcidia delegato pio non detrahitur, an sit detrahenda tota delegato non pio.

Quæ sanè conclusio adeò virefcit, ut nedum non sit talis quarta detrahenda, quando institutio immediatè piæ causæ, aut facienda miserabilibus esset, verum etiam si mediatè, ut exempli gratiâ, si centum legavi Antonia, ut deindè restituat Ecclesiæ, & miserabilibus personis detrahenda non est ne ipsis detraherentur, quibus restitutus est, ut ex multo cumulo DD. probavimus in praxi elect. & variat. fori qu. 61. num. 9. sect. 4. in nova editione & vide Peregrin. de fideicommiss. art. 3. num. 66. cum seq. & Molfes. in summ. Theolog. moral. tract. 13. cap. 14. de ult. volunt. num. 70. part. 2. Nec in casu, quo solet præstari Trebellianica illam posse detrahi favore miserabilium personarum dicendum est, prout in pia causa concludunt præter adductos à Tiraqu. de priv. pia causæ priv. 37. concludunt Decian. in cons. 44. numer. 90. vol. 3. Crass. de success. §. Trebell. qu. 6. numer. 2. Peregrin. de fideicommiss. d. art. 3. numer. 63. Bellon. modernè in cons. 84. numer. 25. & 26. ubi quod neque filio

filio de fideicommissio relicto Hospitali, vel alteri piæ causæ Trebellianicam detrahere non potest, non magis quàm extraneus *Galet. in Margarita casuum conscientie in verbo legata ad pias causas*, ubi tamen declarat procedere, si ab initio certum sit fideicommissum debere pervenire ad piam causam, refert, & sequitur novissimè *Barbos. in tract. de jure Ecclesiastico univers. lib. 3. tit. de legat. ad pias causas. cap. 27. numer. 84. & 85. & vide Thesaur. ad materiam forens. qu. 36. lib. 4.*

9 At si hæres, & legatarius, aut fideicommissarius ambo essent miserabiles personæ clauderent suprädicta ea de ratione, quia conquassarentur Privilegia, dum ambo sunt privilegiati, & proinde quarta posset exigi, *Imob. & Cuman. in l. 1. §. ad municipium, ff. ad l. Falcid. Ang. in d. Auth. similiter, C. ad l. Falcid. Alber. in l. si quis ad declinandum in 2. quæst. de Episcop. & cler. Salic. in Auth. quidem, C. de sacros. Eccl. Firmian. in tract. de Episc. lib. 4. qu. 31. Panorm. in cap. presentia col. 14. de prob. ubi pariter Dec. col. 24.*

Et quamvis in contrarium partem videantur inclinare *Tiraquell. de privilegiis piæ causæ priv. 26. & Surd. in tract. de aliment. d. priv. 18. numer. 8.*

Tamen primam agnosco æquiorē, & vèriorem sententiam.

PRIVILEGIUM XLVII.

ARGUMENTUM.

Reverenda Fabrica S. Petri de Urbe se intromittit in legatis factis Miserabilibus Personis non adimpletis.

SUMMARIUM.

- 1 Fabrica se intromittit in legatis factis miserabilibus personis tanquam piis, & si præmoriatur testatori num. 7.
- 2 Facultas Reverendæ Fabricæ, quænam sit.
- 3 Quilibet de populo potest agere pro relictis ad pias causas.
- 4 Judices superiores tantum possunt cognoscere de legatis piis inf. annum.
- 5 Episcopi sunt exequutores legatorum piorum.
- 6 Capitulum Sede vacante, non est exequutor legatorum piorum.
- 8 Legatum in dubio censetur relictum intuitu animæ, & non personæ.

1 **R**egulam firmo, quod Reverenda Fabrica Sancti Petri de Urbe versatur, & se intromittere potest circa legata facta miserabilibus personis, quando non fuerunt adimpleta, & non sine ratione, nam legata talibus personis facta sunt pia, & Reverenda Fabrica in hoc Regno, pro adimplemento legatorum piorum se intromittit, & hanc habet facultatem, ut quotidie videmus, & demonstrat *Illustrius Episc. Ricc. in sua praxi resol. 374. part. 2. cujus hæc sunt verba.*

2 Est notandum, quod in hoc Regno pro adimplemento legatorum piorum, quando

pia loca, in quorum beneficium sunt facta, non curant illa exigere infra annum, ex conventionem inter Sedem Apostolicam, & Regiam Catholicam Majestatem, est introductum Tribunal Reverendæ Fabricæ Basilicæ Sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli de Urbe, quod regitur per Oeconomum, qui est persona Ecclesiastica, & per Judices, sive Consultores laicos, qui in prima, secunda, & tertia instantia sunt Officiales Regii electi ab Illustriss. Prorege, & in hoc Tribunali, ex officio, etiam piis locis legatariis non instantibus proceditur ad exactionem, & recuperationem hujusmodi legatorum, quod inde introductum credo, quia iudicium pro legatis piis est populare, & quilibet de populo potest agere de relictis ad pias causas, ut est *Text. in §. si vero sanctissimus, versic. si autem hæres, ubi Angel. in Auth. de Eccl. tit. & docet Roman. consil. 69. col. 1. versic. secundo principaliter, & alii communiter relati per Tiraqu. in privil. 151. de privil. piæ causæ, ita quod nec etiam infra annum de his legatis piis possunt cognoscere Judices inferiores, sed superiores tantum, si deferendum est auctoritati, Tiraq. in d. tract. de privil. piæ causæ, privileg. 150. pulcher Text. in l. hæredibus, ff. de petu. hæred. ibi (quamvis enim stricto jure nullâ teneantur actione hæredes ad monumentum faciendum tamen principali, vel Pontificali auctoritati compelluntur ad obsequium supremæ voluntatis) sequitur *Reg. Rovin. in Pragm. 1. sub rubric de legat. piis, & noviter vide Danza impugna DD. tit. de legatis piis cap. 1. ubi edisserit à quonam Tribunal. Reverendæ Fabricæ, & quomodo fuerit erectum, & magis recenter Canon. Novar. Fratr. in forma Bullar. tit. de Fabrica S. Petri.**

Licet de jure communi horum piorum legatorum sint executores Episcopi, *cap. tua nobis, ubi latè Covar. de testam. Sac. Concil. Trid. sess. 22. de reformat. & vide Grassi in praxi cas. reservat. lib. 2. cap. 26. de legatis piis, & Mart. de jurisdic. part. 2. cap. 10. ubi etiam habes qui Episcopus debeat esse executor, nempe originis, vel loci, vel rei sitæ, & quod executio spectet ad Metropolitanum, Episcopo negligente, & quod Capitulum Sede vacante non est executor voluntatum ad pias causas, novissimè videndus, *Barbosa de off. & potest. Episc. alleg. 82. p. 3. ubi plura constat.**

Et nota, quod ipsa Reverenda Fabrica Sancti Petri de Urbe potest se intromittere in legato facto talibus miserabilibus personis, & si illi præmoriatur testatori ut in factis dicebamus, quia legatum si fiat alicui certæ personæ intuitu animæ, illa præmoriante in aliam personam, vel alium usum pium convertendum erit, non enim causa finalis legati, quæ est amor Dei, deficit in illo legato, vel simili, ut novissimè considerat *Naldus in sua summa in verb. legatum num. 20.*

PRIVILEGIUM XLVIII.

ARGUMENTUM.

Remedium l. fin. C. de edict. Diu. Adrian. tollen. competit Episcopo executori testamenti, in quo sunt institutæ Miserales Personæ.

SUMMARIUM.

- 1 Episcopus executor testamenti, in quo sunt institutæ miserales personæ, potest uti remedio, l. fin. C. de edict. Diu. Adrian. tollen. sic etiam de Patre dicitur, num. 3.
- 2 Episcopus dicitur pater Pauperum & Miserales Personarum, num. 4.
- Episcopus à lege acquirit nomen hæredis potestque agere, & exigere, quando Pauperes sunt hæredes instituti, ibid.
- Refertur casus practicatus ab Authore, qui adducit limitationem ad regulam propositam.

Regula sit, quod remedium, l. fin. C. de edict. Diu. Adrian. tollen. ad cuius materiam Ludovic. decis. Perusin. 69. Aloys. de Leo in rubric. & Illustrissimus Episc. Ricc. in collect. dec. collect. 70. competere debeat Episcopo executori testamenti, in quo sunt institutæ personæ miserales, quia Episcopus dicitur Pater Pauperum, & miserales personarum, ut aliàs diximus, & voluit Bal. in l. præibus. C. de impuber. & aliis substitut. & Patri conceditur hoc beneficium, cum ejus filius hæres instituitur in testamento, ut notant DD. in cit. l. fin. ultra quod Episcopo concedi debet tanquam Tutori pauperum, & Miserales Personarum, cap. omnibus 6. cu. 1. imò tanquam hæredi proprie in hoc constituto à jure, ut patet ex Text. in l. si quis ad declinandum, §. ubi autem, C. de Episc. & ceter. ubi statuitur favore pauperum & miserales personarum valere institutionem eorum incertorum, & instituitur executor testamenti Episcopus qui hæres scriptus appellatur, ibi (hæredem ei, & jus, & nomen dedimus cum potestate agendi, & exigendi.) & hanc opinionem in favorem pauperum sequuntur Alex. Alber. Bart. Bal. Dec. Jas. Jacob. & reliqui in cit. l. fin. Bertacc. in tract. de Episc. lib. 4. part. 6. num. 17. Menoch. in tract. de adipiscend. possess. remed. 4. num. 256. qui alios allegat, refert, & sequitur novissimè Genuens. in suis practicab. Eccl. quæst. 256. qui num. 3. ampliat procedere, & si executor generalis datus sit, ut verbi gratiâ, quoties in universo instituti pauperes, nam institutus generalis sustinet vicem hæredis, teste Bart. in d. l. fin. qui in l. illa institutio, ff. de hæred. instituend. ut referunt Zuccard. in d. l. fin. & Menoch. loco superius relato, asserit procedere etiam in executore, nullâ factâ Pauperum electione, ut si testator instituisset pauperes ab Antonio executore eligendos, nam adhuc executor iste agit, & convenitur nomine pauperum.

Bene verum advertere non desinas, firmam conclusionem nostram non habere locum

in Episcopo, quoties alius datus esset executor in testamento, ut practicavi de anno 1620. in Civitate Theani, ex Bal. Bertacc. loco antecit. quos recenset, & sequitur Genuens. d. q. 586. numer. 8. in fin. & aliàs habui in facto contra Episcopum Montis Marani.

PRIVILEGIUM XLIX.

ARGUMENTUM.

Monitoria revelationis, favore Miserales Personarum possunt concedi, et si non exprimat res, de qua agitur, & ejus valor.

SUMMARIUM.

- 1 Monitoria non conceduntur, nisi expressâ re, de qua agitur, & ejus valore, fallit favore miserales personarum, Ecclesie, Locorum piorum, & Universitatum, num. 5.
- 2 Monitoria debent continere rem certam. Excommunicatio est major pœna, quæ ab Ecclesia datur, ibid.
- Excommunicatio injusta est timenda, ibid.
- 3 Excommunicatio impetu non est facienda, sed cum causæ cognitione.
- 4 Sententia excommunicationis proferri non potest, ex judiciis indubitatis.
- 6 Similium eadem est dispositio, & natura.
- 7 Parium idem est judicium.
- 8 Correlativorum eadem est dispositio.
- 9 Regula correlativorum, est regula parium.

Regulariter in praxi viget non esse concedenda monitoria ad finem revelationis, nisi expressâ re, de qua agitur, & ejus valore, ut testatur Genuens. in praxi Curie Archiepisc. Neap. c. 1. n. 5. nam monitoria debent continere rem certam, videndus Barbof. de potest. Episc. alleg. 96. p. 3. ubi omnia quidem in practica circa materiam conglomeravit, Carasco in l. novæ recop. c. 4. de censur. monitorialibus, cum agatur de re gravi ut est excommunicatio reputata major pœna quæ ab Ecclesia dari potest, unde est timenda, quamvis sit injusta, cap. 1. 11. quæst. 3. Vivius in dec. 93. ubi quod si excommunicatus injustè contemneret excommunicationem, ligaretur procul apud Deum, ex contemptu, allegat, Abb. in cap. ab excommunicato de rescript. quare impetu non esse faciendam, sed cum causæ cognitione scribit idem Abb. in cap. si Sacerdos, §. sed ego de offic. deleg. & apparet ex cap. si Episcopus, & cap. servetur 11. q. 1. Christus enim, & non homo in tali casu ligat, cap. nemo contemnat 10. quæst. 3. Cappell. Tholos. dec. 298. Illustr. Episc. Ricc. in praxi res. 437. num. 1. in fin. to. 1. in 2. edit.

Ex quibus in facti contingentia diceham, ex induciis indubitatis non posse proferri sententiam declaratoriam excommunicationis, eò magis, quia excommunicatio ex præsumptionibus fieri nequit, cum debeat fundari in re certa, & vera, sicque audivi deinde fuisse judicatum in Curia Archiepiscopali Barenfi de anno 1621. de mense Decembris,

bris, de quo latius videnda sunt adducta cum maximo apparatu in forens. quæst. 18. part. 2.

- 5 Nihilominus ubicunque talia monitoria essent concedenda in causis miserabilium personarum sufficit, quod fiat in genere quadam designatio rerum, quæ non debet esse vaga, incerta, & inverisimilis, ut etiam procederet quoties monitoria fierent pro Ecclesiis, locis piis, Communitatibus, Universitatibus, Collegiis, ac universalibus successoribus, firmat *Genuens. loc. sup. cit.* qui asserit hoc colligi ex Constitutione Pii V. super modo impediendi rescripta in forma significavit.

- 6 Ratio autem nostræ opinionis assignatur, quia si hoc potest fieri pro Ecclesiis, locis Pii, & Universitatibus, ita similiter generaliter pro miserabilibus personis, cum Ecclesia, loca pia, & Universitates inter miserabiles personas reponuntur, dispositum enim in uno simili debet habere locum in alio non diverso, cum similitudinem eadem videatur esse natura, ex traditis per *Gam. in dialect. legal. lib. 2. loco à simili*, maxime cum ex similitudine beneficium, & bonus effectus, vel Privilegium sequantur, ut in casu nostro, cui plurimum faveret illa regula juris, qua cavetur parium esse eandem juris dispositionem, & iudicium, *cap. inter corporalia, & cap. sicut ergo de translat. Episc. eandemque naturam esse patet; ex Text. in l. 1. §. veteres, ff. de acquir. possess. l. si reus, ff. de duobus reis*, quæ regula est eadem cum regula correlativorum, quorum unum est iudicium, & de uno dispositum trahitur ad alterum, *l. fin. ff. de acceptilat. l. fin. C. de indict. viduit. tollend. latè Farinac. in fragment. crim. lit. E. num. 235. cum seq. Card. Tusc. in pract. concl. lit. C. concl. 1041. & novissime Phebus in decis. Lusitan. 72. num. 8. tom. 1. regula enim correlativorum est regula parium, l. Julia, §. si Procurator, ff. de act. empt. Bertazzol. in l. si quis major, num. 801. C. de transact.*

PRIVILEGIUM L.

ARGUMENTUM.

Episcopus in causis Miserabilium Personarum, potest comparere coram suo Vicario, & petere Justitiam.

SUMMARIUM.

- 1 Tribunal Episcopi reputatur Tribunal Vicarii.
- 2 Vicarii, & Episcopi magna est conjunctio, & ideo de uno ad alium non datur appellatio, ut ibidem, ubi ampliationes recensentur.
- 3 Episcopus potest petere justitiam coram suo Vicario de causis miserabilium personarum, & sic etiam de causis suæ Ecclesiæ, numer. 4.
- 5 Episcopus potest agere pro Ecclesia etiam inferiori.
- 6 Episcopus potest testificari in causa Ecclesiæ.

Regulariter, licet Vicarii, & Episcopi, idem reputetur Tribunal, *cap. 2. de consuet. in 6. latè Narbon. de appell. de Vicario E-*

piscopi ad Episcopum, qui plura adducit *Sbrozza de officio Vicarii lib. 1. in proem. num. 18. ubi quod Vicarius facit idem consistorium cum Episcopo, associatur eidem in jurisdictione tanquam Tribunal, Auditorium, & Consistorium unius sit quoque alterius, una sit eorum persona, unum sit caput, unumque corpus, unum Officium, unus Judex, unum iudicium, unus agens, & una actio, cap. Rom. de appell. in 6. cap. 1. ubi DD. de offic. Vic. Menoch. cons. 51. vol. 1. Rota dec. 8. de offic. Vicar. unde de uno ad aliud appellari nequit, ut in d. cap. 2. de consuet. & in cap. Romana de appell. & probant *Card. Tusc. concl. 184. & 186. lit. V. Azor. instit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 43. q. 6. Scacc. de appell. q. 8. à numer. 53. cum seq. Illustrissimus Episc. Riccius collect. decis. 1166.**

Quia substantia appellationis exigit, ut de inferiori ad superiorem deferatur appellatio non ad æqualem, vel ad eundem, *cap. anteriorum 2. q. 6. l. 1. §. ab eo, ff. quis, & a quo appelletur, l. precipimus, C. de appell.*

Taliter, ut si de facto contigerit appellatio, etiam partibus contententibus processus, inde secutus nullus, & inefficax redditur, ut post *Jo. And. Franc. & Dominic. fundat Sbrozza de offic. Vicar. lib. 3. q. 2. numer. 11. & seq. Castellion. cons. 34. num. 6. Card. Tusc. concl. 439. n. 5. lit. A. quos refert & sequitur Barbof. de potest. Episcopi allegat. 54. nu. 48. part. 3. amplians, ne dum quoties judicialiter Episcopus provocetur, ex *Rot. in novis dec. 7. numer. 2. de offic. Vicar. subnectent ulterius, idem procedere in supplicatione, ex Sbrozza de offic. Vicar. quæst. 12. lib. 3. nisi supplicatio in restitutionis remedio suam fundet invectionem, nam tunc rectè licebit Episcopo supplicationem deferentem in integrum restituere contra sententiam sui Vicarii ad instar poterit pariter, idem Vicarius agere, Cappell. Thulof. dec. 479. Caball. Milleloq. 747. Zerol. prax. Episcop. in verbo Vicarius, §. 5. part. 1. Orlas de restitut. in integr. part. 1. quæst. 32. art. 22. num. 156.**

Ceterum ad nostri instituti Coronidem observabis, licet quidem Episcopo in causis miserabilium personarum comparere coram ejus Vicario, & petere justitiam, ex *Bal. in l. si quis ad declinandum, C. de Episcop. & cleric. quia non agitur de re Episcopi, sed Pauperum, & Miserabilium Personarum, quibus opitulari tenetur Episcopus, ut suo loco dictum est.*

Idemque procedere in causa Ecclesiæ, in cujus favorem Episcopus potest petere justitiam coram ejus Vicario, firmat noviter *Genuens. in pract. Eccles. quæst. 527. ubi, quod Episcopus potest agere pro Ecclesia etiam inferiori, c. 2. de success. ab intest. & dicit facere Text. in cap. cum Nuncius, & in c. insuper de testib. ubi Episcopus potest esse testis in causa Ecclesiæ, de qua materia me remitto ad *Farinac. de testibus, quæst. 60. num. 544. & ad Monticell. repertor. de testibus in verb. Prælati.**

PRIVILEGIUM LI.

ARGUMENTUM.

Copia indiciorum, & repertorum, debet dari Miserabilibus Personis, & si non petatur.

SUMMARIUM.

- 1 Copia indiciorum debet dari, parte petente, aliis secus.
- 2 Indiciorum copia debet dari miserabilibus personis, & si non petant, etiam quod sit Statutum, ne detur, nisi parte petente.
- 3 Copia indiciorum est danda miserabilibus personis gratis.
- 4 Copia indiciorum in Statu Ecclesiastico datur, etiam parte non petente.
- 5 Copia indiciorum, & repertorum in Regno non potest dari ante publicationem, nisi datis fisci testibus pro repetitis.

Regulariter, copia indiciorum, & repertorum, non debet dari per Judicem reo, nisi petatur, *Blanc. in sua pract. crim. fol. 39. num. 102.* ubi quod ita servatur, & servari vidit *Carat. in praxi interrogandorum reorum lib. 3. c. 3. num. 52.* refert etiam *Clar. in sua pract. crim. quest. 49. num. 4.* licet ipse distinguat, & ad materiam vide *Capyc. dec. 74.* & ibi *Masul. in addit. Franch. in dec. 629.* & *Bertazzol. in consil. 130.*

At miserabilibus personis dari debet ista copia indiciorum, & si non petant, licet extaret Statutum, quod copia daretur parti, si eam petierit, *Marsil. cons. 56. num. 14. lib. 1.* *Simon. de Petr. cons. 202. num. 15.* *Vulpell. cons. 34. num. 6.* & *cons. 74. num. 7.* quos refert, & sequitur *Bajard. in addit. ad Clar. qu. 49. num. 1.* addo *Rebuff. in constit. Gallie in tit. de sentent. provis. gl. final. num. 28.* qui allegat *Marsil. in sua pra. §. nunc videndum, num. 13.*

Quibus miserabilibus personis debet dari ista copia indiciorum gratis, *Foller. in pract. crimin. in verb. recipiuntur defensiones num. 27.* *Bajard. ibi supra num. 27.* asserens *num. 29.* quod in Statu Ecclesiastico expressè provisum fuit per motum proprium *Pii IV.* super taxa mercedum Notariorum criminalium Urbis in fine, quod pauperibus dentur processus gratis, & ubi opus fuerit loco copiarum indiciorum tradantur originalia Advocato, & Procuratori Pauperum gratis sine aliqua impensa, remittendo arbitrio Advocati & Procuratoris Pauperum, quis sit Pauper.

In quo quidem Statu Ecclesiastico, similiter Judices debent dare copias indiciorum, etiam si petita non fuerint per motus proprios *Pauli III.* in favorem Pauperum, & *Pii IV.* super reformatione officii Auditoris Camerae.

Observent autem Regnicolae, quod vigore *Pragm. 6. de officio Justitiarum, Actuarii* prohibentur dare copiam repertorum ante publicationem, nisi datis testibus fisci pro repetitis.

PRIVILEGIUM LII.

ARGUMENTUM.

Causae miserabilium personarum possunt proponi in judicio, feriis non obstantibus.

Ad ornatum Text. in l. dies festos, C. de Feriis, & Prag. Reg. 1. eod. tit.

SUMMARIUM.

- 1 Judiciarius actus non potest fieri in die feriato.
- 2 Ferie solemnes repentinae, & indictae impediunt, ut quis queat in jus vocari.
- 3 Decretum super alienatione rerum minoris, non potest interponi in diebus feriatis in honorem Dei, & Sanctorum.
- 4 Causae arbitrariae non possunt tractari in diebus feriatis in honorem Dei.
- 5 Causae miserabilium Personarum possunt proponi in judicio, feriis obstantibus.
- 6 Doctores possunt consulere die feriato pro personis miserabilibus.
- 7 Ferie non obstant, quando agit Ecclesia.
- 8 Carcerati possunt relaxari, & cogi ad dandam fidejussionem de se representando, feriis quibuscumque non obstantibus.
- 9 Liberatio carceratorum dicitur causa maxime pia.

Regula est, ut nullus actus judiciarius possit exerceri die feriato in honorem Dei, ut per text. in l. dies festos, C. de feriis, & tu Regnicola poteris pro ornatu videre *Pragm. 1.* sub eadem rubrica, ubi nos late diximus in *Collect. decis. & multa cum ulavimus in tom. 2. de Gravaminibus Vassallorum Gravam. 187.* & alia coadunavit *Borrell. in summa decis. tom. 2. tit. de Feriis.*

Ita, quod feriae, ne dum solemnes, & repentinae, sed etiam indictae, & rusticales impediunt, ut quis queat in jus vocari, *Jas. in l. 1. num. 1. ff. de feriis, Calvol. in sua praxi judic. §. feriae concl. 2.* ubi ampliat, quod in diebus feriatis in honorem Dei, & Sanctorum non possit per Judicem interponi Decretum super alienatione rerum minoris, ex *Specul. in §. sequitur videre num. 13. de feriis*, neque possunt tractari causae arbitrariae, teste *Menoch. de arb. jud. qu. 30. num. 1. lib. 1.*

Tamen causae debiliu, & miserabilium personarum, possunt tractari in judicio feriis non obstantibus, ita *Specul. in d. tit. de feriis, §. sequitur videre num. 1. Calvol. ubi supra num. 22.* novissime *Illustr. Episc. Ricc. in annotat. ad rit. Curiae Archiepisc. Neap. rit. 19.* ubi plura de feriis cumulat *Annot. ad Statut. Parmae in tit. de ratione summarie reddenda miserabilibus personis fol. 62. a ter. vers. Doctores possunt*, asserendo Doctores posse pro talibus die feriatam in honorem Dei consulere, sed an gratis & quomodo se gerere debeant, se remittit ad *Jas. in l. divus num. 3. de feriis.*

Et in causis Infirmorum ferias non obstare notavit *Actius in tract. de Infirmis. part. 2. vers. festis diebus.*

- 7 Ut etiam possunt tractari die feriato causæ Ecclesiæ, quando agit Ecclesia contra Laicum, licet secus si Laicus conveniret Ecclesiam *Abb. in cap. significaverunt num. 19. extra de judic. Calvol. & Illustriss. Episc. Ricc. locis mox citatis*, qui inter alias limitationes ad regulam adducunt illam, scilicet, quando agitur de relaxatione Carceratorum, quia hi possunt excarcerari, & cogi ad dandam fidejussionem de se representando, etiam si essent feriæ in honorem Dei, *ex Jas. in §. excipiuntur num. 10. ff. de feriis*, de quo mirandum quippe non est, nam fit opus pium, dum agitur de excarceratione, quia liberatio Carceratorum dicitur causa maximè pia, *l. si quis pro redemptione. C. de donat. Rot. divers. in decis. 63. num. 5. part. 2. noviter Illustrissimus Episc. Ricc. in Collect. decis. Curie Archiep. Neap. 45. part. 2. ubi multa de carceribus cumulat, ut nos fusiùs etiam loquuti sumus in Collect. decis. ad Pragm. Regni 19. incip. (per quanto semo informati) de Baronibus, ubi Lectorem remittimus.*

PRIVILEGIUM LIII.

ARGUMENTUM.

Sententiæ duæ, una contra Miserabiles Personas, & altera pro ipsis si fuerit, attendenda est potiùs sententia pro eis, quam contra eas.

SUMMARIUM.

- 1 Si reperiantur duæ sententiæ, una contra miserabiles personas, altera ad favorem earum, attenditur illa ad favorem.
  - 2 Si reperiantur duæ sententiæ, una ad favorem, altera verò contra Fiscum, attenditur illa ad favorem.
  - 3 De duobus Instrumentis eadem die confectis, unum cum Fisco, alterum vero cum privato, est præsumendum priùs confectum fuisse Instrumentum Fisci.
- 1 Regulam firmo, quod si reperiantur duæ sententiæ, una contra istas personas miserabiles, altera pro eis, attendenda est potiùs sententia pro ipsis, quam contra istas, & ratio est, quia in re pari prævalet semper sententia pro causa privilegiata, *ad Tex. in l. inter pares, ff. de re judic. in l. Julia, ff. de manumiss. in l. si pars ff. de inoffic. testam. & in cap. fin. extra de re jud. vide Tiraq. privil. 147.*
- 2 Unde videmus in simili, quod si sententiæ duæ, una pro Fisco, & altera contra Fiscum fuerint, attendenda est potiùs sententia pro Fisco, quam contra Fiscum, ut voluerunt *Bart. & DD. in l. 1. per illum Text. C. de jur. Fisc. lib. 11. Specul. in tit. de testam. §. postquam sub num. 7. Jo. Andr. in cap. in nostra extra de test. Angel. in l. sciendum, ff. de appellat. recip. Decius in cap. ex literis num. 8. extra de probat. Rip. in l. 1. num. 4. & ibi etiam Jas. num. 36. ff. solut. matr. Covar. var. resol. lib. 1. cap. 16. n. 4. quos refert, & sequitur noviter *Farinat. in suis fragm. Crimin. part. 1. num. 192.**

Et huc descendit, quod instrumenta duo eadem die confecta, unum cum Fisco, alterum verò cum privato, si fuerint celebrata, præsumendum est priùs celebratum instrumentum Fisci, quam privatum, *ut per Laudens. in tract. de fisc. qu. 96. latè Peregrin. omnino videndus de jur. fisc. lib. 6. tit. 6. rubr. de pign. & hypothec. num. 21. cum seq. ubi affluenter defendit hanc opinionem ad Fisci favorem, pro qua adducitur, Text. in l. 1. C. de jur. fisc. & l. que nondum, §. quod dicitur ff. de pignor. & l. si is qui, ff. de jur. fisc. Bal. in l. si debitor, C. de Privil. fisc. & in l. 1. num. 7. in fin. vers. item in dubio temporis C. de hæred. vel act. vend. Afflict. in cap. si duo fratres num. 47. de fratre novo investiend. Roman. sing. 158. Rip. & alii in l. 1. ff. solut. matr. & nonnulli relati per Cov. var. resol. lib. 1. c. 16. num. 2.*

PRIVILEGIUM LIV.

ARGUMENTUM.

Instrumenta duo eadem die confecta, unum cum Miserabili Persona, alterum cum alia non Miserabili, præsumendum est priùs celebratum Instrumentum miserabilis Personæ quam alterius.

SUMMARIUM.

- 1 Si reperiantur duo instrumenta eadem die confecta, unum cum miserabili persona, alterum verò cum persona non miserabili, præsumitur priùs celebratum illud cum miserabili persona.
- 2 In dubiis media via non est eligenda favore miserabilium personarum, sed pro ipsi judicandum.
- 3 Auctor consultus limitavit votum Martæ 75. & quæst. 106. Thess. lib. 3. quæst. forens.

Regulam firmo, quod si Instrumenta duo eadem die confecta, unum cum miserabili persona, alterum cum alia non miserabili fuerint celebrata, præsumendum est priùs celebratum instrumentum miserabilis personæ quam aliæ, & ratio est, nam sumus in dubiis, in quibus licet media via sit eligenda, *l. si Paterfamilias in fin. ff. de hæred. insti. tamen favore istarum miserabilium personarum, hoc non debet procedere quia in dubio pro istis personis judicandum est, Siv. Nupt. lib. 6. §. quomodo judic. pro commu. num. 2. Covar. in rit. Mag. Cur. Vic. 19. sub num. 18. vers. quartum, & facit, nam sic in simili de Fisco supra fuit conclusum, & ita favore dotis, quod vult *Asinius de exequut. §. 7. cap. 52. num. 2. quem refert, & sequitur noviter Thess. lib. 3. quæst. forens. cap. 106. num. 2.**

Unde in facto consultus dicebam de hoc anno 1621. votum Martæ 75. & d. quæst. forens. Thessaur. 106. lib. 3. volentium, creditores duos per Instrumenta eadem die confecta simul concurrere in bonis debitoris, nullâ habitâ ratione ordinis scripturæ in Protocollo, quo ad acquirendam hypothecam, non procedere in istis miserabilibus personis quarum favore Instrumentum

De Privileg. Miserab. Personarum. 245

Instrumentum in dubio celebratum, prius præsumitur, & ita alias etiam favore Ecclesiæ scriptum, cum essemus requisiti de voto in facti contingencia de anno 1620.

PRIVILEGIUM LV.

ARGUMENTUM.

Contra Juramentum perhorrescentiæ præstitum per Miserabiles Personas, minimè admittitur probatio in contrarium.

SUMMARIUM.

- 1 Juramentum perhorrescentiæ est præstandum in Regno, quando miserabiles personæ volunt eligere forum.
- 2 Electio fori facta, absque juramento perhorrescentiæ est invalida.
- 3 Probatio in contrarium adversus juramentum perhorrescentiæ præstitum a miserabilibus personis non datur, sed vide num. 4.
- 5 Probatio probationem non excludit.

Regula est clara in Regno, quod Miserabiles Personæ volentes uti Privilegio electionis fori sunt adstrictæ præstare juramentum perhorrescentiæ, ut specialiter reperitur provi- tum per constitutionem Regni statuimus de officio Magistr. Justiciar. ubi Reg. Tapia, nu. 32. post Carav. in rit. M. C. V. 288. num. 4. advertit esse id jus novissimum in Regno Cov. præct. quæst. cap. 6. num. 1. Menoch. de arbitr. Jud. cas. 66. num. 27. Muscatel. in prax. Sac. Consilii glos. competentes num. 78. & 83. Trentacinq. var. resol. tit. de cit. resol. 2. num. 14. Pascal. de Patria potest. p. 2. cap. 2. n. 91. modernè nos, & alios adducens Carleval. in tr. de Judiciis, & foro competenti disput. 2. quæst. 6. sect. 7. lib. 1. tit. 1. num. 627. recentissimè Merlin. contrav. for. c. 86. ubi electionem fori factam per miserabilem Personam omisso tali juramento perhorrescentiæ inanem esse probat, prout sic declaravit priscis temporibus Sacrum Regium Consilium apud Præsid. de Franch. dec. 258. addo etiam Illustrissimum Præsulem Riccium in tract. de novissima prob. Jurispatronatus resol. 208. num. 5. ubi nos allegat, & sequitur.

At ad nostri instituti coronidem observabis privilegiari hujusmodi personas miserabiles, ut contra juramentum perhorrescentiæ ab ipsis præstitum, minimè detur probatio in contrarium, & volentem probare non esse admittendum, ita Afflict. & Foller. in alleg. constit. statuimus ille num. 7. iste num. 119. Rota in antiqu. dec. 23. de prob. Trentacinq. variar. resol. dict. resol. 2. n. 14. Vivius in Silva comm. opin. concl. 368. num. 5. Borrell. in summa dec. tom. 1. tit. de juram. perhorrescentiæ num. 43. Thor. qui sic judicatum testatur in compend. decis. Regni in verbo Terminus tom. 2.

Recipit incrementum talis opinio ex dictis per nos in praxi elect. & var. fori q. 2. à num. 7. sect. 1. quæ cum latiori calamo ibidem sint Jo. Mar. Novarii Tract. de Priv. Tom. II.

exarata fovendo hanc opinionem, ne eandem recantare cantilenam videamur, ibi Lectorem remittimus.

Sed non reticeam dicere, quod Capiblanco. 4 præct. quæst. cap. 44. num. 7. super Pragm. 7. de Baronibus ex c. Regni 42. & 162. fundat contra tale juramentum posse partem assumere onus probandi contrarium.

Quamvis id non videam in praxi servari, licet posset opitulari, quia una probationem non excludit Barzius dec. Rot. Bonon. 34. num. 4. lib. 1. Illustrissimus Dominus meus Coccin. Rotæ Decanus dec. 401. num. 4. & Rota in Romana Salviani Interdicti 15. Decembris 1614. coram Eminentissimo Cardinali Panphilio, Cenc. in addit. ad Tract. de censibus part. 2. c. 1. art. 8. num. 2. fol. mihi 29. & tutati sumus in tractatu de datione in solutum quæst. 3. num. 2. sect. 2. in moderna editione Neapolitana, ubi quod probatio in contrarium adversus probationem impotentiae solvendi decontanti factam per debitorem conceditur creditori.

PRIVILEGIUM LVI.

ARGUMENTUM.

Reus non debet absolvi, quando Miserabilis Persona est Actrix, quæ non probaverit.

SUMMARIUM.

- 1 Actore non probante Reus absolvitur, etiam si Reus nihil probaverit. Et amplia multipliciter, ut num. 4. Et limita, ut num. 6.
- 2 Jus metimur ex persona Actoris.
- 3 In beneficialibus licet non justificetur titulus Actore non probante, Reus absolvitur.
- 5 Accusatore non probante Reus absolvitur.

Regula est, quod Reus debeat absolvi, Actore in probatione deficiente, l. frustra, & l. actor, C. de prob. l. qui accusare, C. de edend. cap. unic. extra ut Eccl. benefic. & c. inter Dilectos in fin. extra de fide Instr. latissimè Mascara. de prob. concl. 36. Herculan. in tr. de negativa num. 70. cum seq. ubi facit regulam cum limitationibus, Pacian. de prob. lib. 1. c. 67. ubi latissimè ponit materiam, & facit regulam cum decem, & septem ampliationibus, & cum duabus limitationibus, & noviter omnino videndi Illustriss. Episc. Ric. in collect. dec. collect. 459. Card. Tusc. concl. 117. lit. A. ubi ampliat, etiam si Reus nihil probaverit, ex Florian. cons. 13. Mendex à Castro in prax. Lusit. lib. 5. cap. 1.

Assignatur quidem ratio, nam jus metimur 2 ex persona Actoris, non ex persona rei, l. 1. in princ. ff. si pars hered. pet. Glos. in l. is consequenter ff. famil. eriscund. Castrens. consil. 76. Surd. consil. 150. num. 89.

Inde in beneficialibus Actore non probante, 3 licet Reus non justificet titulum suum beneficiale, vel possessionem, absolvi debet Gemin. consil. 38. & consil. 91. & 92. Anchar. consil. 233. Gonzalez in Reg. 8. Cancell. glos. 11. num. 29. & 30.

Et jam ne dum si agatur in petitorio Bald. 4

conf. 481. lib. 1. sed in possessorio *Castr. conf. 81. lib. 2.* & in iudicio manutentionis *Bald. conf. 37. lib. 5.* & in spolio *Angel. consil. 367.* & in emptione ab venditione *Alex. consil. 18. lib. 1.* & in fidejussore *Reo Imol. conf. 103.* & tam in prima, quam in secunda instantia *Aret. conf. 88.* & in materia Matrimoniali, *Castill. consil. 38. num. 8.* ac feudali, *Signorol. conf. 10. num. 5.*

5 Et etiam in Criminalibus, accusatore non probante, Reum absolvendum esse, & si nihil pro sua innocentia produxerit, aut probaverit, jura sunt aperta, in *l. 1. C. ad Turpill. & in cap. accusator 6. quest. 5.* & notant communiter DD. omnes in *d. l. qui accusatore de eden. Ludovic. in concl. 14. ampli. 4. Mascard. de prob. conclus. 1224.* noviter *Farinac. in fragment. crimin. part. 1. num. 26. fol. 3.* ubi alios citat concordantes.

6 Tamen cessaret Regula, quando Actor esset Miserabilis Persona, vel privilegiatus *Calvol. in prax. Jud. §. Reus concl. 4. num. 17.* ubi quod Pupillus, vel alia miserabilis persona, aut minor, vel miles repereret tanquam indebitum, quod jam solvit, tunc enim Reus debet probare se debitum recepisse, licet regulariter in aliis Personis non privilegiatis actricibus incumbat onus probandi se debitum recepisse, ita in terminis *Specul. in tit. de prob. §. probare num. 13.* & sic ego juxta ipsam doctrinam requisitus, quid sentirem respondi in Civitate Averlæ de hoc anno 1621. dum ibi repererem, ex dispositione *Text. in l. cum de indebito §. sin autem, ff. de probat. & ex Innoc. in d. c. unic. num. 3. extra ut Eccles. benefic. sine diminut. restit.*

PRIVILEGIUM LVII.

ARGUMENTUM.

Domus Miserabilium Personarum, & si in eis cudatur falsa moneta, publicari minime potest.

Ad ornatum Text. in l. 1. C. de fals. monet.

SUMMARIUM.

- 1 Domus, in qua cuditur falsa moneta, publicari debet.
- 2 Moneta falsa quæ dicatur, & qualiter puniantur eam cudentes remissive.
- 3 Domus Miserabilium Personarum, & si in eis cudatur moneta falsa, publicari nequit.

1 **R**egula est, domum, seu fundum, in quibus falsa moneta cuditur, etiam si alieni sint, si tamen Dominus in propinquo sit, licet ignoret, debere fisco publicari, ita inquam cavetur ex dispositione *Text. in l. 1. C. de fals. monet.* & novissime tradit *Oterus in suis q. jur. p. 3. q. 16. num. 3. in medio,* ubi etiam tractat, quæ dicatur falsa moneta, & qua pæna puniantur illam fabricantes, & expedientes, de qua materia nos bene scripsimus in *collect. decis. ad Pragmat. Regni 1. sub rubr. de monetis,* ubi Lectorem remittimus, & tradunt *Dec. tract. cri-*

min. tom. 2. lib. 7. cap. 23. usque ad cap. 29. Villadieg. lib. . for. judic. tit. 6. in rubric.

Tamen si domus ista fuerit in se abiliū personarum, non poterit publicari, propter earum favorem, ut in propriis terminis tradit *Carav. in rit. Mag. Cur. Vic. 19. sub num. 18. vers. septimum.*

Habet in Tutorem hujusmodi conclusio *Textus in mentionata, l. 1. in fin. C. de fals. monet.*

PRIVILEGIUM LVIII.

ARGUMENTUM.

Judex potest supplere de facto, & non petitus debet impartiri officium suum in causis Miserabilium Personarum.

Ad ornatum Text. in l. 4. §. hoc autem iudicium, ff. de damn. infect.

SUMMARIUM.

- 1 Judex non potest supplere de facto favore Miserabilium Personarum, ut num. 8.
- 2 Judex in criminalibus non potest impartiri officium suum.
- 3 Citatio debet continere nomen illius, ad cujus favorem emanat citatio.
- 4 Judex non potest condemnare Reum in refectione damnorum, si pars non petat, & ita decisum num. 5. Et consuluit *Achaz num. 6.*
Sed limita num. 7.
- 9 Judex debet impartiri officium suum, etiam non requisitus in causis miserabilium Personarum.
- 10 Confessarius tenetur, & si non fuerit requisitus imponere pœnitenti damnificanti, & ipsum obligare, ut damnus læso satisficiat.
- 11 Judex favore dotis etiam non requisitus, potest supplere de facto suum officium interponendo.
- 12 Publicè interest, Mulieribus dotes conservari.
- 13 Fundus dotalis, nec consensu conjugum alienari potest.

Regulariter Judex non potest supplere de facto *Castrens. in l. lecta num. 18. & seq. ff. si cert. petat. Salyc. in l. cum pro ea num. 27. ff. de sent. quæ pro eo, quod interest, & in l. 1. num. 1. & 5. ut quæ desunt, advocat, & Judex in criminalibus non tenetur impartiri officium suum non petenti, l. 4. §. hoc autem iudicium, ff. de damn. infect. Schellinch. de act. & except. forens. in tit. de except. non tuti loci, vers. citatio ad instantiam fol. 419. novissime Borrell. in summa decis. in tit. de cit. n. 33. asserens n. 32. ex hoc evenire, citationem continere debere nomen illius, ad cujus instantiam emanat citatio, arg. cap. fin. extra de rescript. *Marsil. in l. de unoquoque n. 34. ff. de re judic. Treutler. disp. select. lib. 2. disput. 4. Vultejus de jurisprudentia Romana lib. 2. cap. 2. vers. tertium est nomen, Vant. de nullit. ex defect. citationis n. 49. Gail. pract. observ. 5. lib. 1. Et**

P R I V I L E G I U M L I X .

A R G U M E N T U M .

Judex potest procedere ex officio, & per inquisitionem in causis Criminalibus Miserabilium Personarum.

Ad ornatum Text. in l. ne quicquam, §. Advocatus ff. de offic. procons. & cap. Regni incip. ut delatas.

S U M M A R I U M .

- 1 Judex non potest ex officio inquirere sine partis instantia, fallit tamen favore Miserabilium Personarum num. 2. favore Ecclesie, n. 3.
- 4 Judex non potest procedere ex officio super perjurio ad privatam utilitatem, fallit favore Ecclesie, & Miserabilium Personarum.
- 5 Judex potest procedere ex officio ad utilitatem pie cause.
- 6 Judex potest Ecclesiam laesam ex officio restituere in integrum.
- 7 Judex in criminalibus, in quibus publica utilitas versatur procedere potest.
- 8 Jus publicum in sacris Sacerdotibus consistit.
- 9 Pollicitatio facta Ecclesie, parit actionem.
- 10 Judex potest ex officio procedere pro maleficiis, & injuriis illatis Ecclesiasticis personis.

Regulariter, non potest ex officio judex inquirere sine partis instantia, *l. rescripto §. si accusatus, ff. de muner. & honor. l. fin. & ibi Alberic. ff. de in jus voc. cap. 1. de accus. & ibi DD. l. 3. ff. de accus. cap. quisquis 22. q. 4. Diaz in reg. 336. Clarus alios referens in sua pract. qu. 2. debes autem scire, Cuman. conf. 136. circa finem, ubi testatur de communi, late alios cumulans Farin. in pra. Crimin. quaest. 1. n. 7. qui adducit Exemplum Christi Redemptoris nostri, cujus omnis actio debet esse nostra instructio, dum dixit mulieri illi coram eo, pro adulterio adductae, quis te accusat, o Mulier? cui respondentem, nemo Domine, replicavit Dominus, si nemo te accusat, nec ego te condemno,*

Tamen in causis Miserabilium Personarum bene potest procedi ex officio pro earum utilitate, *l. ne quicquam §. Advocatus ff. de offic. procons. & de jure Regni est capit. incip. ut delatas, ubi late Campagn. tradit Genuens. in suis pract. Eccles. qu. 345. n. secundo ubi etiam concludit, Judicem ex officio. & per inquisitionem posse procedere super juribus Ecclesie, Roman. sing. 519. Alex. conf. 121. vol. 1. Afflict. alios allegans de consuet. recti feudi §. fin. num. 7. ubi scribit, Judicem non posse procedere ex officio superjurio ad privatam utilitatem, nisi pro Ecclesia, & Miserabilibus Personis in omni earum causa Civili, alias, deberet procedere intentatis actionibus, juxta DD. in cap. ad nostram il secundo de jur. urand.*

Sic pariter in causa alimentorum Judex impartitur officium suum non petenti, *ut est Text. in l. Divi. ff. ad l. Falcid. & ibi Alex. num. 7. Surd. de aliment. Privileg. 14. ubi idem etiam firmat favore dotis, ex multorum DD. opinione, quos refert.*

Et hinc *Valer. in differ. inter utrumque forum in verb. judex differ. 2. voluit, non posse Judicem condemnare Reum in refectione damnorum, si pars non petat, arg. text. in d. l. 4. §. hoc autem, ubi Bart. l. unic. C. de advoc. Vant. de nullit. sent. in tit. de nullitatibus ex defect. process. num. 98. quod pluries decisum est in Tribunali Regiae Audientiae Capitinatae, & alias, uti Regius Minister practicavi, & uti Advocatus consului in causa q. Angeli de Lucia cum Isabella de Sapia.*

Licet possit Judex ultra petita per libellum in sententia deducere, & condemnare, de his quae tacite virtualiter insunt, puta potest ad fructus condemnare, dum condemnat ad restitutionem rerum, quia virtualiter comprehenduntur, *DD. in l. ex diverso. ff. de rei vendic. Butr. & Panorm. in cap. gravis de rest. spol. Alex. conf. 8. vol. 5. Guid. Pap. dec. 405. Vant. de nullit. ex def. proc. num. 97. & si petiti non fuerint, possunt a Judice suppleri, Misyn. observ. 55. centur. 4. Boer. decis. 18. Magon. dec. Lucens. 53. Cappell. Thol. dec. 194. Capyc. decis. 10. num. 24.*

Favore tamen miserabilium personarum, Judex bene potest supplere, etiam de facto, *l. illicitas, §. & ne tenuis, ff. de offic. Praesid. Cyn. in l. mulie. C. si mancip. quos noviter referendo sequitur Calv. in sua praxi judiciar. §. Judex concl. 7. num. 4. & omnino Judex debet impartiri officium suum, etiam non requisitus in causis istarum miserabilium personarum, juxta communem DD. sententiam, de qua per Bart. Alex. & reliquos in d. l. 4. §. hoc autem ff. de damn. inf. Cyn. in l. pen. C. si manc. Alb. in l. un. ut quae def. adv. Alex. conf. 121. col. 2. vol. 1. Rebuff. in const. Gall. art. 3. in tit. de sent. prov. gl. fin. Caravit. in rit. M. C. V. 29. vers. decimum quartum.*

Et sic etiam dicebam in facto observari debere in foro poenitentiali, nam confessarius tenetur, & si non fuerit requisitus imponere poenitenti damnificanti, & ipsum obligare, ut damnum laeso satisfaciatur, ad notata per Nav. in suo manual. c. 17. num. 59. & c. 26. itaque si eum absque causa absolvat teneri ipsum confessarium de suis propriis bonis praefatam restitutionem, sive damnati refectionem facere, tradunt *Medin. in suo instr. confess. in materia restit. §. 31. vers. 6. Ang. in summ. in verb. restit. §. 5. cum aliis relatis per Rebell. qui tamen contrarium sequitur de oblig. justit. part. 2. lib. 11. q. fin. de offic. confess. num. 12.*

Ut verisimiliter favore dotis, Judicem etiam non requisitum posse supplere de facto, suum officium interponendo voluit *Calvol. in prax. judic. d. §. Judex concl. 7. n. 3. nam publice interest dotes mulieribus conservari, ne indotatae remaneant l. 1. ff. sol. mat. l. quos prohibet, ff. de postul. Campeg. de dote part. 4. qu. 2. & 5. Grat. in addit. ad ejus dec. 47. n. 1. Surd. de alim. tit. 1. q. 47. num. 10. si praesertim juvenes illae sint, Rimin. jun. consil. 562. n. 63. quem refert, & sequitur novissime Giurb. in consuet. Mess. c. 14. gl. 3. n. 1. ubi, quod ideo nec vir sine uxore, nec uxor sine viro, nec unus cum alterius consensu, nec omnes simul fundum dotalem alienare possunt, Barb. in l. 1. p. 5. n. 4. ff. sol. matr. Surd. de alim. tit. 8. Priv. 36. n. 2. Valasc. dec. 127. n. 15. & dec. 150. n. 9. Tusc. in concl. 759. n. 25.*